

תלמוד בבלי
'גמרא ופירושה'

מסכת שבת

חלק כ"א
דפים קמ"א-קמ"ז

מהדורה ללומדי
הדף היומי

מסכת שבת

עם פירוש גמרא ופירושה
ותבנית ש"ס נהרדעא החדש

חלק כא
דף קמא-קמז

החל ממסכת עירובין החוברת תופץ בקובץ pdf בלבד
ויהיה ניתן לקבלה במייל a0533129507@gmail.com

כל הזכויות שמורות

יצא לאור ע"י

מכון 'תלמוד והלכה'

רחוב מנחם משיב 12

ירושלים

מהדורת ביקורת

להזמנות מרוכזות לשיעורי הדף היומי

053-3129507

כל הערה והוספה תתקבל בברכה

בפקס 08-9298155

תבנית הש"ס:

שערים ועימוד:

דוד לוי

050-4130067

סדר הלימוד משבת קודש פרשת דברים תש"פ עד יום שישי י אב תש"פ

דף היומי מסכת שבת דף קמא עד דף קמז

הנושאים המרכזיים:

- מוחל אם פוסל מקוה [משקה. דבר שאין עושין ממנו מקוה]
- סוחט לתוך אוכל

דף קמה

- משקה הבא לאוכל. משקה הבא לאיבוד.
- משקה העומד לצחצחו
- סחיטת דג לצירו. סחיטת כבשים ושלקות
- הדחת דבר שהתבשל או שלא התבשל
- ד' שאלות [עופות שבבבל שמנים. מועדים שבבל שמחים. ת"ח שבבבל מצויינין. גוים מזוהמים]

דף קמו

- שבירת חבית. נקב בראש המגופה ובצד המגופה. נקב בחבית. חיתוך למטה מהמגופה. הוספה על נקב קיים. נקב שנסתם
- ממרח בשעוה לסתום נקב. בשמן עבה
- טלטול כלי שלא לצורך תשמישו
- חיתוך קנה. קנה שחתכו ועדיין לא השתמש בו. הנחת עלה כמרזב
- טלטול בי סדיא דרך מלבוש
- בגד רטוב [הליכה בו. תלייתו ('מראית עין' בחדרי חדרים)]

דף קמז

- נייעור טלית מעפר. מאבק
- הוצאה בטלית מקופלת. סודר על הכתף. מגבת דרך מלבוש
- נשיאת מגבת רטובה
- סיכת שמן. עובדין דחול (לא מתעמלין ולא מתגרדין)
- שפיכת מים חמים על הגוף
- משיכה אחר הנאות משכחת הלימוד
- לגרום להקאה בחול ובשבת
- ליפוף קטן כדי שיתיישבו אבריו

דף קמא

- טלטול כלאחר יד, וטלטול מן הצד
- פתיחת לוחות שמונח ביניהם בגדים
- טחינה בשינוי
- מנעלים [קינוח טיט (בונה. אשוויי גומות. ממחק). סיכת שמן על רגלו. יציאה במנעל שיש חשש שיורידו. הוצאת נעל מאימוס]
- שפשוף טיט מבגד
- המוציא תינוק חי או מת שתלוי לו כיס בצווארו

דף קמב

- טלטול שאינו בידו ממש (נוטל את בנו ואבן בידו)
- טלטול איסור אגב היתר (כלכלה ואבן בתוכה. תרומה טמאה עם טהורה)
- תיקון מדומע בשבת
- נתינת מים על בגד או על עור
- בסיס לדבר האסור [במניח. בשוכח]
- טלטול על ידי ככר או תינוק

דף קמג

- טלטול עצמות. גרעינים.
- הצלת יין מחבית שנשברה
- סחיטה. משקים שיצאו מעצמם (בזיתים וענבים. בשאר פירות. בתותים ורימונים).
- דבש מחלות דבש שריסקם
- עובדין דחול (סיפוג יין. טיפוח שמן. איסוף פירות)

דף קמד

- הכניס פירות סתם (אם סתמם למשקים). סתם משקה (אם מכשיר)
- חלב בהמה/ חלב אשה שלא לרצון אם נחשב משקה
- סחיטת פירות שאין הדרך לסוחטם

אלפי שעות תורה יכולות להיות שלך בקלות!

זכינו ובס"ד חוברות 'גמרא ופירושה' מתקבלות
מידי שבוע בקורת רוח ובהנאה מרובה בקרב
לומדי הדף היומי די בכל אתר ואתר בארץ
הקודש ובתפוצות.

עקב הביקוש הרב אנו נערכים להגדלת תפוצת
החוברות המודפסות, לשם כך אנו יוצאים
במבצע גיוס שותפים המעוניינים לזכות את
הרבים באלפי שעות תורה.

כל שותף יקבל הקדשה בתחתית הדף הנלמד
להצלחתו ולהצלחת בני ביתו או להבדיל
לע"נ יקיריו.

לשותפות חייגו:

053-3129507 | 052-7652482

(א) לעיל ג, (ב) לעיל קכג,
(ג) [לעיל חב: קכג],
(ד) [בראשית ב' ט"ז ס"ח כ"א
אחא רב הווא, (ה) "ע"ל
ואמר], (ו) [לעיל ט: קא],
(ז) לקמן קמח: ב' ט"ז ג,
(ח) ב' ט"ז: אין מתסין לך,
(ט) "ע"ל וכן ב' ט"ז [למחז],
(י) [ומ"ע ח' ט"ז ב' ד"ה ד"ה
בית הלל]

(ה) גמי' אחר כרע' (ה) אפסין
 (א) אפסין אחר גמי' ו' אפסין
 לא תחמאש ארבע' עשר
 גזק קלמ': (ט) שם סוכה
 בארעא דתת': (ד) רש"י
 ד"ה בקיום וכו' הקדקק
 הסד' ואפסין מ"ה לא
 לצודא (ה) ארבעה
 להורשבה סקיד': (ז) תוס'
 ד"ה ית' וכו' מלא מלא
 שולחיה למד' משום כל
 הקדורות וכו' אסור ולמד'
 משום הפת' טעם שרי
 אפסין מוריקא וכו' א"ר
 מפלסין גמי' שרי הדבא
 גמי' לון הקדמות:
 (פ) א"ר דמי' י"ט הלכך
 אפי' מתוך:

נמ' דילמא אתי ליה
 מחימה. עיין לקמן דף קמ"ה
 ע"א תוס' ד"ה כשסיס:
 רש"י ד"ה מבפנים וכו'
 ומלבן ממש לא הוי דאין
 נותן שם מים. עיין לקמן דף
 קמ"ו ריש ע"א כשסיס ד"ה
 חיוב חטאת וי"ע:

פריש"א. מכבש (לגיהרץ
בגדית).

מוסף תוספות

[illegible]

הקש שע"ג המיטה אל
יניענו בידו אבל נמנענו
בנוסף. אמר ר' נתן
מולא למעלה למטה
שרי מטה מעלה אמר,
יש מי שאמרום אל יגרה,
ויש מי שאמרום מותר
לגרה למעלה, וכבר
פירשנו דברי ר' נתן במק
כל הכלים. אמר ר' יהודה
[תנן] מלפני [מדרק] אר
חזא ביקח דסנינא ויש
למדיק. מי ביריש, אבל
(בלקן) [מדרק] אר חזא
אין מפנין טעמן וזה היה
למדיק מעירין. רבא אמר
כיון דמנא אפילו טובא.
והילכתא בענין ביריש, ויש
מי שמחין ר' האי גונא
אפילו בשבת. טעם שע"ג
גזילו. וליכא מנא בריה

[illegible]

הכא פיה יפה והכא פיה
ירי פיה רע ללא דייק ואכיל
קש שעל המטה. וסתמא
מנענעו כדי שיהא לף ורך

הַקֶּשׁ שֶׁ"ג הַמִּטָּה. כֵּן
קֶשׂ: הַנִּי פֶלֶא
(ט) בְּשִׁלְמוֹת דְּרַב אֲחָזי בְּפֶרֶשׁ
וְקֶשֶׁה לִרְי דְּהוּה לִיָּה לְפֶרֶשׁ

יק. שקולפו וריו ממחק: פולונג דבית שמהו וצוים
 נמה: דמותר לכחוש פסלני צו
 חדוק של ארן לדינא כחולן הכחלה וואלנין חומרה
 נר אחד חומרה הוא דנדר אחר- מיהו גמורו של ען
 נר ען אלקרין הדיק ריעה עמר מאר מדרה
 קדש גשוי לפי שמצינין עומד עומד וואר שרי
 קדש הוא דהפנת טעם היינו ששח כח התצלין ואליס
 וקון מדיד וואס וואסות ואופס ונפסל אנא ידוע שריש
 נרעס הוא ככלל תצלין דלא מיקרי תצלין ואלא ידוע כעין כן
 נרעס ס'י סכום פ' דלה (ד. ג.) דנדר עליון ממוכין
 נ'פ' תמרה עירוינין (ד. קד.) נגשים תמחשוקת תמחויס וצו
 וקן שלני: **אורדרא תפומים דשישאי.** פ' צ' מ' שלניס

[illegible]

אסור ולמ"ד משום כל הקדרות כו'
שרי א"כ פלפלין דהכא נמי שרי דאין

רישא והדר דיסדיק
אמות בכרמלית אי

מלכותא דרוב שמיא וצית הול הפלפלין בתבול על קן רבא לרי
דמותר לכחוס פלפלין ציורא טוב אפילו תמורז של אבן ומיחו הילכ
אלו הכלבא וסאלין ביומא ולא שנין במדבר של אבן סופריה
דור מיחו במדור של עץ מומי^א שרי אפי' במדורא של אבן כעין
אלה דרי מאי קריה עץ בשולא אלף בלא שני וסומין הדבורים
עין טעמן ויחר מאי קריה חרין דהוי פאסות ומבסל שרי לביע'
שמש של התבלין ואינס חרין כל כך ויכול לתקן הדבר כשמרבה
ומבסל ובס' רוח שרי שורה עמו^ב [אפי' עץ] וכן מערב יט' (א) אפילו
תבלין אלא ירקוק שער אבן אלא שומין וצלקלן בתבול דשפין:
(גדר) שרי מומין כרי^ג גורין הכה שביעה עסוק בקבא רגלו שרי
שיס' השקפות חלזנים ובתפוחים אסור דילמא אמי לאשוויי גומת
ישיא^ד פי' בפי' ח' סרליס (לעיל דף קא): (בדרי' דא' מסוכייתא א"ע [ח']^ד)
במבסל

בזו א מיי פכ"ה מהל' שבת
הלכה כב סמג לאוין סה
נוש"ע אר"ח ס"י שיא סעף
ח:

הגהות הגר"א

הקש שעל גבי המטה. קש
סתמיה לטינא קאי, ללכניס או
להסקה ומוחזה הוא. ואם

רש"י חסד רש"י ומצאנו (ביצה)
 .(7)

טיט שעל גבי מנעל איכא
חספא דרבא. משכחת לה

דריבנא דאסר בין בקרקע ובין בכותל ולא שרי אלא בקורה בלבד. ואמר רבא לא לצדד איניש כובא בארעא דלא אתו לאשווי גומות. ואמר רבא לא ליהרוק איניש אודרא בזומיה דשישא דלמא אתי לידי חסיטה. פי' לא ידחוק אדם מוכין שרויין בפי אשישא, שמה יבא לידי חסיטה. טיט שעל בגדי מכסכסו מבפנים ואין מכסכסו מבחוץ או מגוררו בצפורן. כיסכסו, כבר פירשנוהו למעלה. וכל אלה שאמר רבא אסור אחד שבת ואחד יו"ט לא שניא. וגידור מנעל,

ג' א מ"י פכ"ב מה
שנת ה'לכה יח סמו
טוש"ע לא"ח ס"י שג

במנעל
גז
מרוסנו ריווי

ממענו ונמלא מעדדו: מעעג
ממענו מעמסות לשלחיו ולמע

זוהי תוצאה של התפתחות טבעית ושל

שבת דף קמא

שבת קודש פרשת דברים תש"פ

דאית לה רירי, והא דקתני נוטלין מלפני בהמה שפיה רע בחמור דלא דיק ואכל. ונותנין לפני בהמה שפיה יפה, בפרה דדיקא ואכלה [התבאר בעמוד הקודם].

משנה

מותר לטלטל מוקצה בגופו (כלאחר יד)

הקש שעל גבי המטה, ובא לשכב עליו ורוצה לנענע אותו כדי שיהא צף ורך לשכב, לא ינענענו בידו, שמוקצה הוא, שסתם קש עומד להסקה, אלא מנענעו בגופו, כגון בכתפיו, וטלטול מן הצד הוא, שלא מטלטל את המוקצה בידיו [ואף הוא בשינוי ('כלאחר יד')], ולא שמיה טלטול.

ואם היה הקש עומד למאכל בהמה, או שהיה עליו פר או סדין [שבכך גילה דעתו שהקצה את הקש לשיבה], מנענעו בידו, כיון שאינו מוקצה, שתורת כלי עליו.

פתיחת לוחות שמונח ביניהם כגדים

מכבש של בעלי בתים [שתי לוחות ארוכות וכבדות, ומניחים ביניהם כגדים], מתירין אותם בשבת, בלוח התחתון יש 4 עמודים ב4 זוויותיו, ובלוח העליון יש ארבע חורים, ומכניסים את הלוח העליון בעמודים, וכך כובשים את הבגדים (כדי שלא יהיו מקומטים וישמרו חלקים).

4 העמודים שבלוח התחתון, הם עמודים חלולים, ומכניסים לתוכם 'יתד' (מוט מברזל וכדומה), כדי שהלוח העליון לא יעלה.

כשרוצה להוציא את הבגדים מוציא את ה'יתד', וכך יכול להרים את הברזל העליון. ומותר לעשות זאת בשבת, מפני שהוא לצורך שבת, שנוטל את הבגדים.

אבל לא כובשין - אסור להכניס את ה'יתד' מפני שהוא לצורך חול.

ושל כובסין לא יגע בו - מכבש של כובסים, מפני שהוא עשוי לתקן את הבגדים ולהחליקם, תוחבים ומהדקים אותו בחזקה, והתרתו דומה לסתירה.

רבי יהודה אומר: אם היה מתר [במקצת] מערב שבת, מתיר את כלו ושומטו.

(במפרשים נחלקו אם רבי יהודה חולק על דעת תנא קמא, או שגם תנא קמא מודה שבאופן שהוא מותר במקצת מערב שבת, מותר להוסיף ולהתירו לגמרי).

גמרא

רב נחמן: צנון שיש על גביו חול, אסור להרימו, ואף שהוא טלטול מן הצד

אמר רב נחמן: האי פגלא - צנון שטומנים בקרקע להתקיים, אם היא מונחת מלמעלה

למטה - שהראש הרחב של הצנן נמצא למעלה, ועוקצה (החלק הצר) למטה, שרי - מותר להוציאה, לפי שכשמוציא את הצנן אינו מזיז חול.

אבל אם היא מונחת **מלמטה למעלה** - שהראש הצר של הצנן נמצא למעלה, והראש הרחב נמצא למטה, **אסיר** - אסור להוציאה, לפי שהחלק הרחב של הצנן נמצא למטה, וכשמוציא את הצנן, נמצא מזיז עפר ומטלטלו, ואף שהוא טלטול מן הצד (שאין מזיז את המוקצה עצמו, אלא מטלטל את הצנן, וכך מטלטל גם את העפר שעליו), שמיה טלטול.

דברי רב נחמן הם לא כפי שמשמע במשנתנו שטלטול מן הצד אינו טלטול

אמר רב אדא בר אבא: אמרי בי רב, תנינא דלא קרב נחמן - במשנה משמע שטלטול מן הצד לא שמיה טלטול, שכן שנינו: **הקש שעל גבי המטה לא ינענענו בידו אבל מנענעו בגופו** (שהוא טלטול מן הצד), **ואם היה מאכל בהמה או שהיה עליו כר או סדין מנענעו בידו**.

שמע מנה טלטול מן הצד לא שמיה טלטול, שמע מנה.

[במפרשים מקשים: כיצד משווה הגמרא דין משנתנו לדברי רב נחמן, הלא רב נחמן אוסר לטלטל בידו (ואף שמטלטלו על ידי דבר אחד - 'טלטול מן הצד', שלוקח בידו את הצנן וכך מטלטל את העפר שעליו). וכיצד מקשים עליו ממשנתנו שמדובר בה על טלטול בשינוי ('כלאחר יד', שמטלטל בכתפיו).

ומתריצים: שהיות ובמשנתנו הטלטול הוא לצורך המוקצה, שצריך את הקש לשכב עליו. ובדין של רב נחמן הטלטול הוא לצורך ההיתר, שצריך את הצנן, לכן הרי הם שווים, ואם המשנה מתירה 'טלטול כלאחר יד' לצורך המוקצה. יש להתיר גם 'טלטול מן הצד', לצורך ההיתר].

מותר לטחון בשינוי (בקת הסכין)

[דעה א': **אמר רב יהודה: הני פלפלי מדק חדא חדא בקתא דסכינא** - אלו הפלפלים, לטחון אותם אחד אחד בקת הסכין, שרי - מותר, שאין זה טחון כדרכו אלא 'בשינוי' (כלאחר יד).

אבל **תיתי** - לטחון באופן זה שתי פלפלים, **אסיר**.

[דעה ב': **רבא אמר: כיון דמשני** - כיון שמשנה שטחן שלא ברחים ושלא במדוכה, **אפלו טובא נמי** - מותר לטחון כך אפילו הרבה פלפלים יחד.

מי שרוחץ במים, ינגב את עצמו לפני שעולה מהמים, שלא יבוא לטלטל את המים ד' אמות ברשות הרבים

אמר רב יהודה: מאן דסחי במיא - מי שרוחץ במים, **לנגב נפשה ברישא וחדר לסלק** - ינגב עצמו קודם, ואחר כך יעלה מהמים, **דילמא אתי לאתויי** - שמא יבוא להביא ולטלטל מים שעליו **ארבע אמות בכרמלית**.

שואלת הגמרא: **אי הכי** [אם כך, שטלטול מים שעליו, הרי הוא 'טלטול'], **כי קא נחת נמי קא דחי כחו** [גם כאשר הוא יורד למים, הלא הוא דוחה בכוחו את המים] **ארבע אמות ואסיר?** עונה הגמרא: **כחו בכרמלית לא גזרו**, כיון שאינו מטלטל בידיו, אלא כוחו דוחה את המים, לא גזרו על טלטול 'בכחו' בכרמלית.

קינוח טיט שעל מנעלו

[דעה א': בקרקע ולא בכותל] **אמר אביי ואיתימא רב יהודה: טיט שעל גבי רגלו, מקנחו בקרקע, ואין מקנחו בכתל.**

[דעה ב': בכותל ולא בקרקע] **אמר רבא: מאי טעמא בכתל לא, משום דמחזי [שהוא נראה] כבונה, שמוסיף טיט על הבניין, הא בנין חקלאה הוא - הרי בנין כזה (בטיט) הוא בנין גרוע של בני הכפרים, ואין זה דרך בנין.**

אלא אמר רבא: מקנחו בכתל, שכאמור אין בזה משום בונה, ואין מקנחו בקרקע, דילמא אתי לאשוויי גמות [שמא יבוא להשוות גומות בעת שמקנח את הטיט שברגלו בקרקע].

[דעה ג': בין בקרקע בין בכותל אסור] **אתמר מר בריה דרבינא אמר: אחד זה ואחד זה, אסור בכותל, משום בונה. בקרקע, משום אשוויי גומות.**

[דעה ד': בין בקרקע בין בכותל מותר] **רב פפא אמר: אחד זה ואחד זה [בין בכותל ובין בקרקע]. מותר** [שאין מתכוין לבנות או להשוות גומות, והלכה כרבי שמעון שדבר שאין מתכוין (כשאינו פסיק רשיה) מותר.

מבררת הגמרא: **למר ברה דרבינא** [שאוסר בין בכותל ובין בקרקע] **במאי מקנחי לה - במה יקנח את מנעלו בשבת, האם יש אופן מותר.**

אומרת הגמרא: **מקנחי לה בקורה -** מקנח את מנעלו בעץ המוטל על הקרקע, שאין בזה בונה, ואין בזה אשוויי גומות.

ג' דברים בשם רבא שאסור לעשותם שמא יבוא לידי איסור

[א': לא ישב בפתח המבוי בסמוך לחי:] **אמר רבא: לא לתיב איניש אפמה דלחיא -** לא ישב אדם בפתח המבוי בסמוך ללחי, **דילמא מגנדרא לה חפץ ואתי לאתויי -** שמא התגלגל לו חפץ לרשות הרבים, והוא יבוא להביאו, לפי שאין ניכר כל כך בין המבוי לרשות הרבים.

[ב': לא יצדד גיגית:] **ואמר רבא: לא לצדד איניש כבא -** לא יצדד גיגית (כלומר, ישנה את אופן עמידת הגיגית משכיבה לעמידה וכדומה), **דילמא אתי לאשוויי גמות -** שמא יבוא להשוות גומות שבקרקע].

[ג': לא יהדק מוכין בפי פך:] **ואמר רבא: לא ליהדק איניש אדרא** [מוכין (צמר גפן או כל

דבר רך קרוי 'מוכין' שסותמים בהם] **בַּפָּמָא דְשִׁישָׁא** - בפי הפך, **דִּילְמָא אָתִי** [שמא יבוא] לִידֵי סְחִיטָה.

מותר לשפשף טיט מכנר מבפנים ולא מבחוץ

אָמַר רַב כְּהָנָא: טִיט שְׁעָל גִּבִּי בְּגָדוֹ מְכַסְּסוֹ [משפשפו] **מִבְּפָנִים** - מהצד הפנימי של הבגד, **וְאִין מְכַסְּסוֹ מִבְּחוּץ** - ולא משפשפו מהצד החיצוני של הבגד, שכיון שאינו מכבס עם מים אין זה ליבון, ואינו אסור משום שנראה כמלבן, משום שבדרך כלל משפשפים בגד שיש בו כתם מבחוץ, ושפשוף מבפנים אינו נראה בהכרח לליבון.

[שאלה:] **מְתִיבִי, טִיט שְׁעָל גִּבִּי מְנַעְלוֹ, מְגָרְרוֹ בְּגַב סָכִין. וְשְׁעָל בְּגָדוֹ, מְגָרְרוֹ בְּצַפְרָן, וּבְלֵבָד שְׁלֹא יְכַסְּסוֹ,** מפני שאם משפשפו הרי זה דומה למכבס.

מַאי לָא - וכי אין כוונת הברייתא, **שְׁלֹא יְכַסְּסוֹ כָּלָל**, בין מבפנים ובין מבחוץ, הרי משמע בברייתא, שאסור לשפשף בגד אף מבפנים.

[דוחה הגמרא ואומרת:] **לָא** - אין הברייתא אוסרת לכסס מבפנים, אלא הברייתא אומרת: **שְׁלֹא יְכַסְּסוֹ מִבְּחוּץ, אֲלֹא מִבְּפָנִים.**

רבי אבהו: מותר לגרר טיט ממנעל חדש ולא ממנעל ישן משום שעור הנעל מתקלף ועובר כזה על ממחק

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי יֵנָאי: מְגָרְרִין מְנַעַל חָדָשׁ, אָבָל לֹא יֵשֵׁן, מפני שקולף כזה את עור הנעל, ועובר בזה על מלאכת 'ממחק' [עמוד ב]

מבררת הגמרא: **בְּמָה מְגָרְרוֹ** - במה מותר לגרר מנעל חדש.

מבארת הגמרא: **אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: בְּגַב סָכִין.**

בריייתא דרבי חייא: אסור לגרר טיט לא ממנעל חדש ולא ממנעל ישן

אָמַר לֵיהּ הָהוּא סָבָא: סָמִי דִּידָךְ מְקַמֵּי הָא דְתַנִּי [תמחוק את דברך מלפני מה ששנה] **רַבִּי חֵיָא: אִין מְגָרְרִין לֹא מְנַעַל חָדָשׁ, וְלֹא מְנַעַל יֵשֵׁן,** כי כאשר הוא מגרר את הטיט, העור מתקלף, והרי זה ממחק.

המשך הבריייתא דרבי חייא: אסור לסוך שמן על רגלו כשהיא בתוך המנעל, אבל מותר לסוך שמן על רגלו, ואחר כך להכניסה למנעל

[המשך הבריייתא דרבי חייא:] **וְלֹא יִסּוּךְ אֶת רַגְלוֹ שֶׁמֶן וְהוּא (כלומר: ורגלו) בְּתוֹךְ הַמְּנַעַל אוּ בְּתוֹךְ הַסַּנְדַּל,** מפני שנמצא שסך בזה גם את המנעל או הסנדל, ועובר בזה על מלאכת 'מעבד'.

אָבָל סֹךְ אֶת רַגְלוֹ שֶׁמֶן, וּמִנִּיחַ לֵאחֲרַי מִכֵּן אֶת רַגְלוֹ בְּתוֹךְ הַמְּנַעַל אוּ בְּתוֹךְ הַסַּנְדַּל, ואף שהשמן מגיע גם למנעל או הסנדל, אין בזה משום מעבד.

וְסֵךְ כָּל גּוֹפוֹ שְׁמֵן, וּמִתְעַגֵּל עַל גְּבִי קִטְבִּלְיָא [ומתגלגל על עור שעושין ממנו משטח להניחו על השולחן או המיטה], וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ בִּזְה מְשוּם מַעֲבָד.

רב חסדא: היתר זה לסוך שמן על רגלו, ואחר כך להכניסה למנעל, אינה אלא אם כוונתו לצחצח את הנעל, ולא אם כוונתו לעבד את הנעל

אָמַר רַב חֲסִידָא: לֹא שְׁנוֹ [שמותר לסוך שמן לרגלו ונותנו בתוך המנעל] אֶלָּא [אם אין כוונתו אלא] לְצַחֲצְחוֹ [להבריך את הנעל], אֲכָל [אם כוונתו] לְעַבְדּוֹ [לעבד את הנעל] אָסוּר.

שואלת הגמרא: לְעַבְדּוֹ פְּשִׁיטָא שאסור,

וְתוֹ [ועוד קשה], אף אם כוונתו רק לְצַחֲצְחוֹ, מִי אֵיכָא מֵאן דְּשָׁרִי [וכי יש מי שמתיר הרי יש לגזור בזה שמא יבוא לעשות כן לצורך עיבוד].

נוסח חדרש בדברי רב חסדא: היתר זה נאמר רק אם סך על רגלו מעט שמן (שאינ בו שיעור אלא 'לצחצח' את הנעל, ולא שיעור 'לעבד' את הנעל)

אֶלָּא, אִי אֵיתְמַר הָכִי אֵיתְמַר, אָמַר רַב חֲסִידָא: לֹא שְׁנוֹ שְׁמוּתָר לִסוֹךְ אֶת רִגְלוֹ בְּשֶׁמֶן, וְאַחֵר כֵּךְ לְהַנִּיחַ אֶת רִגְלוֹ בְּמִנְעַל, אֶלָּא שֶׁסֶךְ שֶׁמֶן זֶה עַל גּוֹפוֹ, וְאִין לוֹ כּוּוֹנָה לְעַבֵּד אוֹ לְצַחֲצַח אֶת הַנֶּעֱל, שִׁישׁ בּוֹ רַק שְׁעוֹר לְצַחֲצְחוֹ - שֶׁסֶךְ אֶת רִגְלוֹ בְּמַעַט שֶׁמֶן, וְהַשֶּׁמֶן שִׁיעִיבּוֹר מִגּוֹפוֹ לְעוֹר אִין בּוֹ כְּמוֹת שֶׁאֲפָשָׁר לְעַבֵּד בּוֹ אֶת הָעוֹר, אֲלֹא רַק כְּמוֹת שִׁישׁ בַּה כְּדִי לְצַחֲצְחוֹ, וְלֹא שִׁיךְ בִּזְה חֲשַׁשׁ שְׁמָא יִתְכוּן לְעַבֵּד אֶת הָעוֹר

אֲכָל אִם יֵשׁ בּוֹ שְׁעוֹר לְעַבְדּוֹ, אָסוּר, [אף שאין כוונתו לעבד או לצחצח את העור, שמא יתכוון לעבד את העור].

אסור לצאת בשבת במנעל שחוששים שיורידו ויטלטלו (מנעל יותר גדול ממידתו. אשה במנעל קרוע. אשה במנעל חדש)

[מנעל גדול:] תְּנִי רַבָּנִן, לֹא יֵצֵא קִטָּן בְּמִנְעַל גָּדוֹל - בְּמִנְעַל שֶׁהוּא גָדוֹל לוֹ, מְשוּם שֶׁהַנֶּעֱל נּוֹפֶלֶת מִרְגְּלֵיו, וְחוֹשְׁשִׁים שִׁיבּוֹא לְהַבִּיֵּא ד' אֲמוֹת בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים

אֲכָל יוֹצֵא הוּא בְּחִלּוֹק גָּדוֹל, שֶׁבְּגַד גָּדוֹל אֵינוֹ נּוֹפֵל מֵהָאָדָם, וְאִין חֲשַׁשׁ שֶׁהוּא יוֹרִידוֹ וְיִטְלָטְלוּ בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים, שֶׁאִין אָדָם הוֹלֵךְ עִרוֹם בְּשׁוֹק.

[מנעל קרוע:] וְלֹא תֵצֵא אִשָּׁה בְּמִנְעַל מְרֻפֵּט - בְּמִנְעַל קְרוֹעַ מִלְּמַעְלָה, שֶׁגִּנָּאִי הוּא לָהּ, וְאִם יִצְחָקוּ עֲלֶיהָ, הִיא תוֹרִידוֹ וְיֵשׁ חֲשַׁשׁ שֶׁתּבוֹא לְטַלְטְלוֹ,

וְלֹא תִחְלֹץ בּוֹ - לְכַתְחִילָה לֹא תִחְלוֹץ בְּמִנְעַל קְרוֹעַ, שֶׁאִין זֶה נֶעֱל טוֹב. וְאִם תִּלְצָהּ, תִּלְצָתָהּ בְּשָׂרָה.

[מנעל חדש:] וְאִין יוֹצֵאִין בְּמִנְעַל חָדָשׁ, בְּאִיזָה מִנְעַל אֲמָרוּ [שאם הוא חדש לא יוצאים בו:] בְּמִנְעַל שֶׁל אִשָּׁה, וְהַגְמָרָא מְבֹאֵרָת מֵהוּ הַגְדֵּר שֶׁל מִנְעַל חָדָשׁ: תְּנִי בֵּר קִפְרָא: לֹא שְׁנוֹ [שהמנעל נחשב חדש, ואסורה לצאת בו] אֶלָּא שֶׁלֹּא יֵצֵא בּוֹ שְׁעָה אַחַת מִבְּעוֹר יוֹם, וְאִזִּי אֲסוּרָה לְצֵאת בּוֹ כִּיּוֹן שֶׁאִשָּׁה מְקַפֶּדֶת אִם אֵינוֹ מְכוּוֹן לְמַדַּת רִגְלָהּ, וְאִם לֹא יִהְיֶה מְכוּוֹן לְמִידַת רִגְלָהּ, תּבוֹא לְטַלְטְלוֹ.

אָבֵל אַם יִצְאָה בּוֹ מֵעֶרֶב שָׁבֶת, מִתֵּר, שִׁכְבֵּר הַכִּירָה בּוֹ שִׁמְכוּן הוּא לֵה, וְלֹא תִבּוֹא לַהּוֹרִידוֹ וּלְטַלְטְלוֹ.

סתירה בין ברייתות אם מותר להוציא את הנעל מה'אמוס' (דפוס בצורת נעל, שמכניס עליו נעליים)

תָּנִי חֲדָא, שׁוּמְטִין מְנַעֵל מֵעַל גְּבִי אָמוֹס - מותר להוציא בשבת נעל מהדפוס שבו מכין האומן את הנעליים (הדפוס משמש כ'תבנית' שעליו יוצר האומן את הנעל).

וְתַנְיָא אֵידֶךְ, אֵין שׁוּמְטִין - אסור להוציא בשבת נעל מהדפוס שלו.

יישוב הסתירה: דין זה תלוי במחלוקת תנאים אם נעל שנמצאת על ה'אמוס' היא כלי או לא

מבארת הגמרא: לֹא קָשְׁיָא, הָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הָא רַבִּנן.

דְּתַנן, מְנַעֵל שֶׁעַל גְּבִי אָמוֹס, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר [שנעל כזו, אינה גמורה, וממילא אינה בכלל 'כלי', ואינה מקבלת טומאה].

וְחֻכְמִים מְטַמְּאִים.

וממילא הוא הדין לגבי שבת, לרבי אליעזר נעל זו אינה 'כלי', והרי היא מוקצה, ואסור לטלטלה. ולחכמים היא כלי, ומותר לטלטלה.

שאלה: אף לחכמים שהנעל היא כלי, והרי ה'אמוס' הוא כלי שמלאכתו לאיסור, ולפי אבני אסור לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור לצורך מקומו

שואלת הגמרא: הֲנִיחָא לְרַבָּא דְאָמַר דְּכָר שְׁמִלְאֲכְתּוֹ לְאִסוּר בֵּין לְצִרְךָ גּוּפּוֹ [שהוא צריך להשתמש בגופו של כלי] בֵּין לְצִרְךָ מְקוּמוֹ [שהוא צריך את מקום הכלי] מִתֵּר [לטלטלו], שְׁפִיר - טוב ומבואר הדבר, שאף שהאימוס הוא כלי שמלאכתו לאיסור (לתקן מנעלים), מותר לטלטלו, (שהוא לצורך מקומו, שצריך להוציא את ה'אימוס' מתוך הנעל, כדי להשתמש במקום שה'אימוס' נמצא, ולהניח את רגלו בתוך הנעל),

אֵלָא לְאֲבֵי דְאָמַר לְצִרְךָ גּוּפּוֹ, מִתֵּר. לְצִרְךָ מְקוּמוֹ, אָסוּר. מֵאֵי אֵיכָא לְמִימַר - מה יש לומר ולבאר בזה, הלא כיון שהנעל הוא כלי שמלאכתו לאיסור, ואינו צריך את גופו של האימוס, כיצד מותר לשמוט את האימוס.

תשובה: הברייתא שמתירה להוריד את המנעל מהאימוס מדברת שאינו מטלטל כלל את האימוס (שהוא רפוי)

עונה הגמרא: הָכָא בְּמֵאֵי עֲסָקִין בְּרַפּוּי - שהמנעל נשמט מאליו, ואין צריך לטלטל האימוס.

דְּתַנְיָא רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: אִם הָיָה רַפּוּי מִתֵּר.

שאלה: מדוע לרבי יהודה אסור לטלטלו אם אינו רפוי, והרי לרבא מותר לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור לצורך מקומו

בברייתא שהביאה הגמרא את דברי רבי יהודה, מבואר שאסור לשמוט את הנעל אלא

אם כן הוא רפוי. מדייקת הגמרא: טעמא דרפוי [לכן מותר לשמוט את הנעל], הא לא רפוי [אבל אם אינו רפוי], לא,

ועל כך קשה: הניחא לאבוי דאמר דבר שמלאכתו לאסור לצרף גופו, מתר. לצרף מקומו, אסור, שפיר - טוב ומבואר הטעם שאסור לטלטלו אם אינו רפוי,

אלא לרבא דאמר בין לצרף גופו בין לצרף מקומו, מתר, מאי אריא [מדוע מדובר דווקא באופן שהוא] רפוי, אפילו לא רפוי נמי [גם כן יהיה מותר לשמוט את המנעל, שהרי זה לצורך מקומו]?

תשובה: רבי יהודה אמר זאת לפי שיטת רבי אליעזר שסובר שנעל שהאימוס עדיין בתוכה (אם אינו רפוי) אין הנעל בכלל 'כלי', ואסור לטלטלה בין לצורך גופו ובין לצורך מקומו

עונה הגמרא: דרבי יהודה משום דרבי אליעזר הוא, מה שאמר רבי יהודה שמותר לשמוט את המנעל רק אם הוא רפוי, הוא בשיטת רבי אליעזר שסובר שהמנעל שעל האימוס אם אינו רפוי, הרי המנעל מוקצה, כיון שאין הנעל גמורה,

דתנא רבי יהודה אומר משום רבי אליעזר: אם היה רפוי מתר, הרי שרבי יהודה אמר זאת בשיטת רבי אליעזר, אבל לשיטת רבנן אף שאינו רפוי, מותר לשומטו.

משנה

מותר לטלטל את בנו אף שיש ביד בנו אבן, ואין זה נחשב שהוא מטלטל

נוטל אדם את בנו בחצר והאבן בידו, ולא אמרינן שהוא מטלטל את האבן.

מותר לטלטל סלסלה שיש בה אבן, או תרומה טהורה עם טמאה

וכלכלה, והאבן בתוכה.

וימלטלין תרומה טמאה עם הטהורה ועם החולין - אגב הטהורה, ואגב חולין, אבל טמאה בפני עצמה שהרי היא מוקצה.

מותר לתקן בשבת תרומה שהתערבה בחולין

רבי יהודה אומר: אף מעלין את המדומע באחד ומאה [סאה תרומה שהתערבה במאה חולין, מוציא אחד והשאר מותר, ומותר לתקנו (ולהוציא אחד בשבת), ולא אמרינן מתקן הוא (טעם הדבר מבואר בגמרא)].

גמרא

המוציא תינוק שתלוי לו כיס בצווארו, על הוצאת התינוק, הרי הוא פטור בין אם התינוק חי בין אם הוא מת. ועל הכיס, בתינוק חי - חייב. בתינוק מת - פטור

אמר רבא: [דין א':] הוציא תינוק חי, וכיס תלוי בצווארו, חייב משום פיס, ולא משום תינוק.

[דין ב':] תינוק מת, וכיס תלוי לו בצוארו, פטור, בין על הכיס בין על התינוק.

ביאור דין א': מדוע המטלטל תינוק חי וכיס בצוארו, אינו חייב על טלטול התינוק

תינוק חי, וכיס תלוי לו בצוארו, חייב משום כיס.

מבררת הגמרא: ולחייב נמי משום תינוק?

עונה הגמרא: רבא כרבי נתן סבירא לה, דאמר חי נושא את עצמו.

שואלת הגמרא: ולבטל כיס לגבי תינוק, וכשם שפטור על התינוק - יהיה פטור על הכיס, מי לא תנן - וכי לא שנינו, המוציא: את החי במטה, פטור אף על המטה, שהמטה טפלה לו.

עונה הגמרא: מטה לגבי חי מבטלי לה [המטה טפילה לחי, שהרי הוא החי צריך את המיטה] אבל כיס לגבי תינוק, לא מבטלי לה.

ביאור דין ב': מדוע המטלטל תינוק מת וכיס בצוארו, אינו חייב לא על טלטול התינוק ולא על טלטול הכיס

תינוק מת וכיס תלוי לו בצוארו, פטור,

שואלת הגמרא: ולחייב משום תינוק?

עונה הגמרא: רבא כרבי שמעון סבירא לה דאמר כל מלאכה שאין צריך לגופה פטור עליה, [ומוציא מת לקוברו מלאכה שאינה צריכה לגופה היא, וכיס שהיה תלוי בצוארו לשחק בו אגב מרריה מבטל ליה לגבי תינוק שמת, ולא חשיב ליה ההיא שעתא].

תנן, נוטל אדם את בנו והאכין בידו. אמרי דבי רבי ינאי: בתינוק שיש לו געגועין על אביו. אי הכי [יתבאר בעמוד הבא].

ס"ח אלף, ב) תרומות
ה מ"ו תמורה יב. ע"ש,
תרומות פ"ה מ"ח,
בסדרות נגו. [ע"ש תוס'
ה במחשבה וסוף' מנחות
ד"ה במחשבה], ה) בקלמ'
רים פתוחה, ו) ויער' תוס'
חולין נטו: ד"ה לא],

[illegible][illegible][illegible]

ונשדינהו לפירי ונשרדיהו
נשדיה לאבן מידו
ו"ל אס שליכו מידו יעקב המיוק
תינוק אלא כשיש לו גישועין

[illegible]

מִתְּנִי כוֹתִידָה דְּרִיקָא דְקִתְנִי סִיפָא מְעוֹת שַׁעַל
כִּבְרִי מְנַעַר אֶת הַכֵּר וְנִפְלֹת וְאִמְרֵי רַבֵּי
רַבֵּי חֲנַנְיָה אָמַר רַבִּי יִרְחֵן לֹא שָׁנֹא אֲבָל
לְצוּרֵךְ גּוֹפֹא אֲבָל לְצוּרֵךְ מְקוֹמוֹ מִמְּלִטְלוֹ
לְצוּרֵךְ עֵלְיוֹ וּמִדְּרָסָא לְצוּרֵךְ גּוֹפֹא יִרְשָׁא נִמְי
לְצוּרֵךְ גּוֹפֹא: רַבִּי יְהוּדָה אָמַר אֶף מַעְלִין
רַבִּי: וְאִמְרֵי: הָאֵל קָא מַתְקֵן רַבִּי יְהוּדָה רַבִּי
אֱלִיעִזֵּר סְבִירָא לִיה דְּאִמְרַי תְּרוּמָה בְּעִינָא
מִתְחַתָּא דְּתַנְנֵן סָאָה תְּרוּמָה שְׁנֵפֶלֶת לְמִסְתָּא
אֲחֵרָא מְדֻמְרָעָא וְנִפְלֵן מִן הַדְּרֹמִיעָא נִפְלֵת אֲחֵרָא
רַבִּי אֱלִיעִזֵּר אָמַר מְדֻמְרָעָא תְּחַרְמוּת רַבִּי
יִתְחַבְּרִי אֲמִירִים: אֵין הַדְּרֹמִיעָא מְדֻמְרָעָא אֲלֵא
רַבִּי חֲשֹׁבֵן אֲמִיר דְּשִׁמְעֵת לִיה לְחִיּוּמָא
לְקוֹלָא מִי שְׁמַעַת לִיה אֲלֵא הוּא דְּאִמְרַי
רַבִּי: כִּתְּנֵן: סָאָה תְּרוּמָה שְׁנֵפֶלֶת לְמִסְתָּא
אֲחֵרָא הַסְפִּיק לְהַגִּידָהּ: עַד שְׁנֵפֶלֶת אֲחֵרָא דְּרִי
וְאוֹ אֲסוּדָה וּר"ש מְתוּד וּמְמָא דִּילְמָא חֲתֵם
מִכְּפִילֵי דְּתַנְנֵן קָמָא כְּבֵר אֲנִי: וְנִפְלֵן
כּוֹתִידָה אָמַר רַבִּי כֵּמָּן דְּנִפֵּל כְּבֵר אֲחֵרָא דְּרִי
וְיֵתָא לְחַמְשִׁין נִפְלֵת לְחַמְשִׁין נִפְלֵת וּר"ש
כְּבֵר קְמִיחָא כְּמִיל מְבֹאָה אֲחֵרָא לְתִיבְכִיל
וְחֵד אֲלֵא דְּאִמְרַי רַבִּי
שְׁמַעוּן בֵּן אֱלִעִזֵּר דְּרִבְנֵי ר' שְׁמַעוּן בֵּן
אֱלִעִזֵּר אָמַר: שְׁמַעוּן בְּכַד וְהוּא אֲסוּדָה מְבֹאָה

[illegible][illegible][illegible]

נקטתוהו לפרו' קדושים ויום טוב כלל
 וכלכלה בס'ם לדבר
 ונה אמר ל' ויחנן
 פירות עסקין
 "לאבן וינעמניהו"
 אמר רב פירות
 המעמסין וינעמניהו
 איש אמר רבא הכא
 ודאבן גופה נעמיה
 ק' תרומה וכו' אמר
 ר' שמואלה למטה
 ליה למעלה ונמאה
 תורה ושבק ליה
 מטה ומי לישניהו

[illegible]

אין המדומע מדמע
לפי חשבון, פי' סאה
שנפלה לחמשים
ונפלה מאלו החמשים סאה
לפחות מחמשים מדמעת
אבל אם נפלה סאה לשישים
סאה עולה לפי שילוי היתה
סאה בנחה סאה ואחת
היתה עולה, וחזרנו עתה
להקשות, אימור דשמעת
ליה לר' אליעזר שמנחש
מכלל ג' סאה הללך
הסאה האחת שנפלה לס'
סאה אחרת תרומה כולה

ולמנוחה בעת שיש לה
 חלומות, לקרוא את
 שבטם בשיעור חלום, ולה
 עמוד. ויש להקדים
 והוא, ר"ת יהודה סבר כל
 ששעון חלום הוא
 תרומה שנפלה אצל החלם
 ותרומה, ולא חלום
 להנביא ע"ד שנפלה
 האותיות היו זו אסורה, זו
 ששעון מותר. חלום סבר כי
 של אלה תביעה נמצא שנפלה
 ב' שאין נאמר אלא
 גולין כ' פחות מאלה
 ר"ת ששעון ב' מאות
 שנפלה אחת תרומה
 חלום תורה נאמר ונשא
 חלום הכשרים, ר"ת
 בתוך תרומה, תרומה היא
 אסורה כלבה, וישנפלה
 אחרי כן של אלה
 חלום שליח, ע"ד
 חלום נפלה ונפלה
 ופקידן לה ותרומה
 והדעת ומוקדים
 יהיה מותרות ב' ששעון
 תרומה נחמד כמקום אחד

יום ראשון ה אב תש"פ

שבת דף קמב

שאלה: כמשנה שנינו שמותר לטול את בנו ואבן בידו (ואין זה נחשב שהוא מטלטל את האבן), וקשה על דברי רבא שהנושא תינוק וכיס בידו, חייב על הכיס (שזה נחשב שהוא מטלטל את הכיס)

תנן, נוטל אדם את בנו והאבן בידו, מכך שמותר לטלטלו (ברשות היחיד) ואין בזה משום מוקצה, שמע מינה שאין זה נחשב שהוא מטלטל את האבן,

וקשה על מה שאמר רבא שהנושא תינוק חי וכיס תלוי בצוארו, חייב על הכיס, ולא אומרים שאין זה נחשב שמטלטל את הכיס.

תשובה: כמשנה מדובר ב'סכנת חולי' ולכן התירו לאב לטלטל את בנו שהאבן בידו (ואף שזה נחשב שהוא מטלטל את האבן)

אמרי דבי רבי ינאי: במשנה מדובר בתינוק שיש לו געגועין על אביו, שאם לא יטלנו יחלה, ולא אסרו חכמים לטלטל 'שלא בידים' במקום סכנה, (ואף על גב שאין זה סכנת נפש גמורה, אלא סכנת חולי). אבל שלא במקום 'סכנת חולי' אסור לטלטל אף שלא בידים.

שאלה: אם כן, מדוע אמר רבא שההיתר אינו אלא אם יש ביד הבן אבן, ולא כשיש בידו דינר

שואלת הגמרא: אי הכי, (דף קמב) מאי אריא אבן - אם כן מדוע מדובר דוקא שהבן מחזיק בידו אבן, אפילו דינר נמי - אף אם הבן מחזיק דינר, גם הדין צריך להיות כך, שמותר לאב לטלטל את בנו כשדינר בידו (שהרי יש בזה סכנת חולי),

אלמה (למה) אמר רבא, לא שנו אלא אבן, אבל דינר אסור?

תשובה: בדינר אסורוהו חכמים, שחששו שאם הדינר יפול מיד הבן, האב יטלטלו

עונה הגמרא: אבן, אי נפלה (לה), לא אתי אבוה לאתויי - אבן אם היא תיפול, לא יבוא האב לטלטלה.

אבל דינר, אי נפל - אם הוא יפול מיד הבן, אתי אבוה לאתויי - יבוא האב להביאו, והיינו שאין האיסור משום שזה נחשב שהאב מטלטל את הדינר, שדבר זה הותר מפני 'סכנת חולי' של הבן, אלא האיסור הוא מחשש שמא האב יטלטל את הדינר עצמו בידו, ואת זה לא התירו שאין זה סכנת נפש.

(ולפי זה אפילו אם התינוק מהלך ברגליו, והאב אינו מרים אותו, אלא נותן לו יד, והתינוק מהלך ברגליו, אסור, שמא הדינר יפול, ויבוא לטלטלו בידים).

ברייתא שמבואר בה כדברי רבא: שהנושא אדם וחפצים בידו, חייב על החפצים

תניא כותיה דרבא - שנינו בברייתא כדברי רבא, שאם מוציא אדם, וחפצים ביד האדם, הרי זה נחשב שמי שמטלטל את האדם מטלטל גם את החפצים.

שכך שנינו בברייתא: המוציא כלי (בגדיו) מקפלים ומנחים על כתפו, וסנדליו וטבעותיו בידו [מחזיק את הטבעות בתוך היד, שלא כדרך מלבוש], חייב. ואם היה מלובש בהן, פטור. המוציא אדם וכליו עליו - ולבוש בבגדיו, וסנדליו ברגליו, וטבעותיו בידיו [באצבעותיו]

(שלא כתוב בברייתא 'בידו', כמו באופן הקודם, אלא בידיו, דהיינו באצבעותיו), פטור, על האדם עצמו הוא פטור, שחי נושא את עצמו. ועל הבגדים הוא פטור, שהם טפלים לאדם הלבוש בהם,

ומשמע מהברייתא: **וְאֵלּוּ הוּצִיָּאן כְּמוֹת שֶׁהֵן** - אם היה אותו אדם, או חזו את החפצים, ולא לבוש בהם, היה הנושא את האדם, **חֵיִיב** [על החפצים].

שנינו במשנה: [מותר לאדם לטלטל] **כְּלַכְלָה** (סלסלה) **וְהָאֵבָן בְּתוֹכָהּ**, ואין בזה איסור מוקצה.

שאלה: מדוע מותר לטלטל את הכלכלה, והרי היא בסיס לדבר האסור

שואלת הגמרא: **וְאֵמַאי** - למה מותר לטלטל את הכלכלה, תהי **כְּלַכְלָה בְּסִיס לְדָבָר הָאֲסוּר**, שהרי היא בסיס לאבן והאבן היא מוקצה.

הצעת ביאור: מדובר שהכלכלה היא בסיס בעיקר להיתר (שיש בתוכה גם פירות)

מבאר הגמרא: **אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֵכָא** [כאן במשנה] **כְּלַכְלָה מְלֵאָה פְּרוֹת עֶסְקִינָן**, נמצא שהסלסלה היא בסיס בעיקר לפירות, נמצא שהיא בסיס לדבר המותר, ולכן מותר לטלטל אותה (ואת האבן מטלטל אגב הכלי והפירות).

שואלת הגמרא: **וְלִשְׁדִּינְהוּ לְפִירֵי** - וישליך את הפירות, **וְנִשְׁדִּי לְאֵבָן** - וישליך גם את האבן, **וְנִנְקְטִינְהוּ בְּיָדֵינוּ** - ויקח את הפירות בידים, שילקטם מעל הארץ בידיו, ויחזירה לכלכלה, ויטלטלם, ולמה התירו לטלטל את האבן אגב הכלי והפירות.

עונה הגמרא: יש לבאר זאת, **כְּדַרְבֵּי אֱלֵעִי אָמַר רַב**, [שבאר במקום אחר בשאלה כזו, שמדובר] **בְּפְרוֹת הַמִּטְנָפִין** - פירות מבושלין ורכין מאד, כגון תאנים ותותים וענבים, שאם ישליכם לארץ יטנפו, **הֵכָא נָמִי** [כאן גם יש לבאר, שמדובר] **בְּפְרוֹת הַמִּטְנָפִין**, ולכן אין צריך להשליכם לארץ, כי הפירות ייטנפו, ולכן התירו לטלטל את האבן אגב הסל והפירות.

דחיית הביאור: ינער את הפירות, וכך ישליך את האבן, ואסור לטלטל דבר שיש בו גם איסור, כשיכול להשליך את האיסור

שואלת הגמרא: **וְלִנְעֲרִינְהוּ נְעוּרֵי** - ינער את הסלסלה עד שהפירות יעמדו בצד הסלסלה, ולא יחד עם הפירות, וישליך את האבן לבדה מהסלסלה.

ביאור חדש: מדובר שהאבן היא חלק מהכלכלה, ולכן אינה מוקצה

אָמַר רַב חֵיִיא בַּר אֲשִׁי אָמַר רַבָּא: הֵכָא כְּלַכְלָה פְּחוּתָה עֶסְקִינָן - מדובר בכלכלה שיש חור בדפנותיה או בשוליה, והניח שם אבן לסתום את החור, **דְּאֵבָן גּוּפָה נַעֲשִׂית דָּפֵן לְכַלְכְּלָה**, ולכן אינה מוקצה.

שנינו במשנה: **מְטַלְטְלִין תְּרוּמָה וְכוּ'** טמאה עם הטהורה ועם החולין.

ההיתר לטלטל כלי שיש בו היתר ואיסור הוא רק כשלא יכול להגיע להיתר בלא שיטלטל גם את האיסור

אמר רב חסדא: לא שנו [שמותר לטלטל תרומה טמאה עם הטהורה], אלא שטהורה למטה, וטמאה למעלה, והוא צריך את התרומה הטהורה, ואינו יכול ליטול את התרומה הטמאה בידים לפי שהיא מוקצה, לפיכך יטלטל הכל עד שמגיע לשולחן (וכדומה), ושליך הכל על השולחן, ויטול את התרומה הטהורה.

אבל טהורה למעלה וטמאה למטה, שקל לה לטהורה ושבק לה לטמאה - נוטל את הטהורה ומשאיר את הטמאה, ואסור לטלטל את כל הסל שיש בו טהורה וטמאה.

[שואלת הגמרא:] וכי טהורה למטה נמי לשדיניהו ולנקטיניהו - וכאשר הטהורה למטה, ישליך את כל הפירות מן הסל, ויקח את התרומה הטהורה ביד, ויחזירה לכלכלה, ולמה התירו לטלטל את הסל עם התרומה הטמאה.

[עונה הגמרא:] אמר רבי אלעי אמר רב: בפרות המטנפין עסקינן, שאינו יכול לזרוקם, שהם יתקלקלו אם ישליכם לארץ.

שאלה: בכרייתא מבואר שמותר לטלטל כלי שיש בו היתר ואיסור, גם כשיכול להגיע להיתר בלא שיטלטל גם את האיסור

מתבי, מטלטלין תרומה טמאה עם הטהורה ועם החלין, בין שטהורה למעלה וטמאה למטה, בין שטמאה למעלה וטהורה למטה, תיובתא דרב חסדא.

תשובה: בכרייתא מדובר באופן שצריך את המקום, ולכן לא יכול להשליך לשם את ההיתר

אמר לך רב חסדא: מתניתין לצורך גופו - המשנה מדברת באופן שצריך את הטהורה לגופה לאוכלה, הלכך, אם אין הטהורה למטה, לא הותר לטלטל את הטמאה, אלא לוקח את הטהורה לבדה.

ברייתא לצורך מקומו - הברייתא מדברת שצריך למקום הכלי, ועל כרחך הוא צריך לסלק את כל הסל מהמקום, ולכן התירו לו חכמים לטלטל את הכלי שיש בו היתר ואיסור, (שבאופן זה אינו מטלטל את ההיתר בידים, אלא טלטול האיסור הוא אגב היתר).

[שואלת הגמרא:] מאי דחקה דרב חסדא, לאוקומי מתניתין לצורך גופו - מה הדוחק של רב חסדא לבאר את משנתינו שמדובר שהטמאה למעלה והטהורה למטה, ולפי זה צריך להעמיד את משנתינו שמטלטל לצורך גופו, הלא יכל לבאר שמדובר שהטמאה למטה והטהורה למעלה, ומטלטל לצורך מקומו.

[עונה הגמרא:] אמר רבא: מתניתין כותה דיקא,

דקתני סיפא, מעות שעל הכר, מנער את הכר והן נופלות,

ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: לא שנו אלא לצורך גופו [שצריך לזרז לשכב עליו שם ולא לסלקו, לפיכך לא התירו לו ליטלו עם המעות, אלא מנערו במקומו], אבל לצורך מקומו, מטלטלו ועודן עליו,

ומדסיפא לצורך גופו, רישא נמי לצורך גופו. וכיון שהרישא מדברת שמטלטל את התרומה

לצורך גופו, אם היה מדובר שהטהורה למעלה, לא היה לו מותר לטלטל גם את הטמאה, כמו שבכר אם צריך את הכר לגופו, אסור לו לטלטל את הכר עם המעות עליו, אלא מנערו והם נופלות, ומטלטל רק את הכר. ולכן אמר רב חסדא שמדובר שהטהורה למטה.

שנינו במשנה: רבי יהודה אומר אף מעלין וכו' [את המדומע באחד ומאה].

שאלה: כיצד מותר לתקן 'מדומע בשבת'?

שואלת הגמרא: ואמאי הא קא מתקן - שמביאה את התערובת לידי היתר אכילה, ונגזור בזה שמא יבוא גם להתיר גם תיקון שעל ידי מלאכה.

הצעת תשובה א': רבי יהודה סובר שאין זה נחשב שהכל נהפך ל'תערובת' אלא התרומה בפני עצמה והחולין בפני עצמו, ולכן אין נחשב 'תיקון'

מבאר הגמרא: רבי יהודה כרבי אליעזר סבירא לה, דאמר תרומה בעינה מחתא - התרומה כאילו היא מונחת בפני עצמה, ואינה מעורבת בחולין, ולכן אין זה נחשב תיקון.

דתנן, סאה תרומה שנפלה לפחות ממאה ונדמעו, ונפל מן המדמע למקום אחר, רבי אליעזר אומר, מדמעת כתרומת ודאי, אנו דנים את כל התערובת הראשונה כאילו היא תרומה ודאי היות, והתרומה לא התבטלה, והאחד מתוך תערובת זו, אוסר תשעים ותשע של חולין כאילו היא תרומה ודאי.

וחכמים אומרים, אין המדמע מדמע אלא לפי חשבון, כגון 2 סאה תרומה שנפלו ל' 20 סאה חולין, נמצא שבתערובת זו יש 22 סאה, ובכל 11 יש סאה אחת של תרומה, ואחר כך נפלו 11 מהתערובת לחולין, אין צריך אלא מאה חולין כנגדם, שהרי יש בתערובת רק סאה 1 תרומה.

נמצא שלחכמים אנו דנים כאילו התרומה מעורבת בחולין. ולרבי אליעזר אנו דנים שהתרומה עומדת בפני עצמה, ולא התערבה.

דחיית התשובה: רבי אליעזר לא אמר שהתרומה נחשבת כעומדת בפני עצמה גם לקולא

דוחה הגמרא: אמר דשמעת לה לרבי אליעזר שהתרומה נחשבת כמונחת בפני עצמה אלא לחמרא לדמע כתרומת ודאי. אבל לקלא [שאם מתקן את המדומע בשבת אין זה תיקון] מי שמעת לה, הרי ודאי מתקן הוא.

הצעת תשובה ב': מדברי רבי שמעון במשנה מוכח שהוא סובר שהתרומה עומדת בפני עצמה [אף לקולא]

אלא הוא דאמר [רבי יהודה במשנתנו סובר] כרבי שמעון,

כדתנן סאה תרומה שנפלה למאה, ולא הספיק להגביה עד שנפלה אחרת, הרי זו אסורה, שהרי מעורב ב' 100 חולין 2 סאה של תרומה.

ורבי שמעון, מתיר, ולכאורה טעמו של רבי שמעון, מפני שהוא מחשיב את הסאה תרומה

שהיא עומדת בפני עצמה, ואינה מעורבת עם שאר הפירות, וממילא הסאה השניה נפלה למאה סאה של חולין (שהרי התרומה עומדת בפני עצמה) והיא מתבטלת.

דחיית ההצעה: אפשר לבאר שטעמו של רבי שמעון הוא מפני שהסאה הראשונה כבר התבטלה ולא בגלל שהתרומה נחשבת כעומדת בפני עצמה

הגמרא דוחה את הראיה: **וּמָמַאי** [שזה יסוד מחלוקת תנא קמא ורבי שמעון], **דִּילָמָא הָתֵם בְּהָא קָמְפְּלִי, דְּתִנָּא קָמָא סָבַר אָף עַל גַּב דְּנִפְלוּ בְּזָה אַחֵר זֶה כְּמָאן דְּנִפְלָא בְּכַת אַחַת דְּמִי, וְהָא לְחֻמְשֵׁין נִפְלָה וְהָא לְחֻמְשֵׁין נִפְלָה** - והרי זה כאילו נפלה הסאה הראשונה לתוך חמישים של חולין, והסאה השניה לחמישים של חולין, ולכן התערובת אסורה.

וְרַבִּי שְׁמַעוֹן סָבַר קְמִייתָא בְּטִיל בְּמָאָה - הסאה הראשונה כבר התבטלה במאה, **וְהָא תְּבַטֵּל בְּמָאָה וְחַד** - והתרומה השניה תתבטל במאה ואחד, כיון שהראשונה נעשית כחולין ומצטרפת לבטל את התרומה. וכיון שאסור לאכול מהפירות עד שיעלה מהם, הרי זה תיקון ואסור.

תשובה חדשה: רבי יהודה סובר שמותר לאכול מהמדומע אף לפני שהעלה אחד (אלא רק נתן עיניו בצד זה לייחד אחד להוציאו לתרומה), ולכן אין זה נחשב ל'תיקון'

אַלָּא הוּא דְאָמַר [רבי יהודה במשנתנו סובר] **כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֶעָזָר,**

דְּתִנָּא, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֶעָזָר אוֹמַר: תרומה שנתערבה במאה של חולין, **נוֹתֵן עֵינָיו** במדומע **בְּצַד זֶה,** ומייחד במחשבתו חלק אחד להעלותו לתרומה, **וְאוֹכַל מִצַּד אַחֵר,** וכיון שבלא העלאה מתחיל ואוכל אין תיקון בהעלאתו.

שואלת הגמרא: **וּמִי סָבַר לָהּ כְּוָתִיָּה** - וכי רבי שמעון בן אלעזר סובר כרבי יהודה, [עמוד ב] **וְהָא מְפֻלָּג פְּלִיג עָלֶיהָ** - והרי הוא חולק עליו,

דְּתִנָּא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: **מַעְלִין אֶת הַמְדֻמָּע** [בשבת] **בְּאַחַד וּמָאָה,** [ואין בזה איסור מצד תיקון בשבת]. **רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֶעָזָר אוֹמַר:** **נוֹתֵן עֵינָיו בְּצַד זֶה וְאוֹכַל מִצַּד אַחֵר,** אבל אסור לתקן בידים.

עונה הגמרא: **דְּרַבִּי יְהוּדָה עֲדִיפָא מִדְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֶעָזָר,** שלפי רבי שמעון בן אלעזר מותר לתקן דימוע בשבת, רק באופן שנותן עיניו בצד זה ואוכל בצד זה. ולפי רבי יהודה כיון שיכול לתקן באופן זה, אין העלאתו נחשבת תיקון, ומותר להעלות את המדומע בשבת.

משנה

מוקצה שנמצא על היתר (באופן שאינו כסיס) מנער אותו. ואם צריך את המקום (ואין יכול לנער לשם את האבן) מטלטל את החבית למקום אחר, ושם מנער את האבן

הָאֵבָן שֶׁעַל פִּי הַחֲבִית, מְטָה עַל צִדָּה - מטה חבית על צדה אם צריך ליטול מן היין, **וְהִיא נוֹפֶלֶת** - האבן נופלת, ולא יטלנה בידים.

הֵיתָה [החבית] **בֵּין הַחֲבִיתוֹת,** וירא שלא תפול האבן על החביות וישברם, **מְגַבִּיהָ** לחבית כולה, ומסלקה מבין החביות, **וּמְטָה עַל צִדָּה** - לאחר שסילקה, מטה אותה שם, **וְהִיא (האבן) נוֹפֶלֶת,**

[והוא טלטול מן הצד (טלטול על ידי דבר אחר) שמותר לצורך ההיתר (לקיחת יין מהחבית), אך אם יכול לנער את המוקצה בלא הפסד, צריך לנער].

מַעוֹת שֶׁעַל הַכֶּר, מְנַעֵר אֶת הַכֶּר, וְהֵן נִזְכָּרוֹת, וְהוּא טַלְטוּל מִן הַצֵּד לְצוּרֵךְ הַהִיתֵר (שְׁצָרִיךְ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בִּכְר), וְכִשְׁאֲפֹשֶׁר בְּנִיעוּר, צָרִיךְ לְנַעֵר).

איסור נתינת מים על כגד מלוכלך. היתר נתינת מים על עור מלוכלך

הֵיִתָּה עָלָיו - על הכר לשלש (דבר מיאוס, כגון רוק או צואה), **מִקְנָחָה בְּסִמְרָטוּט, וְלֹא יִתֵּן** עליה מים, שסתם כר של בגד הוא, ובגד שרייתו במים הוא כבוס.

הֵיִתָּה [לשלש ז' על כר] **שֶׁל עוֹר, נִתְּנִין עָלֶיהָ מִיָּם עַד שֶׁתִּכְלָה, שְׁעוֹר אֵינוֹ בֵּר כִּיבּוּס עַל יְדֵי שְׂרִייה לְבַד, אֲבָל כִּיבּוּס מִמֶּשׁ, אֲפִילוּ בְּעוֹר אֲסוּר.**

גמרא

הִיתֵּר נִיעוּר חֲבִית כְּדִי לְהוֹרִיד אֶבֶן שְׁעָלֶיהָ, הוּא רַק כְּשִׁשְׁכַּח שֵׁם אֶת הָאֶבֶן, שֶׁאִם הִנִּיחַ שֵׁם אֶת הָאֶבֶן בְּכוֹנָה הִרִי הִיא בְּסִיס לְדַבֵּר הָאֲסוּר

אָמַר רַב הוֹנָא אָמַר רַב: לֹא שָׁנוּ שְׂמֵטָה עַל צִדָּה דְּחִבִּית, אֶלָּא בְּשׁוֹכַח - ששכח האבן עליה בין השמשות, ולא מדעת.

אָבָל בְּמִנִּיחַ, נִעְשָׂה בְּסִיס לְדַבֵּר הָאֲסוּר, וְאֲסוּר לְהַטוּתָהּ, שֶׁאִף הַחֲבִית מוֹקְצָה.

שנינו במשנה: **[הֵיִתָּה בֵּין הַחֲבִיתוֹת כּו']** מגביה ומטה על צידה].

בדין זה מבואר שלא יטלטל את האבן עצמה, שהיא מוקצה, אלא יגביה ויטלטל את החבית עצמה כשהאבן עליה, ואף שבזה הוא מטלטל גם את האבן שעליה.

בִּירוּד: מִי סוֹבֵר שְׁעָרֶיךָ לְטַלְטֵל אֶת הַחֲבִית שֶׁהָאֶבֶן עָלֶיהָ, וְלֹא אֶת הָאֶבֶן עִצְמָהּ

מבררת הגמרא: **מֵאֵן תֵּנָּה דְּכָל הֵיכָא דְּאֵיכָא אִיסוּרָא וְהִתִּירָא, בְּהִתִּירָא טְרַחֲנִין בְּאִיסוּרָא לֹא טְרַחֲנִין** - מי הוא התנא הסובר שבכל מקום שיש איסור והיתר, בהיתר יש לו לטרוח ולא באיסור, שהרי כאן שנינו שמותר להגביה את החבית שהאבן עליה ולא להגביה את האבן עצמה.

בִּיאוּר: זֶה דַּעַת רִשְׁבִּי"ג שֶׁאֲמַר שְׁעָרֶיךָ לְטַרְחוֹ בְּהִיתֵּר וְלֹא בְּאִיסוּר (שֶׁכְּבוֹרֵר כִּי"ט יֵשׁ לְהוֹצִיא אוֹכֵל שֶׁהוּא הִיתֵּר מִתּוֹךְ פְּסוּלוֹת שֶׁהוּא אִיסוּר), וְכֵן כֵּאֵן יֵשׁ לְטַרְחוֹ בְּחֲבִית (שֶׁהִיא הִיתֵּר) וְלֹא בְּאֶבֶן (שֶׁהִיא בְּאִיסוּר מוֹקְצָה)

אָמַר רַבָּה בְּרַבְרָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל הִיא [בשיטת בית הלל].

דְּתַנֵּן, הַבּוֹרֵר קְטָנִית בְּיוֹם טוֹב, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: בּוֹרֵר אֶכָּל וְאוֹכֵל - המאכל יטול, והפסולת ישאר בכלי.

וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים: בּוֹרֵר כְּדָרְכּוֹ בְּחִיקוֹ וּבְתַמְחָיו - נוטל פסולת ומניח אוכל, אם ירצה.

וְתַנֵּינָא, אָמַר רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים שלפי בית הלל יכול ליטול פסולת

מן האוכל, **שְׁהָאֵכֶל מְרָבָה עַל הַפְּסָלָת** - שאם יקח את האוכל, נמצא טורח יותר. **אֲבָל פְּסָלָת מְרָבָה עַל הָאֵכֶל** שאם יברור פסולת הוא יותר טירחה, **דְּכָרִי הַכֵּל בּוֹרֵר אֲכָל**, שטורח באוכל שהוא היתר ולא בפסולת שהוא מוקצה.

שאלה: והרי במקום שיש יותר טירחה מודה רשב"ג שיש לטרוח באיסור, וכאן יש יותר טירחה להגביה את החבית עם האבן

שואלת הגמרא: **וְהָא הָכָא** והרי כאן במשנה **דְּכִי אֲכָל מְרָבָה עַל הַפְּסָלָת דְּמִי**, שאזי אם יקח את האוכל הוא טורח יותר, ולכן צריך לקחת את הפסולת שהוא האיסור (שהרי הוא מוקצה), וכן כאן, כאשר מגביה את האבן עם החבית טורח יותר, והיה לו לקחת את האבן כרבן שמעון בן גמליאל.

תשובה: כיון שכלל אופן יצטרך להגביה גם את החבית, נמצא שאם לוקח בתחילה את האבן בנפרד הרי זו יותר טירחה, ועדיף מתחילה להגביה את החבית שהאבן עליה

עונה הגמרא: **הָכָא נְמִי כִּיּוֹן דְּאִי בְּעִי לְמַשְׁקֵל** - כאן גם כיון שאם ירצה לקחת את כל היין מהחבית, **לָא מְשַׁתְּקִיל לֵיה יֵין** - הוא לא יכול לקחת את היין שבשוליה, **עַד דְּשֻׁקֵּל לֵיה לְאָבָן** עד שיקח ויגביה את החבית, נמצא שלקחת האבן הרי זה **כְּפִסְלָת מְרָבָה עַל הָאֵכֶל דְּמִי**, שהרי אם בתחילה לא יגביה את החבית אלא את האבן, נמצא שגם היה צריך לטלטל את האבן, ואחר כך לטלטל את החבית.

שנינו במשנה: **הֵיתָה בֵּין הַחֲבִיטוֹת מְגִבִּיהָ.**

תנאי רבי יוסי אומר: **הֵיתָה הַחֲבִית מְנַחַת בְּאוֹצָר** - במקום מכונס, שאוצרין שם חביות הרבה, ודואג שמא יטלה ותפול האבן על החבית שאצלה, או שֶׁהָיוּ כְּלִי זְכוּכִית מְנַחֵין תַּחְתֶּיהָ, מְגִבִּיהָ לְמָקוֹם אַחֵר וּמִטָּה עַל צִדָּה וְהִיא נוֹפֶלֶת, וְנוֹטֵל הַיָּמֵנָה מֵה שְׁצָרֶיהָ לוֹ, וּמַחֲזִירָה לְמָקוֹמָהּ.

היתר טלטול כר שעליה מעות (כדי לנער את המעות) רק כששכח שם את המעות, שאם הניחם בכונה הרי הכר בסיס לדבר האסור

שנינו במשנה: **מְעוֹת שֶׁעַל הַכֵּר.**

אָמַר רַב חֲזִיָּא בַּר אֲשִׁי אָמַר רַב: **לֹא שָׁנוּ** [שמנער] **אֱלָא בְּשׁוֹכְחָ. אֲבָל בְּמַנִּיחָ, נַעֲשֶׂה [הכר] בְּסִיס לְדָבָר הָאָסוּר** - למעות, ואף הכר אסור בטלטול.

אם צריך את המקום, ולא יכול לנער לשם את המעות, מותר לטלטל את הכר

אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: **לֹא שָׁנוּ** [שמנערה ואינו מטלטלה בעודן עליה], **אֱלָא לְצָרָה גּוּפוֹ** [של כר, לשכב עליו, הלכך די לו בניעור המעות שם במקום], **אֲבָל לְצָרָה מְקוֹמוֹ** [אם צריך את המקום שהכר נמצא] **מְטַלְטְלוּ וְעוֹדֵן עָלָיו** - מטלטלו עם המעות למקום אחר.

וְכֵן תַּנִּי חֲזִיָּא בַּר רַב מְדַפְתִּי: **לֹא שָׁנוּ אֱלָא לְצָרָה גּוּפוֹ, אֲבָל לְצָרָה מְקוֹמוֹ מְטַלְטְלוּ וְעוֹדֵן עָלָיו.**

שנינו במשנה: **מעות שעל הכר מנער וכו' את הכר והן נופלות.**

טלטול מוקצה כשמניח עליו ככר או תינוק

אמר רבי אשישיא: שכת ארנקי בחצר, מניח עליה ככר או תינוק ומטלטלה.

אמר רב יצחק: שכת לבנה בחצר, מניח עליה ככר או תינוק ומטלטלה.

אמר רבי יהודה בר שלא אמר רבי אסי: פעם אחת שכחו דסקיא מלאה מעות בסרטיא - רשות הרבים, ובאו ושאלו את רבי יוחנן, ואמר להן: הניחו עליה ככר או תינוק [דלישתרי לטלטלה אגבייהו תוך ארבע אמות], וטלטלוה [פחות פחות מארבע אמות, או במחיצה של בני אדם].

דעה א': היתר זה הוא רק בשוכח, ולא במניח מדעת

אמר מר זוטרא: הלכתא ככל הני שמעתתא בשוכח, אבל במניח מדעת מערב שבת, לא התירו לו לטלטלה על ידי ככר או תינוק.

דעה ב': היתר זה הוא רק במת

רב אשי אמר: אפלו שכת נמי [לא], ולא אמרו ככר או תינוק אלא למת בלבד - משום כבוד הבריות, כשמוטל בחמה.

אביי טלטל תבן, ורבא טלטל עוף לא מבושל - אנב ככר או תינוק

אביי מנח כפא אפיפי - אביי היה מניח כף על העומרים לטלטלן אנב הכף.

רבא מנח סכינא אבר יונה ומטלטלה - רבא היה מניח סכין על עוף לא מבושל (ולא מלוח), וכך היה מטלטלו.

רב יוסף: והרי לא התירו זאת אלא בשוכח ומשום הפסד ממון

אמר רב יוסף: כמה חריפן שמעתתא דרדקי, כלומר: סבורים הם הבחורים שלא הגיעו לסברא שהם חריפים, שהרי קשה על דבריהם: אמר דאמור רבנן בארנקי ודסקיא מניח עליה ככר או תינוק, בשוכח, ובמקום שאינו משתמר, ומשום הפסד ממון. אבל לכתחלה מי אמור - וכי אמרו שגם לכתחילה שלא במקום הפסד יכול לטלטל ע"י ככר או תינוק.

אביי ורבא: מעיקר הדין היה מותר לטלטל את התבן או את העוף בלא ככר או תינוק

אמר אביי: אני הייתי מטלטל את העומרים ואפילו בלא כף, אי לאו דאדם חשוב אנא, ואני מחמיר על עצמי שלא ילמדו ממני להקל באסורין, כפא אפיפי למה לי - כף על התבן למה לי, הרי בלא כף גם מותר לטלטלו, הא חזו למזגא עליה - שהרי התבן ראוי לשבת ולשכב עליו, וכיון שמעיקר הדין אינו מוקצה, רק כדי שלא ילמדו להקל (שמי שיחשוב שזה מוקצה יבוא להקל במוקצה) על כן טלטלתי ע"י ככר או תינוק.

אמר רבא: אנא אי לאו דאדם חשוב אנא - אני אם לא שאדם חשוב אני, סכינא אבר יונה למה לי - סכין על העוף למה לי, הרי גם בלא סכין ראוי לטלטלו, הא חזו לי לאמצא - שהרי ראוי לאוכלו חי בשבת, שיש בני אדם שאוכלים בשר חי, וכיון שאינו מוקצה, אלא

רק החמרתי בזה שלא יבואו להקל יותר (אנשים שטועים וחושבים שזה מוקצה), ולזה טלטלתי ע"י כיכר או תינוק.

מדברי רבא מוכח שהוא סובר כרבי יהודה

הגמרא מדייקת מדברי רבא, טעמא דחזי לאמצא, הא לא חזי לאמצא, לא - רק מפני שהעוף ראוי לאכילתו חי, לכן אינו מוקצה, אבל אם לא היה ראוי לאוכלו חי, הרי הוא מוקצה. ואף שהעוף ראוי לאכילה לחתול הוא מוקצה, דאמרין מוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים.

שאלה: והרי רבא אמר על מעיים של אווז שאינם מוקצה (שהם ראויים לחתול) ואף שמבעוד יום הם לא היו עומדים לאכילת בהמה, הרי שאין 'מוקצה'

שואלת הגמרא: למימרא דרבא כרבי יהודה סבירא לה, והאמר רבא לשמעיה - והרי רבא אמר לשמשו: טוי לי בר אונא תצלה לי בן אווז ביום טוב, ושדי מעה לשנרא - ותשליך את מעיו לחתול, הרי שרבא סובר שאין מוקצה, שאף שמבעוד יום האוז לא היה עומד לאכילת בהמה (שהרי מאתמול עמד לאכילת אדם), אינו מוקצה.

תשובה: המעיים אינם מוקצה שהם עומדים מבעוד יום לאכילת בהמה

(דף קמג) עונה הגמרא: הָתָם [שם] כיון דמסרח - כיון שמעיה מסריחים אם יצניע אותם עד הערב, דעתה עלוה מאתמול - דעתו על כך מאתמול, ובין השמשות הוא היה מוכן לבהמה, ולכן אין זה מוקצה.

ראיה שרבא סובר כרבי יהודה

הגמרא מביאה ראיה שאכן רבא סובר כרבי יהודה: הָכִי נָמִי מְסַתְבָּרָא דְרָבָא כְּרַבִּי יְהוּדָה סבירא לה,

דדרש רבא, אשה לא תפנס לבית העצים לטול מהן אור, שסתם עצים להסקה ניתנו, ולא לטלטול כלי.

ואוד שנשבר ביום טוב: אסור להסיקו ביום טוב, לפי שמסיקין בכלים ואין מסיקין בשברי כלים שנשברו היום, דהווי להו נולד.

שמע מנה. דכר' יהודה סבירא ליה, דאית ליה מוקצה.

[illegible]

פורגו"ן. שפור חתייה.
יישי"ש. בקיה סוג אפונה.

[illegible]

אובלין הראויין לאדם,
ובאי קמיל. שטעס להרין.
ו. לא שורין כחיתולה אלא
דברר המותר לאדם
חשוב נצמין.

ומסקנא דשמעתא דרבה כר' יהודה ס"ל, ופשוטה היא. מתני' בה"א מגביהין מעל השולחן עצמות וקליפין וכו'. אמר רב נחמן אנו אין לנו אלא ב"ש כר' יהודה וב"ה כר' שמעון. מעבידין מעל גבי השולחן מורינו

פחות מכזית. מסייע ליה לר' יוחנן דאמר פירורין שאין בהן כזית מותר לאבדן ביר. פ
ואם לא אין מקנחין בו, אפילו לר' שמעון, דהא אי אפשר שלא לסחוט באהו בספס
דתמי (ארמי) ארמייתא שוי טלטולי הוואל וחזין על גב אימן. פיר רבים הן ונא

להו נולד: ש"מ. דכרצי

התם כיון דמסרה
דכי נמי מסתברא
ליה ⁶דרדש רבא
העצים ליטול מהן א
הלסיקו ביום טוב
ואין מסיקין בשבירי
מתני' ⁷ב"ש אומ
שאלתן עצמות וקליפ
התבבלא כולה וממ
השלחן פירורין פח
אפונין ושער עדשים
בחמה יספוג אם יש
העצמות ב"ש ואת

ואומרים) בין קרובין
וּמִקְרָב מוֹמָא: גַּבְלִי
וְלֹא אֵלָּא בִּ"ש כִּרְכֵּר
מִעֲבִירָן: מִעֲבִירָן
שִׁמְשִׁיעִי לֹהֵל לִי יוֹהֵא
פִּירוּרִין שֶׁאֵין בָּהֶן כ
שֶׁעֲשֵׂה שֶׁל אֲפֻזִּין מִנִּי
מוֹקֶצֶה אִימָא סִיפָא
הִתְחַוִּיתָה מִקְבָּחֵהּ בֹּא
אֲתָאֵן לָהּ יְהוּדָה דִּיא
אִסְכּוּר כִּהָא אִפְלוּ וְ
אִמְרִי תְרִיחִיהּ מוֹדָה
בִּמְתָּה הִנֵּי נִרְעֵינָן
שִׁמְשִׁיעִי אִסְכּוּר
וְהִתְחַוִּיתָה אִסְכּוּר
שִׁפָּא: (שְׂרָגָן) שֶׁ
אִסְכּוּר שִׁמְשִׁיעִי עֲשֵׂה
רִבְבָה מִמֶּלֶךְ לֹהֵל
הִתְחַוִּיתָה בְּרִיהּ דְּרַב הוֹשֵׁה
יִינוּ אֵל אֵל כֹּא אִשִּׁי
נִרְפָּה שֶׁל רֵיעִי לְבַתְחִי
לְשִׁנֵּיתָה בִּרְ פֶּאֶה וְ

ה' עד אורתא: מאסמול
מוכן לזהמה הוה: אוד.
לפלטול כלי: ואוד ששנדר.

לְהוֹלִיד: שׁ.מ. דְּכָרִי: לְהַעֲלֵי צִפְרִי כְּמַה מְדַלְקִין (קד) ט
מִסֵּה
כִּדְר
נִשְׁלָה
גִּלְהָד
לְהַעֲלֵי
מִלִּי
לִי
קִשְׁ
ט (ד) ט
שִׁמְ
מִסֵּה
מִפְּ
מִפְּ

מִבְּרֵיתֶיךָ אֶת־אֵלֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְלֹא־נִשְׁכַּח
מִבְּרֵיתֶיךָ בְּיוֹם אֶת־לֹא־אֵין מִקְנֵהֶיךָ בּוֹ (י) (וְהַכְּמִים)
(אֲמֹרִים) בֵּין דָּךְ וּבֵין דָּךְ נִשְׁמַל בִּשְׁבֶּת אֲמִינוּ
מִקְבֵּל שְׂמוּחָה: **ג** אִמְרָךְ בָּרַחַן אֲנִי
וְלֹא אֵלֶי אֵלֶי כְּרִיב יְהוּדָה וְלֹא כְּרִיב
שְׁמַעוּן: מַעֲבִירִין (ט) מִלְּפָנֵי הַשְּׁלֹחַן פִּירוּרִין:
שְׁפִיעִיעַ שֵׁיחַ לְדִי יוֹחֵן דָּאֲמִרָךְ בֵּין יוֹחֵן
פִּירוּרִין לֵאמֹר כִּי־תָא אֲסֹר לֵאבְרֵן יוֹחֵן
שְׁנַעֲרָה שְׁלֵשׁ אֲפֻרִין: מִנִּי רִישׁ הָיָה דִּלִּית לִיה
מִזְקָה אִמְרָא סִפָּא סָפֹא אֵי שֵׁ לֹא בִית
אֲחִירָה מִקְנֵהֶיךָ בּוֹ וְאִם לֹא אֵין מִקְנֵהֶיךָ בּוֹ
אֲחִירָה לִיה יְהוּדָה דָּאֲמִרָךְ בֵּין אֲשֵׁין מִתְּכִין
כְּתָא אֲפִילוֹ רִישׁ מוֹדָה דִּאֲבִי וְרַבָּא
אֲמִירוֹ תְּרוּיָהוּ מוֹדָה רִישׁ בְּפִסְקִי רִישֵׁי וְלֹא
מִתָּה רַעֲיָנִי דְחַמְרִי אֲרַמִּיָּתָא שְׁרוּ
לְמַלְטִי לְמִלְּפָנֵי הַיְּהוּדִין אֲמִירָה אֲנִי
דְּרַפְסִיחִיא אֲסֹר שְׂמוּחָא מִמְלַטְלָהּ לְהוֹ אֲנִי
יִרְפָּתָא: (שְׁרִנִּים שְׁפִי' סִימִן): שְׂמוּחָא לְעַמִּיתָהּ
דְּאֲמִירוֹ שְׂמוּחָא: עִוְשָׁה אֲדָם לֹא צִירָה בַּת
יִרְבָּה מִמְלַטְלָהּ לְהוֹ אֲנִי לְקָנָא דְּמִיָּא בִּרְ
הוֹנָא בִּירָה דְּרַב הַשְּׁעָן עֲבִיד לְהוֹ עוֹרְשָׁן שֵׁל
יִרְעָא אֲלֵי רַב אֲשֵׁי לֵאמֹרִם (י) כְּרִיב עוֹרְשָׁן
שֵׁל יִרְעָ שֵׁל יִרְעָ לְכַתְּחִילָה בִּשְׁשֵׁת זִוְקִי לְהוֹ
עָפָא רִיק לְהוֹ אֲחִירָה חֲמִטָּה
עָלִי עַל רִיק בִּזְרִיחַ בִּין אֲבָקִילָס
מִתְּכִין מִתְּכִין פִּינוֹ אֲחִירָה חֲמִטָּה יוֹרִיחִי:

[illegible]

(ג) ולא חשיבין לבזון דלחובין (ביצה כא), וכו' שיוצאט (ביצה לו) מהי דמי איתיה קמן מוסקלין

ב כיון דמסרח. ומתקלקל ואין ראוי למאכל אדם מאתמול דעתיה עילוייה ליתנו לבהמה אע"ג דזשער של אפונין ושל אסרינו לרבי יהודה אע"ג דחזו למאכל בהמה וכן גרעיין

פָּרָק נָחַם מַדְלִיקִין (דף עט.) דְּלֹאֲמַרְיִין רַבִּי יִהְיֶה אֲכָלֵן אִין
מִסְקִין בְּרַעֲיָנִין? מִיָּם הֵכָּה שׁוּר.
רַבִּי הַסֵּם: לְרַבּוֹתָא אִין אִין אִין אִין.
נִבְחָה לְרַבִּי פִּיְרֹסִי הֵכָּה לְדִמְיִין
מִשּׁוּם מִקּוּיָּם מִנָּה לְפִיְרֹסִי הֵכָּה? לְדַע?
לֵאל מִתְּפַלֵּל? לֵאל גּוֹרֵמִין אֲלֵה לְרִידִי
מִקּוּיָּם לֵאל: עֲצֻמְתֹּא וְרַבִּיִּין.
לֵאל כְּפִיְרֹסִי הַקּוֹטְרִים דְּפִיְרֹסִי אֲפִיְרֹסִי
סָקִין וְאִין רַחֲוִין לְאִיְלֵיהֶם לְבָנִים
וְדִפְּאִי מִנָּה אֲמִירִין בְּנִימָה דְּכִרְבִּי
שִׁמְעוֹן סִבְרָה אִין וְרַבִּיִּין צִנֵּי לֵאל קִלְמָה
הַפְּתוּחָא רַחֲוִים לִנְחֻלָּה לְאִיְלֵיהֶם לְבָנִים
מַעֲרִיבִין מִנָּה הַשְׁתֵּלִין פִּיְרֹסִין כִּי
מִפְּעִי שִׁחָא מִכָּל בְּנֵיהֶם וְתוֹקְמִין
בְּנִימָה כּוּמְסִי:

אָן אַז יאָז אַרבעט בײַש פֿאַר אַ
תּכנית ערדית און צומינט
הדי קול זײַס וואומײַ זײַס ווייט
כרע נאָכן וואָס זײַס מיטן סײַטע
מײַס נאָכן דאָס אַרבעט דאָס מײַס:
פֿירורין שאַן בײַן בית אסור
אָפּן בײַר. מײַס קונסט
מקדמײַ מעצירײַן און קמײַ וויקן
וקסײַ דאָס דערשטײַס נאָכן קמײַ מעצירײַן
מעל האָפּן עמאָנס וקלפּין וואָ קמײַ
וויקן אַלעס שטורט לאָפּן דאָס
ועד דערמײַס זכרונײַס זײַס אַלס
זכרײַס (למײַס): אײַס אַלס
אָס שטײַס מײַס האָל נאָכן פֿירורין
זײַס בײַן כּוּם ונאָכן פֿירורין שאַן
זײַס וואָס ונאָכן זײַס לײַס וואָס
לאָלר פֿירורין שאַן זײַס כּוּם וואָס
לאָלר זײַס וואָ פּאָסירײַס גירטײַס
אָפּן (זכרײַס) דאָס דאָס גירטײַס
דיקײַס מאָטאָרײַן לויטײַס שפּײַס האָל
מאָל כּוּם דאָס ווייטײַס שטעל דאָס חוץ
לאָלר וואָ שפּאָל מײַס זײַס זכרײַס
וואָס זכרײַס (למײַס): מײַס
אָלר וואָ זכרײַס זכרײַס זכרײַס

וצין כן מקמחין צו ווא יתכן דלמנא
 גנמלא דבאין לו עור בית אחיה
 אפילו ר"ע מודה דלסור משום
 דפסקי רישיה הוא וה"ר יאמק
 מנפילה גרס צין ק' וצין כן אין
 מקמחין צו כרבי יהודה דלמנא דבר
 שאין מנפילין אסור ואין נראה לרבי

[illegible]

את בני

מִי־שֵׁיטָן לְבִזְיוֹן דְּלוֹכֵלֵךְ (ביצה כא.) וְכִי עוֹשֵׂיךְ גִּרְףָּהּ שֶׁל רֵעִי לְבַתְחִילָה. וְכִי מוֹתֵר לְגִדּוֹ (ביצה יז) נִהֵ דְכִי אִי־תֵהָ קָמֵן מִסְלָקִינִי לֵיהּ, אֲבָל לֵאמֹרִי קָמֵן אִלּוּ לְמַחֵל אֲנִי לְגִבִּיהּ כִּי הִיבִי

י"ב א מ"י פ"ד מהל' י"ט
הלכה יא סמג לארין
עה פוש"ע א"ח ס"י תקז
סעיף ג:

כ ב' מ"י פ"ו מכל' נכרסת
הכלה י' קמח לאון ס'
ב ב' מ"י פ"ו מכל' נכרסת
הכלה י' קמח לאון ס'
ג ב' מ"י פ"ו מכל' נכרסת
הכלה י' קמח לאון ס'
ד ב' מ"י פ"ו מכל' נכרסת
הכלה י' קמח לאון ס'
ה ב' מ"י פ"ו מכל' נכרסת
הכלה י' קמח לאון ס'
ו ב' מ"י פ"ו מכל' נכרסת
הכלה י' קמח לאון ס'
ז ב' מ"י פ"ו מכל' נכרסת
הכלה י' קמח לאון ס'
ח ב' מ"י פ"ו מכל' נכרסת
הכלה י' קמח לאון ס'
ט ב' מ"י פ"ו מכל' נכרסת
הכלה י' קמח לאון ס'
י ב' מ"י פ"ו מכל' נכרסת
הכלה י' קמח לאון ס'

(א) במשנה מעזירין מעל
השלתו פירורין; (ב) שם

מקנחין בו (וחכ"ל) ת"מ
 וי"ג ר"ש' ותוספות ואלפסי
 לא גרסי' וחכ"ל אבל מפ"י
 המשניות להרמב"ם משמע
 דגרס לה: (ג) גמ' מעבירין
 מעל השלחן פירושין:
 (ד) תוס' ד"ה לטול
 וס' דלפירוט ז"א אע"ג:
 (ה) ד"ה ואם לאו וס'
 מודה ר' יהודה דאמרינן
 אימא:

אוד. עך לעשות אוד
לחנך פורני דלג' וועטא

משום דלא נמי אשא
להקין א"כ (ב"ב
כלי מנעוד וס'
ב"ב)
משומקין בבית.
דמי טלטולו ומי
ומטלטלנמי להקין (ב"ב)
ואין משומקין ששבי
כלים. משנברו ב"ר
הספח לא חוי לטלטול,
ואי משום דהו (הקין)
אחמול לא קיימא (הספ)
משנברו ב' ביום דהו להו
על דפתי (ב"ב). משנברו
עצמות. ששבי ריחין
לאסיה וקלישין. קליש
אחמול לא חייסין לטלטול
(ב"ב). ורבי חזקיה
אומרם. ששומקין אשן
דידם עומקטן, וכן
מקלן את טטולה שיש שורת

זמן קצת ומתמרה וזמן אחר
 און לו. בשעת משה וזמן
 שמתולת שיטתו, דאסן קן
 משעת מרתיותו דאסן קן
 יהיה וזמנו, וזמן כרס
 (עם), מודה דיש בסיס
 וישיה וזמן ימות. בזמן
 אחרון רשע ימות. וזמן
 ואש וזה שמתולת, דאסן דא
 אפשר שלא שמוס כמות
 חשי וזמן, וזן אחרון דבר
 שאין מתקין מוטע טון
 דאפשר וזן בלא אסור, טון
 וזר אדם מטה כאן וספסל
 ובלבד שאין יתקין לעשות
 מרק, זן עבד מי מרד דא
 מלאכה מגורה לא משייה,
 וזמנה כחבשיל רוחת (דבר
 קן) שיהא דאסן מאסן לו שרי
 דמאסן עלן וספסלן מי שרי

יְדוּלָּהי עֶבֶד מֹדֵה (סוכה לז). עוֹשֶׂה אָדָם כָּל צָרָתוֹ בַּפֶּתַי. בֵּין תַּשְׁמִישׁ בֵּין לִפְרֵר אֹתוֹהּ
חֲסִידִין לְצוּר לְדֹלֶכֶן (ביצה כא). וְכִי עוֹשֶׂינָּה גִרָּה שֶׁל רַעִי לְכַתְּהִילָהּ. וְכִי מוֹתֵר לְגֵרוֹ
(ביצה לז). נָהִי דְכִי אִימִיה קָמָן מִסְקִילִין לִיה, אֲבָל לְאִמֵּי קָמָן אִלּוּ לְמַחֵל אֵלֶּן לְגִבֵּיהּ כִּי הִיכִי

ולמחמה צמצשיל רומח (לעיר)
 ס שיהא הדבר מאוס לו כדי
 דנמאס עלן ונסלקיה מי שרי

להנצחת יקירכם חייגו: 053-3129507

א א ב מ״ פכ״ט מהל
שבת הלכה טז סמוג לאוין
סה טושי״ע ח״ט ס״ שיה
ספיק א״
ב ג מ״ שם סכ״א מהל יא
טושי״ע שם ספיק א״
ג ד ה ו מ״ פכ״א מהל
שבת הלכה יב סמוג שם
טושי״ע ח״ט ס״ שכ ספיק
א״
ד ז מ״ ס״ מהלכות
טומאות ארבעין הל״ ד״
ה ח ט מהל ה ופ״א מהל
משכב ומושב הלכה טז

חבית. ובבשר של
חשש סמיטה
שעושה בחול: מלקט
מדקתני סיפא אבל לא
דווקא אסירי משום
אבל לתוך ככא שריב:
אמר הלכה ברבי יה
פירות. גרים מסכת גיל
רבי יוחנן רמי דר' י
הסדה חנו ר"י אומר

יִשְׁכּוֹן. אֲפִלּוּ יֵשׁ לוֹ עוֹר צִיַּת מִחֲמֶה דְּלִיכָה
אֲסוּר דְּמִפְרָשׁ גְּמִמָּה שְׁלֵל יֵשֶׁה דֶּרֶךְ
עַל יַד עַל יַד וְאוֹכֵל. נִכְלֵה דְּלִיגָה וְאוֹכֵל
לְמוֹן הֶסֶל וְלֵא לְמוֹן הַקּוֹפֶה מִשְׁמַע הֵן
עוֹבֵדֵי דְמוֹת
וְרַבֵּי יוֹחֲנָן
וְזִידָה בְּשֶׁאֵר
ה' (דף ע"ט)
הָיָה אֲדָרְבִּי
הָיָה לְאִרְבֵּי

חברת. מליני הימנה מוון ג' טעוודס. וסא
לדלו מחד מנה אחרד בכל כתיב
דכמה דבעי מליני: לפס. כל אחר מוון ג' סט
יספוב שלג יזיס ספוב דמקוסי ייין לחזור ווהסיס
יקסווי: איין סווס
מבצילינג הימנה מוון
א ואומר לאחריהם באו
א יפסו¹⁶ יזיס סווסקין
משקין ואם יצאו

[illegible]

אין מוהרשן את הדפוסות.
 קומטס פאר אלע מלכאס (אין)
 (י:) א: דסוה: יום פאר מפרק דג
 ומשאלו קומטס וסא
 מולד דגד (ש"ס י:) ואם
 יצאו מעצמם אסורין.
 כיום מורש שמה יסומט
 (ביצה ג' חורף י:) אסומ
 לאבוקל: אם יסו שומין
 לאכילה ולא לקסומ (חורין)
 (ס:) הוצאנו מלכאס מוהרשן.
 כיום (ביצה ג' חורף) דלג
 מלכאס יום לילת מלכאס דג
 שרית לילת שפסית כיום אסו
 לקסומ, דסא יום לילת קימח
 (חורף י:) וכדכ"ט ביצה (ס)
 ואם מלכאס הוצאנו מוהרשן
 אסור. אסורין ומקמיה
 מחשבו י' שרית לילת כסו
 לילת מלכאס כיום שמה
 קסומ, דסא לילת קימח

אמור: "מאות רבש" (אמור) (רבי אליעזר) יספוק בין ולא יספוק בדרך שהוא עושה פירות בחצו מלפני אבל לא לתוך הכל ר אתה עושה בדרך שהוא עושה חת רבי יוחנן עובדים מ"מ כיון ר דף ע"א עולא אמר ר קריית יואב עובדים ר רבי יוחנן בשא ר

(עו). אסורין. לחלוט שנת
 נאכלת. מודה היה ר'
 יהודה לחכמים ביהיה
 רעבים. שצטילו היענין
 נאכלת, האל ורוב בני אדם
 מחזיקין אותם, אלא שני ממליך
 עליהם, ואז שרים למשקין
 שזו מן חמי נאכלתם (חולין
 יד). כיון דלשחיטה גיבדו.
 סתם ענינים, יב דעתיה.
 עליהם למשקין, רב הו
 משקין הוה ליה נפקימה
 מחשבתו גזירה שנת יאמרו,
 ופלוגתייהו בתמיס' ודמונים
 (עו).

לרבי יהודה בשאר
לרבי אבא אלא במאי
אמר רב נחמן בר יצ
ורמונים פליגי דתנאי
שמן וענבים שמשך
לאוכל בין למשקין
שמשך מאה מים ורת
והכנס לאוכלי היוצ
ולפסח היוצא מהו

א. אפילו בקערה וכיו"ב.
ב. דכיון דלעצור
הוא לא אסר חכמים אלא
בזנותם לסל קופסה
רעע'א. ג. דר' יוחנן קאמר
לפי דבר
אזתא
האמוראים דלא
מוחלפין
דלריבם דהי הוא. מוס'
זלז' דהי רבי יוחנן.
ז. ומשום גזירה דשמא
יסחוט. רמב"ן. ה. כ"ש
בביצה דהויל' למיטעו כלא
שייכא ביה חשיטתו כלא
רמב"ן. וזא ודאי טפי הוה

אמרו "היהתני חלב
ושלא לרצון חלב בך
לרצון אמר ר' עקיבא
חלב האשה שאינו
ממלא לרצון ושלא
שמוחה בין לקטני
דין שיטמא בין לר
אמרו לו אם טמא ה
השרם מגפתה טמא

אוכלא בכי דמאי לזיתים
ועגבים, דמה וזיתים
ועגבים משקין שבחן
לעלען ועשויין להרעיא
תמן, חא ברינא בלזית
ועשרה לצאת. רמנין.
I. ועבדי לאכילת. רמנא.
II. ושכאדם חסותן הוא
מפסידן מאכילת, לא
גורנין בהו, דליכא משום
שנא יסחות. רמנין.
III. דהויל למימר והבסין
תחלה קודם למימר 'מנ'
האלס. 'דקתי בין
לאוכלין וכו'. רמנא.
הוינא מהם אכיל. רעילא.
דבריי 'י' יהודה. 'מי' ה'ין.
I. 'א' ומשק מהם משקן
קצת. 'מוס' האלס.
II. 'ג' נמלך. 'מוס' האלס.
III. 'ג' לאוכלין. 'מוס' האלס.

[illegible][illegible][illegible][illegible][illegible]

והלוודיך כמו דרין
זאן משום צריכט
מיה לדרים לא
בשאר פירות לא
לה לזוכה למינע
דערפירן עס:
סס. שלף פירש
זון הענקת המ
חלף תאסף חזק
ושלא לראון. בין

[illegible]

ואם נגע בו שרץ אינו מקבל טומאה וטעם
ומשום או שנמשכו דמים בכל מקום ולא
רביסו וזהו יסודו ויחסינו וענינו דלכא פסחא
יבנו" וסבא דרבי יוחנן דסברי סבא חלוקה היא
מחציתו משקל אחר שהכניסו נמי לאכליה מחצית
שם וענינו" נקט משום דהוה דחויסו ור
לרבו וישא"ל לרבו" אלא דהוה נחשבו
קף ע"י ש' שאין חתולו לרבו משרש לא דמי
דחויי דרבי יוחנן דמי דמיחא לא קרי יוחנן דר
דנפחא דבין שמונה טעמה חסוד דרס נפחא
שמונה טעמה חסוד ופסחא לא דמיחא דחלוקה
מקרא דרבי קרנא דשנעתינן דלית ליה טעמה
ופרישית חלוקה האשא אלא דוקא לטמא חלב
כה

[illegible]

(א) במשנה ור"א ממיר. נ"ב
 ר' אלעזר גבסר. ע"י
 נפישר"ט נפ"ק דשנת דף יט
 פירש ע"ז: (ב) רש"י ד"ה יא
 סומנין וכו' מרש"י דהא
 תולדה: (ג) ד"ה מלות וכו'
 לנו הסד' וזח"כ מ"ה ולא
 יטפח: (ד) תוס' ד"ה לרנן
 וכו' לא תרין לחדב האשה
 כרפ"י אלא:

הכי נמי מסתברא דרבא
כר' יהודה סבירה ליה,
דרש רבא אשה לא תכנס
לבית העצים לטול מותן
אוד. אוד שנשבר ביום טוב
אסור להסתיק לפי משטקים
בכלים ואין מסתק בשברי
כלים. וזה שחזק לדברי ר'
יהודה שאמר במשנה בפ'
במה מדליקין (דף עט א')
מטיקין בשברי כלים דברי
ר' יהודה, הואיל וסבירה
ליה תנותה בגולד במקצה
נמי, דתנן בסוף מסכתא
(קמ"ז ע"ב) ר' יהודה אומר

יונה למה לי הא חזי
לאומצא, דרייתא מינה הא
לא חזי לאומצא לא, וכמו
שאמר בתחילת מסכת יום
טוב (דף ב) דאית ליה מוקצה
אית ליה גולד דרית ליה
מוקצה ליה ליה גולד, כיה
הכלל עיקר אחד חזר והיא
ההכנה. אמר רב נחמן אג
אין לנו אבית בית שמאי
כרבי יהודה ובית הלל
כרבי שמעון. וכן אמרו עוד
מני ר' שמעון היא דלית ליה
מוקצה. ועיקר דברי רבי
יהודה (ו') שמעון בפרק

יְהוּדָה בְּמִשְׁנֵה בִמְסֹת
בְּכִרּוֹת (דף ע"ג) וְבִמְסֵי יוֹם
טוֹב (דף ע"ג) וְכִכְרֵי מִיִּשְׁרֵנוּ
דְּבִירֵיו גַּם בְּמִסֵּי (דף ע"א)
כִּירוֹ. סְלִיק פְּרָק גּוֹמֵל

—❦—

רבינו חננאל

פרק עשרים ושנים

חֲבִית שֶׁנִּשְׁכַּרְתָּה מֵאִינִילָן
הִימָנָה מִזֶּהוּ יָבִי שְׂדֵרוֹת
וְכוֹי. וְהָאֵל יִסְמֹךְ בִּיד
בְּכִסְיוֹ, וְלֹא יִסְמֹךְ בְּשֵׁמֶן בִּיד
דְּרוּךְ שִׁטּוֹף עֲרֵשָׁה בְּחֹל.
כִּדְרָאֲרִינִי בַּחֲבִית, כִּדְרָאֲרִינִי
מִקָּם שִׁטּוֹף עֲרֵשָׁה לְהַסְמִיךְ,
וְכִדְרָתָה בְּפִרְמֵי הַהֹבֵל
בְּחִבְרֵיו וְכוֹי מַעֲשֵׂה הַבֹּחַל
שְׁפִירָה עֲרֵשָׁה לִּי אֲשֶׁר כִּי
עַד יִרְאֶה וְעֹמֶדֶת לִי פִתַּח

ובמאי
בין למשקין היוצא מהן אסור.
ורמנו, ובה א"ר יוחנן הלכה

להנצחת יקירכם חייגו: 053-3129507

שבת דף קמג

יום שני ו אב תש"פ

הָתָם כִּיּוֹן דְּמִסְרַח דְּעֵתָה עָלוּהּ מֵאֲתָמוּל. הָכִי נָמִי מִסְתַּבְּרָא דְרָבָא כְּרַבִּי יְהוּדָה סְבִירָא לֵהּ, דְּדָרַשׁ רָבָא אֲשֶׁה לֹא תִכְנַס לְבֵית הָעֵצִים לְטוֹל מֵהֶן אֹר, וְאוּד שְׁנִשְׁבֵּר אָסוּר לְהִסְיָקוּ כְּיוֹם טוֹב, לְפִי שְׁמִסְיָקִין בְּכָלִים וְאִין מִסְיָקִין בְּשַׁבְּרֵי כָלִים. שְׁמַע מִנָּה. (התבאר בדף הקודם)

משנה

לביית שמאי אין מוקצה, ויכול לטלטל את העצמות בידים

בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים מַעְבִּירִין [בידים מעל השלחן] מֵעַל הַשְּׁלֶחָן עֲצָמוֹת [קשין, שאינן ראויין לכלב], וְקִלְפִין [של אגוזים, שאין להם לבית שמאי מוקצה (כרבי שמעון שאין מוקצה)].

לביית הלל יש מוקצה, ולכן מטלטל את המפה (שעליה העצמות) ולא מטלטל את העצמות בידים

וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: מִסְלֵק אֶת הַטֹּבֵלָא (לוח עץ שמשמש כעין 'מפה על השולחן') בְּלֵה וּמִנְעֵרָה, שִׁישׁ תּוֹרֵת כְּלִי עַל הַטֹּבֵלָא וְאִינָהּ מוֹקֶצֶה, אֲבָל לֹא יִטְלַטֵּל הַקְּלִיפִין בִּידִים, (כרבי יהודה שיש מוקצה).

דברים שהם מאכל בהמה, אינם מוקצה

הַמִּשְׁנָה מְבַאֵרֵת דִּין שֶׁהוּא בֵּין לְבֵית שְׁמַאי וּבֵין לְבֵית הַלֵּל: מַעְבִּירִין מִלְּפָנֵי הַשְּׁלֶחָן, פְּרוּרִין פָּחוֹת מִכִּזִּית, [וכל שכן כזית], וְשֹׁעֵר שֶׁל אֶפֻּזִּין (שרביטין של קטנית שהקטנית גדל בהם), וְשֹׁעֵר עֲדָשִׁים, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מֵאֵכֶל בְּהֵמָה.

חשש שמא יסחוט בספוג שאין לו בית אחיזה

סָפּוֹג, אִם יֵשׁ לוֹ עוֹר בֵּית אֲחִיזָה - יֵדִית שֶׁל עוֹר לֹאחֲזוֹ בּוֹ, מְקַנְחִין בּוֹ [כגון, לנקות בו את המפה שעל השולחן]. וְאִם לֹא, אֵין מְקַנְחִין בּוֹ, שֶׁכִּשְׂאוּחֻזוֹ נִסְחַט בֵּין אֲצַבְעוֹתָיו.

(וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים:) בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף נָטֵל [הספוג] בְּשִׁבְתָּ [כשהוא יבש], שֶׁהוּא כְּלִי שֶׁמִּלְאָכְתּוֹ לֹאִיסוֹר וְנִיטֵל לְצוּרֶךְ גּוֹפּוֹ וּמִקוֹמוֹ, וְאִינוֹ מְקַבֵּל טְמֵאָה, שְׂאִינוֹ לֹא כְּלִי עֵץ וְלֹא בִגָד וְלֹא שֶׁק וְלֹא מִתְכָּת.

גמרא

אָמַר רַב נַחֲמָן: אָנוּ אֵין לָנוּ - אֵין אֲנוֹ סוּמְכִין עַל מִשְׁנֵתֵינוּ כְּמוֹת שֶׁהִיא שְׁנוּיָה, אֲלָא מוּחֻלְפֵּת שִׁיטְתָּהּ, בֵּית שְׁמַאי, כְּרַבִּי יְהוּדָה. וּבֵית הַלֵּל, כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן.

שנינו במשנה: מַעְבִּירִין מִלְּפָנֵי הַשְּׁלֶחָן פְּרוּרִין פָּחוֹת מִכִּזִּית.

בלשון המשנה 'מעבירים', משמע שמותר להעביר את הפירורים ולא לזרוק, **מְסִיעַ לֵה לְרַבִּי יוֹחָנָן, דָּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: פְּרוּרִין שְׂאִין בֶּהֶן כְּזִית, אָסוּר לְאַבְדֵּן בֵּיד.**

שנינו במשנה: מעבירין מעל השולחן **שֶׁעַר שֶׁל אֶפּוֹנִין** מפני שהוא מאכל בהמה. מבררת הגמרא: **מִנִּי, רַבִּי שְׁמַעוֹן הִיא, דְּלִית לָהּ מְקָצָה**, שהרי לרבי יהודה כיון שמאמול השרביטין של האפונים לא היו עומדים לבהמה (שהרי האוכל היה עמהן, והיום הפריד את ה'שרביטין' מהאפונה), הרי הם מוקצה.

שואלת הגמרא: **אֵימָא סִפָּא, סְפּוּגָא אִם יֵשׁ לֹו בֵּית אַחִיזָה מְקַנְחִין בּוֹ, וְאִם לֹאוּ אֵין מְקַנְחִין בּוֹ, אֲתָאֵן לְרַבִּי יְהוּדָה** - באנו בזה לשיטתו של רבי יהודה **דָּאָמַר דְּבַר שְׂאִין מִתְכַּוֵּן** - שאין מתכוין לסחוט אָסוּר.

עונה הגמרא: **בֶּהָא אָפְלוּ רַבִּי שְׁמַעוֹן מוֹדָה, דָּאֲבֵי וְרַבָּא דָּאֲמֵרִי תְרוּיָהּ מוֹדָה רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּפָסִיק רִישָׁה וְלֹא יָמוּת.**

גרעינים הם מוקצה, ואף שהם ראויים למאכל בהמה, מפני שמכעור יום הם לא עמדו לכך, אלא אם כן הפרי עצמו גם עומד למאכל בהמה

הֲנִי גְרַעֲיִין דְּתַמְרֵי אֶרְמִיתָא - אלו הגרעינים של תמרים ארמיים שהם תמרים רעים, שְׁרוּ לְטַלְטְלֵיהוּ - מותר לטלטלם, **הוּאִיל וְחִזְיִן אֲגַב אֲמֵן** - כיון שהם ראויים אגב אמם, כלומר אגב התמרים עצמם, שהם עומדים למאכל בהמה, וממילא גם הגרעינים מוכנים לכך.

וְדַפְרִסְתָּא - וגרעיני תמרים פרסיים, שהם תמרים טובים ואין מאכילין אותן לבהמה, **אָסוּר לְטַלְטְלָם**, כיון שאין התמרים עצמם עומדים למאכל בהמה, נמצא שבתחילת שבת הם היו כחלק מהתמרים שעומדים למאכל אדם, ולאחר שאכלו את הפרי, הגרעין עומד למאכל בהמה.

רבה ושמואל היו מטלטלים את הגרעינים אגב דבר אחר

שְׁמוּאֵל מְטַלְטֵל לְהוּ אֲגַב רְפָתָא - שמואל היה מטלטל גרעינים אלו אגב הלחם. **(שנ"ם שפ"ז ס'מן** - שמואל רבה רב הונא אמימר רב ששת רב פפא רבי זכריה בן אבקולס)

שְׁמוּאֵל לְטַעְמָה, דָּאָמַר שְׁמוּאֵל: עוֹשֶׂה אָדָם כָּל צָרְכּוֹ בִּפְתָּא, ומשתמש בו, ואין כאן משום בזיון, ולכן טלטל על ידה את הגרעינים.

רַבָּה מְטַלְטֵל לְהוּ אֲגַב לְקִנְיָא דְּמִיָּא - אגב ספל של מים, שהיה משליכם לספל ומטלטלם אגבו.

רב הונא היה עושה מהגרעינים ערימה עד שהם נהיו גרף של רעי, וכך יכל לטלטלם

רַב הוּנָא בְּרַח דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ עֲבָד לְהוּ כְּגֵרְף שֶׁל רְעִי - צוברן לפניו כשאוכל התמרים עד שנמאסות בעיניו, ונוטלן אותן מפניו כגרף של ריעי, ונותנן לבהמה.

אָמַר לֵה רַב אֲשִׁי לְאֲמִימָר: וְכִי עוֹשִׂין גֵּרְף שֶׁל רְעִי לְכַתְּחֻלָּהּ.

אמוראים שהיו זורקים את הגרעין מפיהם ולא היו מטלטלים אותו כלל

רב שישת זרק להו בלישנה - היה זורק את הגרעינים בלשונו אל עבר השלחן.

רב פפא זרק להו אחורי המטה - היה זורקם אל מאחורי המיטה שהיה מיסב עליה.

אמרו עליו על רבי זכריה בן אבקהלס שהיה מחזיר פניו אחורי המטה וזרקן.

הדרן עלך נוטל אדם את בנו

משנה

חבית שנשברה, מותר להציל רק יין הראוי לג' סעודות, ולא יותר (שמא מתוך בהילותו להציל הכל יעבור על איסור תורה)

[עמוד ב] **חבית** [יין] **שנשברה, מצילין הימנה מזון שלש סעודות** - כמות יין הראוי לג' סעודות, אבל לא יציל יותר מכך, שחששו חכמים שמתוך בהילותו יעבור על איסור תורה (לתקן את החבית, או שיביא כלים מרשות הרבים להציל בהם את היין).

(דין זה נאמר כשמציל את היין שנשפך בכמה כלים. אבל אם מציל בכלי אחד, יכול להציל בו כמה יין שרוצה, שכאשר מציל בכלי אחד לא חששו חכמים שיבוא לעבור על איסור תורה),

ואומר לאחרים: באו והצילו לכם [כל אחד ואחד יציל לעצמו מזון שלש סעודות].

לא יניח ספוג על היין שנשפך, שמא יסחוט

ובלבד שלא יספג - לא יניח ספוג על היין שנשפך, גזירה שמא יסחוט את הספוג.

איסור סחיטה

אין סוחטין את הפירות להוציא מהן משקין, שהוא 'מפרק' את המשקין מהפרי, והוא תולדה של דש.

משקים שיצאו מעצמם מהפירות

[דעה א':] **ואם יצאו** [המשקין] **מעצמן**, הרי הם **אסורין**, גזירה שמא יסחוט לכתחילה.

[דעה ב':] **רבי יהודה אומר: אם לאכלין** - אם פירות אלו מיועדים לאכילה (ולא לסחיטה), המשקה **היוצא מהן מותר**, שלא חוששים שאם נתיר לו את המשקים שיצאו, יבוא לסחוט את הפירות, שהרי לא נוח לו במשקים אלו, שהרי רוצה לאכול את הפירות ולא לסחוטם.

ואם למשקין - אם פירות אלו מיועדים למשקים, **היוצא מהן אסור**, שנזח לו במשקין שיצאו, שנתקימה מחשבתו שרצה אותם למשקין, וחוששים שאם נתיר לו משקים אלו, יבוא לסחוט לכתחילה את הפירות.

דבש שזב מ'חלות דבש' שריסקם מערב שבת

[דעה א':] **חלות דבש שרסקן מערב שבת** - בכוורת הדבורים יש שעווה שעשויה בצורת חלות, ובתוכה יש דבש, אם ריסק את החלות מערב שבת, **ויצאו מעצמן** - ובשבת, הדבש

זב מאליו מתוך השעוה, אָסוּרִין - הדבש אסור באכילה, ואף שריסק את החלות מערב שבת, ושוב אין דרך לסוחטם, ולא שייך בהם גזירה שמא יסחוט, מכל מקום גוזרים בדבש שזב מחלות דבש 'מרוסקות' כדי שלא יבואו להתיר דבש שזב מחלות 'שאינם מרוסקות'.
[דעה ב':] וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְתִיר, כיון שריסק את החלות מערב שבת, לא שייך בהם גזירה שמא יסחוט.

גמרא

לא יספוג יין, או יטפח שמן (משום עובדין דחול)

תנא, לא יספג בַּיִין - לא יניח ספוג על יין שנשפך,
וְלֹא יִטְפַּח בְּשֶׁמֶן - לא יכניס כף ידו בשמן, והשמן נדבק בידו, ומקנח את ידו בשפת הכלי,
שֶׁלֹא יַעֲשֶׂה כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּחוּל.

פירות שנתפזרו בחצר, לא יאספם לסל או קופה, משום עובדין דחול

תנו רבנן, נִתְפָּזְרוּ לוֹ פְּרוֹת בְּחֶצֶר מְלָקֵט עַל יָד עַל יָד (מלקט מעט מעט) וְאוֹכֵל, אֲבָל לֹא יִלְקֹט
לְתוֹךְ הַסֵּל וְלֹא לְתוֹךְ הַקֶּפֶה,
שֶׁלֹא יַעֲשֶׂה כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּחוּל.

שנינו במשנה: אין סוֹחֲטִין אֶת הַפְּרוֹת.

דעה א': חכמים ורבי יהודה נחלקו רק בשאר פירות, אבל בזיתים וענבים - מודה רבי יהודה שאף אם הכניסו לאכילה, המשקין היוצאים מהם אסורים

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: מוֹדָה הָיָה רַבִּי יְהוּדָה לַחֲכָמִים בְּזִיתִים וְעִנְבִּים, שאף על גב שהכניסם לאכילה, המשקים היוצאים מהם אסורים, מֵאִי טַעֲמָא, כיון דְּלִסְחִיטָה נִינְהוּ, כיון שביסודם הם עומדים לסחיטה, לכן גם אם אדם זה חשב עליהם ונסם לאכילה, אם יצא מהם משקה, יִהְיֶה דַעְתָּהּ הוּא נותן דעתו שיהיה נוח לו במשקים, ועל כן שייך חשש שמא יסחוט.

דעה ב': רבי יהודה חולק אף בזיתים וענבים, וסובר שאם הכניסם לאכילה, המשקים היוצאים מהם מותרים

וְעֹלָא אָמַר רַב: חֲלוּק הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אֶף בְּזִיתִים וְעִנְבִּים, וסובר שהואיל ואדם זה הכניס את הזיתים והענבים לאכילה, המשקין היוצאים מהם מותרים.

[רבי יוחנן, סובר כדעה ב':] וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: הִלָּכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה בְּשֶׁאֵר פְּרוֹת, וְאֵין הִלָּכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה בְּזִיתִים וְעִנְבִּים, כלומר: מחלוקת חכמים ורבי יהודה היא בכל הפירות ואף בזיתים וענבים, אלא שהלכה כרבי יהודה רק בשאר פירות.

דעה ג': לא נחלקו רבי יהודה וחכמים בזיתים וענבים, ולא נחלקו בשאר פירות (אלא נחלקו בתותים ורמונים)

אמר רבה אמר רב יהודה אמר שמואל: מודה היה רבי יהודה לחכמים בזיתים וענבים [שאף אם הכניסן לאוכלים, המשקין היוצאים מהם אסורים], ומודים חכמים לרבי יהודה בשאר פירות [שאם הכניסן לאוכלים, המשקין היוצאים מהם מותרים].

אמר לה רבי ירמיה לרבי אבא: אלא במאי פליגי - אלא במה הם נחלקו?

אמר לה רבי אבא: לכי תשכח.

אמר רב נחמן בר יצחק: מסתברא בתותים ורמונים פליגי, שיש שרוצים אותם למשקים, ויש שרוצים אותם לאכילה, ועל כן לרבנן דינם כזיתים וענבים שמיועדים בעיקר למשקים, והמשקין היוצאים מהם אסורים, אף אם כנסם לאכילה. ולרבי יהודה דינם כשאר פירות שמיועדים בעיקר לאכילה, והמשקין היוצאים מהם מותרים. [אבל בשאר פירות כיון שאין מי שרוצה אותם למשקים, מודים חכמים שהמשקים היוצאים מהם מותרים].

[בריייתא שמבואר בה כדעה זו: דתנאי, זיתים שמשוף מהן שמן - ששמן זה מהם מאליהן, וענבים שמשוף מהן יין, והכניסן בין לאכל בין למשקין, משקה היוצא מהן בשבת אסור, גזירה שמא יסחוט.

תותים שמשוף מהן מים - שיצא מהם מים (מיץ תותים) מאליהם, ורמונים שמשוף מהן יין - שיצא מהם מים (מיץ רמונים) מאליהם, והכניסן לאכלין, היוצא מהן מתר, כיון שהכניסם לאכילה ולא למשקים, אין חוששים שמא יסחוט. אבל אם הכניסם למשקין, ולסתם [לא בכונה לאוכלם או לשתות את המשקים], היוצא מהן אסור, דברי רבי יהודה.

וחכמים אומרים: אף בתותים ורמונים, בין אם הכניסם לאכלין, בין אם הכניסם למשקין, היוצא מהן אסור. הרי מבואר בבריייתא שרבי יהודה מודה לחכמים בזיתים וענבים שהמשקה היוצא מהם אסור. וכן מבואר שמחלוקתם היא בתותים ורמונים.

וסבר רבי יהודה סתם אסור, והתנן, חלב האשה, מטמא לרצון ושלא לרצון. חלב בהמה, אינו מטמא אלא לרצון. אמר רבי עקיבא: קל וחמר הוא, ומה חלב האשה שאינו מיוחד אלא לקטנים מטמא לרצון ושלא לרצון, חלב הבהמה שמיחד בין לקטנים בין לגדולים אינו דין שיטמא בין לרצון ובין שלא לרצון. אמרו לו: אם טמא חלב האשה שלא לרצון שדם מגפתה טמא, יטמא חלב הבהמה [יתבאר בדף הבא].

חבית פרק שנים ועשרים שבת

קמד.

מחמיר אני בחלב מברם שהחולב לרפואה שמה והמקו
לרפואה טהור. א"כ מאי דמטמינן חלב האשה לא
מחמת דס הוא דס נעבר ונעשה חלב דא"כ חולב לרפואה טהור

דבננס נקט חולצ לרפואה דרבי נמי
הוי"מ לרבינו מחלוק בהמה ובה
דעמט טורח (ו) וכלמס עמק א"י חתול
איט טמא מחמם דס אלף טמס
דכתיב ופסחם דל נלד הלכו וז"ל
שלל לרזון נמי משהי טעמא דס חתול
מס' ס"י ורבינו עובדין ויבחרו
משקח ורבינו מן ורבינו סמא
בארצון טורח: עשילי מוכח מסמיני
מס'ס נל אס חתולם ככלי ויחסי
ועגסי שרי תמלחא אכלו וסופו
מסקח תמלחו תחלו עשמינו וסופו
מסקח: מ"א ואלו ארצון דרבינו וסל
ושלל ארצון כסתמא: ורבינו וסל
לללון דרבי ארצון כסתמא לרבי תימר
דמימי שכלל לרזון כסתמא ודיוקא
כסתמא ככל אמר לל יחסי לל יחסי
ממחל דכיל לפי נמי שפירסיח העטס
מס'ס דס עמקפס א"י אמר לל יחסי
לי וני חותמא דל שחמל דרל דל יחסי

דקמתו כבולוה נזאש וצוהמ ויזיס ועגזיס מיייר זכל ענין ז'
מסתמחן זין אמר לא יחאלי לו **תוריס** וייזיסוהי דרארן בן החיבה
ניגיהו. יממה לי מלא קשה דילמא לא דעמל תנין לוי מומיס
ורבומיס תאשקין וקסמס ויאלא מן אפור הכ"מ מתוך דוקא והלא
זלג לא משך איהו הלך אלא לרצון הייטו כדמחל לא חשיב משקא:
רציון בחבמה ויאלא רציון דרזי קצתה דאמר לא יחאלי לו ^(א)
(דמתי) האם כבידומס פיק אמרן לו (דא) התייר (לו) לנעמ
לא אמר את הלוי את מה וזנא סורר ופירך דנא אלא סורר כיון
דיקא חלב איהו לוי את מהבזי לו ימיאל לא יאחשבר אדאכשר ^(ב)
והטולגובת לא יחאלי לו ^(ג) דד ואע"ז דחלב אש משקא הוא ואין
הכשר (שמעתי) לוי שורא פ"י הטיקס שמעיקו קא חשיב
כאלול ורצין הכשר לפי שזור מאלולו של מיקוק וקאלמר דאכשר
לי ויחשיב כי נתמן אמר דנא לא חל (א) בעימקס חלמס
דקא חלמס לי לפומיה דיקוקא דרבה דרזן חלב מוקס חלב ענין
לי וקמי מומא פ"י אלמא חשיבא תנעין דמחלמס לא לרצון
ליה ענין ואין לרצין הכשר כי לרצן לפרס דמחלמס לא מוזכר
מלא יחאלי לו מדקמתי לרצון מומא ח"י למיפיקי אלמא
ע"ז וזרבה מוקס חלב ענין ח"י לרצין הכשר והתנן קאמס
יאחשבר ואמר ר' יוחנן טעמא הטולגובת ע"ז דד ואשכח ^(ד)
ליה וא"כ ארץ יעמא אורל את התגור והא אין אורל מומא כלי
יעמא טעמא חלמס חלב טיטוק מדדיה שורא אמאי לא את טעמא ח"י
טולגובת ע"ז דד טעמא התגור אשכח טעמא משקא ומשקא מומא
הכשר דאשכח אמר לא יחאלי לו טעמא חלמס לא טעמא חשיב משקא
הכשר דאמר לא יחאלי לו ודאי חשיב ליה אורל והלא חלב מדדיה
אין לא יחאלי ליה ועוד פירך האם לרבה מדמתינ' ט' משקין
ואו חלב טעמא מומא טעמא משקין כבידמיה רוקו וזבו ומימי
יון הוא חלב נזאש מן יעמא טעמא חלמא נזאש (דא) חוב
מחמה חמורא משוס דעניין דויאל דרורא דכדאמא נזאש (דא) חוב
קאמא חלמס חלמס חלמא טעמא טעמא חלמא חלמא חלמא חלמא
קוקס ודאי קן הוא ורצין לומר דדא חשיב חלמא חלמא חלמא
לע ומימי ריהא מן המשא ודאמא ונעמא הוא מדקמא מומא חלמא
קאמא יחאלי לא ליה טעמא ואשכחא פירך ליה תמאכ חלמא חלמא
קאמא יחאלי לא לרצון ומשני מן סבתא חלב לרצון לא יחאלי ליה
יחאלי ליה לרצון ויחאלי דנעק חלב מדדיה ועפל תנין חלמא חלמא
קאמא חלמא חלמא חלמא חלמא חלמא חלמא חלמא חלמא חלמא
כדאמא חלמא חלמא חלמא חלמא חלמא חלמא חלמא חלמא חלמא
ליה ויהת מומא דוקא סתמא חלב לא יחאלי ליה סורר ועוד קשה
לרצון לא יחאלי ליה וקאלמר דדא יחאלי (א) סורר ואחמי וליה טעמא
לדד דרפי נעמ וא"כ אלא אמר לא יחאלי מן ימי חלמא חלמא חלמא

מי

עין משפט
גר מצוה

ו א ב מ"י פ"י מהלכות
טומאות אוכלין הל"ג:
ו ג מ"י פ"א שם הלכה ב
ופ"י הלכה יג:

רבינו חננאל

אסור לו ויחוס ויחוש
 ויחיוו שממשקין חוצא
 מן חצר לרצון מטאין מי
 מקבלין וזממה, מפני שחן
 משקין וממשקין אין צריכין
 הכשר, ושלל לרצון טהורין
 כלטרי אכלין הן, וכיון
 שלל תבטורו כפי מטאין.
 ובאזו להכשר משנה זו
 לרצון וידעה ליה, שלל
 אפילו ויחוס ועובדי דמי
 חיטתו כחטא, להודיע כי
 חיטתו ניתנו חטאם אבל
 הן, וכ"ש תוחוס ודמונים.
 ואסורין לא, מררש לרצון
 ומדמיין בחטאם וכל חסם
 משקה הוא חטאם, ופירוש
 שלל לרצון גבלי ארעא
 כפירוש שאין רצונו להוציא
 מן משקין, **אביבית**
 (תמא) [אמא] שני סלי
 ויחוס ועובדי כיון שחטלין
 לא מי קיבור משקה הן,
 ורע ורע הוא כפי משקה
 שהות מן חצר לשלל (חזקין)
 והרי לאמה, **אכיל**
 עשרה הקשרין וכאשר
 חשיבין, ולפיקין חן טהורין.
 טוב אינן לפרוש רבבין
 פרוז ליה ל' יהודה כשאן
 פירות מיהא ודמיא חוטטין

יום שלישי ז אב תש"פ

שבת דף קמד

בבביתא שהובאה (לעיל) התבאר שאם הכניס תותים ורמונים 'סתם' (לא בכונה לאוכלם ולא בכונה לשתות את המשקים), דינם כאילו הכניסם לשתיה, והמשקים היוצאים מהם אסורים, שאנו אומרים שנוח לו במשקים, ושמה יבוא לסחוט את הפירות. הגמרא מקשה על כך ממשנה במכשירין:

וְסִבֵּר רַבִּי יְהוּדָה סֵתֵם שֶׁלֹּא פִירַשׁ לֹאכֹל אוֹ לְמִשְׁקָה, הוּא הַמִּשְׁקָה הַיּוֹצֵא מֵהֶם אָסוּר,

חלב אשה הוא 'משקה' אף אם יצא שלא לרצון. חלב בהמה אינו 'משקה' אם יצא שלא לרצון

וְהִתְנֵן, חֵלֶב הָאִשָּׁה, מִטְמֵא [מכשיר] לְרִצּוֹן, וְשֶׁלֹּא לְרִצּוֹן - בֵּין שִׁיעָצָא מִמֶּנָּה לְרִצּוֹן, בֵּין שִׁיעָצָא שֶׁלֹּא לְרִצּוֹן (כגון שיעצא מאליו), שֶׁהַחֵלֶב קְרוּי מִשְׁקָה שֶׁנֶּאֱמַר וּתְפַתַּח אֶת נֹאד הַחֵלֶב וּתְשַׁקֶּהוּ (שופטים ד).

חֵלֶב בְּהֵמָה, אֵינוֹ מִטְמֵא אֶלָּא לְרִצּוֹן, ואם הוא יצא מהבהמה שלא לרצון אינו נחשב משקה, וממילא אינו מכשיר אוכל לקבל טומאה. וכן כיון שאינו משקה הוא עצמו גם אינו מקבל טומאה, ואם נגע בו שרץ אינו טמא.

רבי עקיבא: חלב בהמה, יש בו חומרא (שמיועד בין לקטנים ובין לגדולים) ויש ללמוד בקל וחומר שיטמא שלא לרצון

אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: קֵל וְחֹמֶר הוּא, שֶׁחֵלֶב בְּהֵמָה יִטְמָא אִף שֶׁלֹּא לְרִצּוֹן - וְיָמָּה חֵלֶב הָאִשָּׁה שְׂאִינוֹ מִיָּחָד אֶלָּא לְקִטְנִים מִטְמֵא לְרִצּוֹן וְשֶׁלֹּא לְרִצּוֹן. חֵלֶב הַבְּהֵמָה שְׂמִיּוּחָד בֵּין לְקִטְנִים בֵּין לְגִדּוּלִים, אֵינוֹ דִּין שִׁיטְמָא בֵּין לְרִצּוֹן וּבֵין שֶׁלֹּא לְרִצּוֹן.

תשובת חכמים: חלב בהמה קל יותר, שדם ממכה של בהמה טהור

אָמְרוּ לוֹ: אִם טְמֵא חֵלֶב הָאִשָּׁה שֶׁלֹּא לְרִצּוֹן, שְׂדֵם מִגִּפְתָּה טָמֵא - בִּאִשָּׁה, אִם נִגַּף רֶגֶלָּה אוֹ יָדָה וְכָל חֲבוּרָה שִׁיעָצָא מִמֶּנָּה דֵם, הִרִי הוּא נִחְשָׁב 'מִשְׁקָה', ואף שדם היוצא ממכה, הוא יוצא בדרך כלל שלא לרצון, ודם נעכר ונעשה חלב (הדם נהפך לחלב), לכן גם החלב טמא, ואם כן כיצד אפשר ללמוד מכך שִׁיטְמָא חֵלֶב הַבְּהֵמָה (דף קמד) שֶׁלֹּא לְרִצּוֹן שְׂדֵם מִגִּפְתָּה טָהוֹר.

תשובת רבי עקיבא: יש להחמיר בחלב יותר מבדם, שהחמירה התורה בחלב יותר מבדם

אָמַר לֵהֵן רַבִּי עֲקִיבָא: מִחֲמִיר אֲנִי בְּחֵלֶב מִבְּדָם [לטמאו אף שלא לרצון], שֶׁהַחֹלֶב לְרִפּוּאָה - לְרִפּוּאֵת הַבְּהֵמָה, שֶׁלֹּא יִזְקְנָה חֲלֵבָה טָמֵא, שֶׁהִרִי לְרִצּוֹן הוּא. וְהַמִּקְזִי לְרִפּוּאָה - לְרִפּוּאֵת הַבְּהֵמָה, טָהוֹר, שְׂדֵם מִגִּפְתָּה הִיא, (חולב ומקזי לרפואה הם דוגמאות, ויסוד הדברים: שדם מגפת הבהמה אינו משקה בשום אופן. וחלב הוא משקה, הרי שחלב יותר חמור מדם, ויש לומר שהוא מכשיר אף שלא לרצון).

תשובת חכמים: חלב שלא לרצון, אינו משקה. כמו שבסלי זיתים וענבים, משקה היוצא שלא לרצון, אינו משקה

אָמְרוּ לוֹ חֲכָמִים: אֵינוֹ דּוּמָה שֶׁלֹּא לְרִצּוֹן לִיּוֹצֵא לְרִצּוֹן, שֶׁהִרִי סְלִי זֵיתִים וְעֲנָבִים יוֹכִיחוּ, שֶׁהַמִּשְׁקִין הַיּוֹצֵאִין מִתֵּן לְרִצּוֹן, טָמְאִין. שֶׁלֹּא לְרִצּוֹן, טָהוֹרִים,

ביאור השאלה: מה שאמרה המשנה 'שלא לרצון' טהורים, היינו משקה שיצא 'סתם' (לא 'לרצון', ולא 'לא לרצון'), ומבואר שמשקה 'סתם' אינו משקה

מאי לאו - וכי אין פירוש המשנה: לרצון, דניחא לה - שרצה ביציאת המשקין מהזיתים והענבים. שלא לרצון, בסתמא - שלא גילה דעתו, אם נוח לו מכך או לא, ועל כך אמרה המשנה שלא לרצון טהורים.

ואם כך, הרי הוא קל וחומר: ומה זיתים וענבים דבני סחיטה נינהו, שהדרך לסוחטם, ואם יצאו שלא לרצון, דהיינו בסתמא, ולא כלום - אינם בתורת משקים. תותים ורימונים דלאו בני סחיטה נינהו, לא כל שכן, שבסתמא אינם בתורת משקין (וקשה על רבי יהודה שאמר בתותים ורימונים שאם הכניסם סתם, המשקים אסורים).

תשובה א': כונת המשנה 'שלא לרצון' - שגילה דעתו שלא רוצה את המשקים. אבל בסתמא הוא 'משקה'

עונה הגמרא: לא. מה שנאמר לרצון, היינו בסתמא. ומה שנאמר שלא לרצון, היינו: דגלי אדעתה, בהדיא, דאמר לא ניחא לי, והוי גילוי דעתא טפי מהכניסו לאוכלין.

תשובה ב': בסלי זיתים, בגלל שהם הולכים לאיבוד, הרי הוא מפקיר אותם, וסתמא אינם למשקה

ואיבעית אימא: שאני סלי זיתים וענבים, המשנה מדברת דוקא על 'סלים', שהמשקה נוטף מהם ונופל לארץ, וכיון דלאבוד קימי, שהמשקה הנוטף מהן הולך לאיבוד, הלכך מעקרא אפקורי מפקר להו - מתחילה הוא מפקיר את המשקה, ולכן בסתמא אין לו דין של משקה. ואין ממשנה זו ראייה לזיתים וענבים [או תותים ורימונים] הנמצאים בשאר כלים, שבהם אפשר לומר שהמשקה היוצא מהם בסתמא, יש לו דין של משקה.

בירוד: היכן מבואר שרבנן מודים לרבי יהודה בשאר פירות שמשקין היוצאים מהם מותרים

מבררת הגמרא: אשכחנן רבי יהודה דמודי - מצאנו ברייתא שמבואר בה שרבי יהודה מודה לרבנן בזיתים וענבים, שהמשקה היוצא מהם אסור (אף אם הכניסם לאוכלים),

אבל רבנן דמודו לה לרבי יהודה בשאר פירות [שאם הכניסם למשקים היוצאים מהם מותר], מנלן?

ביאור: כברייאתא מבואר ששאר פירות שאין הדרך לסוחטם, מותר אף לכתחילה לסוחטם בשבת

מבארת הגמרא: דתניא, סוּחָטִין [עמוד ב] בפגעינן, ובפרישין, ובצזדינן, שאין הדרך לסוחטם, ואין בזה משום דש. אכל לא ברמונים, שהדרך לסוחטם, שהרי: ושל בית מנשיא בר מנחם היו סוּחָטִין ברמונים ביום חול, הרי שהדרך לסחוט רימונים, ולכן בשבת אסור לסוחטם.

הרי מבואר שרבנן מודים לרבי יהודה בשאר פירות שהמשקים היוצאים מהם מותרים, ואף לכתחילה מותר לסוחטם.

שואלת הגמרא: וממאי דרבנן היא - ומנין שברייאתא זו היא מדברי רבנן, דילמא רבי יהודה היא - אולי רבי יהודה שנה ברייתא זו, וחכמים חולקים וסוברים שאף שאר פירות אסור לסחוט.

מבאר הגמרא: וְתַהוּי נְמִי רַבִּי יְהוּדָה - הלא גם אם תאמר שברייתא זו דעת רבי יהודה, והלא: אָמַר דְּשִׁמְעָתָ לֵה לְרַבִּי יְהוּדָה יֵצְאוּ מֵעֶצְמָן - מה ששמענו בדעת רבי יהודה היינו רק שאם המשקים יצאו מעצמם לא גוזרים עליהם ומותר לשתותם, אבל סוֹחֲטִין לְכַתְּחֵלָה מִי שִׁמְעָתָ לֵה,

אֵלָא מַאי אֵית לָךְ לְמִימַר, כִּיּוֹן דְּלָאוּ בְּנֵי סַחֲטָה נִינְהוּ - כיון שאין הדרך לסחוט פירות אלו, אִפִּילוּ לְכַתְּחֵלָה [מותר לסוחטם, ואם כן] אִפִּילוּ תִימָא רַבָּנָן, כִּיּוֹן דְּלָאוּ בְּנֵי סַחֲטָה נִינְהוּ, אִפִּילוּ לְכַתְּחֵלָה מותר לסוחטם, שְׁמַע מִנָּה רַבָּנָן הִיא, שְׁמַע מִנָּה.

הלכה כשל בית מנשיא, שהדרך לסחוט רימונים, ולכן אסור לסחוט רימונים

שנינו בברייתא: שֶׁל בֵּית מְנַשֵּׂיָא בְּר מְנַחֵם הָיוּ סוֹחֲטִין בְּרִימוֹנִים בְּיוֹם חוּל, הרי שהדרך לסחוט רימונים, ולכן בשבת אסור לסוחטם.

אָמַר רַב נַחֲמָן: הֵלֵכָה כְּשֶׁל בֵּית מְנַשֵּׂיָא בְּר מְנַחֵם, שהדרך לסחוט רימונים, ולכן אסור לסוחטם בשבת.

שאלה: וכי בית מנשיא הוא תנא, ואם תאמר שהלכה כמנהגו שסוחטים ברימונים בחול, ולכן אסור לסחוט רימונים בשבת, וכי המנהג נקבע לפי אדם אחד

אָמַר לֵה רַבָּא לְרַב נַחֲמָן: מְנַשֵּׂיָא בֶּן מְנַחֵם תֵּנָא הוּא, וכי הוא תנא שאתה אומר שהלכה כמותו, והרי לא הובא הנהגת מנשיא בן מנחם, אלא לראיה לתנא הסובר שאסור לסחוט רימונים.

וְכִי תִימָא - ואם תאמר שכונתך לומר: הֵלֵכָה כִּי הָאִי תֵּנָא דְסָבַר לֵה שאסור לסחוט רימונים, שהדרך לסוחטם בחול כְּשֶׁל מְנַשֵּׂיָא בֶּן מְנַחֵם, שהיו סוחטים רימונים,

והרי קשה על כך: וּמִשּׁוּם דְסָבַר כְּמִנְשֵׂיָא בֶּן מְנַחֵם הֵלֵכָה כְּמוֹתוֹ, וכי מְנַשֵּׂיָא בֶּן מְנַחֵם הָיוּ רַבָּא דְעֵלְמָא - שמשום מנהגו של מנשיא בן מנחם לבדו, נאמר שהדרך הוא לסחוט רימונים.

הצעת תשובה: מצאנו לגבי קוצים בכרם, שכיון שבמדינת ערב מקיימים קוצים, [לרבי אליעזר] יש להם חשיבות, והם ככלל כלאים

עונה הגמרא: אֵין - כן, קובעים מנהג על פי מקום אחר, דְתַנָּן, הַמְקִיִּים קוֹצִים בְּכָרֶם - המשאיר קוצים שיגדלו בכרם, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר: קֹדֶשׁ [הגפנים והקוצים אסורים משום כלאים].

וְחֻקִּים אֲמָרִים: אֵינוּ מְקַדֵּשׁ אֵלָא דָּבָר שֶׁכְּמוֹהוּ מְקִימִין [אין דברים שזרעו בכרם נאסרים, אלא דברים שרגילים לזרוע ולקיים, אבל קוצים אין רגילים לקיים].

וְאָמַר רַבִּי חֲנִינָא: מַאי טַעְמָא דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר [שסובר שהקוצים בכרם אסורים], שֶׁכֵּן בְּעֵרְכָּא מְקִימִין קוֹצֵי שְׂדוֹת לְגַמְלִיָּהֶם, הרי שמשום מקום אחד, מחשיבים את הקוצים כדבר שזורעים אותו, והרי זה כלאים. וכן כאן בגלל מנהגם של בית מנשיא בן מנחם, מחשיבים את הרימונים כדבר שסוחטים אותו.

דחיית התשובה: אין להוכיח מ'ערב' שהוא מקום, ובית מנשיא הוא אדם אחד

דוחה הגמרא: מַדִּי אֲרָא [וכי בדבר זה מדובר], דְּעֵרְכָּא אֲתָרָא - הרי 'ערב' מקום הוא,

וחשיבות דרבים הוי חשיבותא, אבל הקא - כאן, מנשיא בן מנחם אינו אלא אדם אחד, ובטלה דעתו אצל כל אדם.

תשובה חדשה: כיון שיש כאלו שסוחטים רמונים לצורך שתיית המשקים, יש למיץ רמונים שם 'משקה', (כשם שמצאנו לגבי תרדים שסחטם למקוה), ולכן גם אם סוחטם למטרה אחרת (למתק את הפרי) אנו חוששים שיסחטם למשקים

אלא הינו טעמא שרב נחמן אומר שהלכה שאין סוחטין רימונים, כדרכ חסדא, דאמר רב חסדא: תרדין שסחטין ונתנן במקוה, פוסלין את המקוה בשנוי מראה - אם נשתנה מראה המקוה על ידיהן:

והא לא בני סחיטה נינהו - והרי תרדים אינם בני סחיטה, ומדוע יש למים היוצאים מהם שם משקה.

אלא מאי אית לך למימר - אלא מה יש לך לומר, כיון דאחשביניהו הוי להו משקה - כיון שהוא סחט את התרדים והחשיבם, על כן יש להם תורת משקה.

הקא נמי - כאן גם לגבי רימונים, כיון דאחשביניהו - כיון שהחשיבם וסחטם, יש להם תורת משקה, כלומר: כיון שיש אחד בעולם שסוחט רימונים לשם משקה, על כן אנו חוששים שאם נתיר לו לסחוט כדי למתק את הפרי (שכאשר מוציא מעט משקה, הפרי מתמתק) יבוא לסחוט לשם משקה, וכיון שהוא מחשיבו למשקה, יש לו תורת משקה, וחייב עליו.

אבל שאר פירות (כגון פגעין ופרישין) שאין מי שסוחטם לשם משקה, לא חוששים שיסחטם לשם כך, ולכן מותר לכתחילה לסוחטם כדי למתקם, וזהו מה שאמרה הברייתא שמותר לסחוט פגעין ופרישין, דהיינו רק לצורך מיתוק הפרי, ולא בשביל המשקים.

[טעם אחר, שתורדים שסחטם פוסלים את המקוה]

רב פפא אמר: הטעם שתורדים שסחטם פוסלים את המקוה בשינוי מראה, אין זה משום שיש עליהם תורת משקין, אלא משום דהוי דבר שאין עושין ממנו מקוה לכתחלה [שאינו מים או שלג או ברד], וכל דבר שאין עושין ממנו מקוה לכתחלה, פוסל את המקוה בשנוי מראה.

בירוד: מי סובר שמוחל הוא משקה, והוא פוסל את המקוה

תנן התם, נפל לתוכו [של מקוה] יין או חמץ ומחל (משקה הזב מזיתים) וישנה מראיו, פסול. מאן תנא דמחל משקה הוא, שהרי אין מקוה נפסל אלא על ידי משקה, ואפילו בשינוי מראה.

ביאור אביי: זו דעת רבי יעקב שסובר שמוחל (סוג ב' וג') הוא משקה [ולא כרבי שמעון שחולק עליו]

אמר אביי: רבי יעקב היא,

דתניא רבי יעקב אומר: מחל (סוג ג' של 'מוחל') הרי הוא כמשקה. ומה טעם אמרו מחל היוצא בתחלה [סוג א' של מוחל (כפי שיבואר להלן)] טהור [אינו מקבל טומאה], לפי שאינו רוצה בקיומו - אינו צריך מוחל זה, ואין מקיים אותו, על כן אין לו שם 'משקה'.

שישנם ג' סוגי מוחל: א. מניחים תחילה את הזיתים בכלי הנקרא 'מעטן', שבו הזיתים מתחממים, וזב מהן מאליהם 'מוחל', והוא צלול כמים, מוחל זה אין דינו כמשקה, כיון שאין רוצים בקיומו.

סוג ב. הוא: לאחר שעמדו הזיתים כמה ימים ודחקו זה את זה, חוזר מוחל לזוב מהן, והוא קרוב להיות כשמן, ודינו כמשקה.

סוג ג. לאחר שעצר את הזיתים בבית הברד להוציא שמן, חוזר מוחל וזב מהן (לאחר שנסחט שמנו, או לפני סחיתו).

רבי שמעון אומר: מחל (סוג א') אינו כמשקה. ומה טעם אָמְרוּ מַחֵל הַיּוֹצֵא מֵעֵקוֹל בֵּית הַבֵּד (סוג ג') טָמֵא, לְפִי שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לוֹ בְּלֹא צִחְצוּחֵי שָׁמֶן.

מבררת הגמרא: מאי ביניהו, הואיל ושניהם מודים שסוג א' אינו משקה, וסוג ג' הוא משקה.

מבאר הגמרא: אֵיכָא בִּינְיָהּ, דְּאֵתִי בְּתַר אֶצְעָתָא - סוג ב' של מוחל, לאחר שהתחילו להתחמם ודחקו זה את זה ונשתהה כמה ימים. לפי רבי יעקב הרי הוא טמא, שהרי אמר שרק מוחל היוצא בתחילה (סוג א') אינו משקה. ולפי רבי שמעון סוג ב' של מוחל, אינו טמא, שהרי אמר שהרי מוחל היוצא מעקול בית הברד (סוג ג') הוא טמא.

ביאור רבא: אף לדעה שמוחל אינו משקה, הוא פוסל את המקוה כשינוי מראה

רבא אָמַר: מה שהמשנה אומרת שמוחל פוסל את המקוה, הוא לכולי עלמא, ואף לפי הסוברים שמוחל אינו משקה, הרי הוא פוסל, שאין המקוה נפסל דוקא על ידי משקה, אלא משום דְּהָרִי דְּבָרַי שְׁאִין עוֹשִׂין הֵימָנוּ מְקָנָה, ופוסל את המקוה בשנוי מראה.

סוחט לתוך קדירה, שהוא מוכח שהוא סוחט לתוך אוכל

אמר רב יהודה אָמַר שְׁמוּאֵל: סוחט אדם אֶשְׁכּוֹל שֶׁל עֲנָבִים לְתוֹךְ הַקֶּדֶרָה של תבשיל לתקנו, שמוכח הדבר שאינו רוצה זאת למשקה אלא לאוכל, ואין זה דרך סחית יין, (פריקת היין מהענב), והוי כמפריד אוכל מאוכל,

אָבֵל לֹא יִסְחוֹט לְתוֹךְ הַקֶּעֶרֶה, שלפעמים מניחים משקה בקערה, ואף שאדם לא שותה מקערה, מכל מקום לא מוכח שהוא לצורך משקה, ועל כן אסור לסחוט לתוכו.

לפי זה מותר גם לחלוב לתוך קדירה

אמר רב חסדא: מדבריי רבינו נלמד, חולב אדם עוֹ לְתוֹךְ הַקֶּדֶרָה, אָבֵל לֹא לְתוֹךְ הַקֶּעֶרֶה,

משיטה זו מבואר שמשקה הבא לאוכל יש לו שם אוכל

אֶלְמָא קָסְבַּר [מכך ששמואל מתיר לסחוט לתוך אוכל, מוכח שהוא סובר:] **מִשְׁקָה הַבָּא לְאֹכֵל, אֶכֶּל הוּא,** ועל כן אין לזה שם 'דש' שאינו מוציא משקה מאוכל, אלא אוכל מאוכל.

שאלה א': בכרייתא משמע שאף משקה הבא לאוכל יש לו דין של משקה, שאם לא כן לא היה זב מטמא חלב עז שחולב אותו לתוך קדירה (שיש לו דין אוכל) ואינו מוכשר לקבל טומאה

מתיב רמי בר חמא, זב שחולב את העז, החלב טמא, שהזב מטמא כל דבר במשא, וכשהזב חולב הוא מסיט (ונושא) את הדד ואת החלב המקלח ממנו,

ואי אמרת משקה הבא לאכלין אכל הוא, אם כן, אם סוחט את החלב לתוך קדירה, הרי יש לו דין של 'אוכל', ואם כך: במאי אתכשר - במה הוכשר החלב לקבל טומאה, הרי אוכל אינו מקבל טומאה אלא אם כן היה עליו תחילה משקים, וחלב זה אין לו שם משקה אלא שם אוכל.

תשובה: החלב הוכשר לקבל טומאה בטיפה שעל פי הדד

עונה הגמרא: כדאמר רבי יוחנן, [לגבי דין אחר] בטפה המלכלכת על פי הדד - טיפה ראשונה מלכלכת בה פי הדד בדעת, ונוחה ליחלב, וההיא הוי משקה כסתם חלב, דלא לאוכל בעי ליה, הקא נמי - וכן כאן יש ליישב: בטפה המלכלכת על פי הדד.

מתיב רבינא: טמא מת שסחט זיתים וענבים

(א) מעשרות פ"א מ"ח,
(ב) פ"א ל"ב, (ג) יבמות פז:
ודף קכב. בסורות לו. מו;
(ד) [פ"ב מ"ג], (ה) ז"ל
והענינים וא"י בפת שנילוש
במי פירות ועכשו הוכשר,
(ו) רש"ל ועי' מהרש"א,

1 אֲשֶׁר אָנִי אֶחָזָה לִי וְעֵינִי
רָאוּ וְלֹא זָר בָּלוּ בְּלִיתִי
בְּחֶקֶת: אִיּוֹב יֵט כֵּן

(א) תום' ד"ה כנייה וכו'
הסיפה ראשון' הובשר
הואיל ואוכל וכו' נמים
המנינים. נ"ב דף לא בד"ה
אי לענין וע"ס: (ב) ד"ה
כ"ע וכו' דא"ב מ"ט:
(ג) ד"ה ור' יומן וכו' אקמי
קתמא כנכסיש ורשולקות
למיתסין:

גם' שלקות לעופן מותר
למיטתה. ע"י לעיל דף עג
ע"כ תוס' ד"ה וזריך לעצים:

[א] גמ' משקה הבא לאוכל
לאו אוכל הוא. ג"כ גירסת
הגאונים אוכל הוא. ע'
הערה: ודבר הרמב"ם ו"ט:

[illegible]

א"ר ירמיה כחנא, המחלק
בענבים לא הוכשר, פי
מחלק, משפחה מעמים
שמתחזה בהם משקון
ומחלקן בו, ולפיכך ארץ
משקה גמור הוא, ותיק
אמר משקה הבא לאוכל
הוא וכוכלו הוא חשבון
ואינו מכשיר, ובא רב
הוא ופירש פי התנאין
החולקין (במחלק) בענבים
בענבים, פליגי במשקה
העומד לצנצחו, ואילו

החולקין במפצע זיתים
בידים מסואבות, פליגי
במשקה העומד לאיבוד.
א"ר יורא א"ר הייא בר
אשז אמר רב סוחטין אדם

אם מכוונת טעור. משנה היא במסכת טהרות¹ ומפרש בה בהדיא בד' של א' יגע במשקה שאינו נוגע אלא באוכל וכיון דבצינה מכוונת לבי סחיט טיפה קמייחא חסר ליה מבצינה ואין האוכל אע"פ א' טמא מטמא המשקה שאין אוכל מטמא אחרים בפחות מבצינה אם היה נוגע במשקה איטמי

בא יאמר משהק
וְיָאֵל אֶתְּחַשְׁבֶה לְפָנֶיךָ ה' וְעָמַד
לִפְנֵי ה' וְיָאֵל תִּפְתָּח לִפְנֵי ה'
וְיָאֵל תִּפְתָּח לִפְנֵי ה' וְיָאֵל תִּפְתָּח
לִפְנֵי ה' וְיָאֵל תִּפְתָּח לִפְנֵי ה'

אמר הכוהן מאי לא
משק העמוד לא יאבד
משקו הוא אמר כי
הני תנאי במשק העמוד
במשק העמוד הנה
זירא אמר ב' חייב ב'
אדם אשכול של ענב
לא לתוך הקערה ו'
הקערה יתיב ב' ד'
שמעתא א"ל אבי' ל'
דב מבתין ולק א'
רשומאל מתנינ' לה'
רשומאל ב' לצירי א'
בכשבם אשכול אמר
ב' פטור אבא אסור ו'
למיתין מותר ושמו
יחד. שלקות לגופו
אסור א"ל הארונים'
כליות הבין א"ל מפ'
ל' ו' ירמיה מ' וזירא
אשכח ב' חייב ב' א'
שמחן אמר ב' לגופ'
אבא אשכול ושלקות
אסור א"ל אבא אסור

אמר אחד כבשים ו
למבימין חייב חמאת
כשבת לצורך חשבת
וענבים ו יאסחמו
קשיא לרב אסחמו לש
רב מתיין למעמיה ע
ר' יהונן מתיין למעמיה
סוחין כבשים בשבט
לא למביש ב"א לא שמואל
אבל אמור לשקלות
מותר ויחיטו ענבים
חייב חמאת שמואל
הוא דין לשקלות בדי
לא יאסחמו אלא סחם ה
חשבת אבל לא למביש
לא יאסחמו אלא סחם ה
רב עיון אומר דה
לעדות

תני דבי מנשה דבר תורה אינו חייב אלא על

כביצה מבוונת יהודה. פי' בקוטרם שאע"פ שהאוכל טמא אינו מטמא את המשקה שאין אוכל מטמא בפתוח מכביזה והאי טעמא לא ינחא אלא למ"ד בפרק כל שעה (פסחים דף ג': וס') משקים מיפקד פקדי אכל למ"ד מהם מייבלע ליעי' טמאם ומשקים מלאים חליהם כיון שנגע באוכל "ו' ומשי' י"א

[illegible]

בהא קמייפליג דמ"ס
משקה הוא וכו' לא
והוא בריה דרב יהושע
מד לאיוב פליגי והנך
לצחצחו קמייפליג א"ר
אשי אמר רב סוחט

[illegible][illegible]

ואי יסחמו ואם סחמין
ותורין לעמיתיהו מוחסין כבשים בשבת לצורך השבת
אל לזנון אבל למיזניה פטור אבל אסור וזיתים וענבים
הם תמאד ר' יהודה מותרין לעמיתיהו מוחסין כבשים לצורך
שבת שאם יאכלו ויחזקו שאלות כד"א חפזא אמר רב תימא
שהה כמי שבשמו זיתים וענבים וחייב חפזא אמר רב תימא
תורה אינו חייב אלא על דריסת זיתים וענבים בלבד
ירסת זיתים וענבים בלבד טיזאין עד מופי עד כשר
אלא

זא א מ״י פ״א מהלסט
 טומאת זאכלן הלי״ד:
 זא ב טושי״ע א״ח סימן שס
 סעף ח:
 י״ג מ״י פ״א מהלסט שנת
 הלי״י ופכ״א הלי״י סמג
 לאין סה טושי״ע א״ח שס
 סעף ז:
 יח ד מ״י פ״ח שס הלי״י
 ופכ״א הלסה יב:
 יט ה מ״י פ״ב מהלסט
 גירושין הלע״ו סמג
 עשין ג טור ש״ע אהי״ע
 סימן ז סעף ג:

בליצי"ר. לפצוע.

טמא מת שסחט דיתים
וענבים כביצה מכוונת
טהור. וכדמסיק מילתא
במסכת טהרות וכלכד שלא

מה הדין שגם כן השם
קודם לכן ידיר, הוא לא
זמר ללא מילה ממש
וכשהמשקן נוגע בזמן כנר
חזק שיעור כביצה, ויותר
מבינה כל דבר קטן הם
כדידי טמא שמים, היא
טעם ראשונה נעמם הטיפה
בכביצה, שפירין היה באלול
בביצה, אפי"ג דלח משקה
הנכלל באלול מקבל טומאה
עמו משלים הוא חם שיעורו,
לדכותה חן הם טומא
לדכותה (כ"ד) חן חזק

[illegible]

ואין עד מפי עד כשר

אנחנו כותבים תיזקין שפעם
 ר' יוחנן הולכטע כוהנים.
 דקדוק ל' הויכא דעלמין ב' ו
 ושוואל ד' ור' הלנה ב' ו
 וקונן, ולפיכ' וקדקין
 דבריו להעמיד הלכה על
 בורה. ר' חנן
 לעצמה חסדן כשכח
 בשבת וקונן השבת, אבל
 ל' למצוה. ור' חנן
 ואחז שקלת געזן, אבל
 למימחל לא ימחול, ור' וסא
 סתם עשרה שנים ור' וסא
 ור' ונעבד ור' וסא.
 ולא תפרש כוונתו
 למימחל בן קדוריה ליהנה
 אלא הכל אסור, דר' ונעבד
 חסדו ור' וסא
 בן קדוריה ליהנה ור' ונעבד
 למימחל ור' וסא.
 ויחזן שמהם כח
 ושקלת למימחל, כח
 ור' ונעבד ור' וסא
 ומחזן אלו ור' וסא
 שאי הלכה לא כשמואל
 דא' רב וסא ור' וסא

חבית פרק שנים ועשרים שבת

053-3129507 :1

יום רביעי ח אב תש"פ

שבת דף קמה

שאלה ב': אם משקה הבא לאוכל דינו כאוכל, כיצד זיתים ששחטם לתוך קרירה, מקבלים טומאה, והרי השמן שעליהם אין לו דין 'משקה'?

מתיב רבינא: טמא מת ששחט זיתים וענבים (דף קמה) כביצה מכוונת, טהור, וכיון שהזיתים בדיוק בגודל 'כביצה' כשסוחט טיפה ראשונה, נחסר משיעור 'כביצה', ואף שהאוכל עצמו נטמא גם בפחות משיעור כביצה, אינו מטמא אחרים,

ומשמע: **הא יותר מכביצה** - אם הזיתים הם ביותר מגודל כביצה, וגם לאחר סחיטתם נשאר בהם שיעור כביצה, **טמא** - הרי הם מטמאים אחרים,

ואי אמרת משקה הבא לאכל אכל הוא, במאי אתקשר, הלא אם מדובר כאן בטמא מת שסוחט לתוך הקרירה, הרי זה משקה הבא לאוכל, והזיתים לא הוכשרו לקבל טומאה, שלא היה עליהם משקה,

תשובה: מדובר שסוחט את הזיתים למשקה, ולכן יש לשמן דין 'משקה'?

הוא מותב לה והוא מפרק לה - רבינא הקשה קושיא זו, ורבינא עצמו תירץ את הקושיא, מדובר: **בסוחט לתוך הקערה** - לתוך קערה של משקה, ולכן יש למשקה היוצא מהזיתים דין משקה, והוא מכשיר את הזיתים לקבל טומאה.

הצעת תליית עניין זה במחלוקת תנאים, שנחלקו אם ענבים שסחטם על ככרות (משקה הבא לאוכל) אם דינו כמשקה או לא

אמר רבי ירמיה: כתנאי, עניין זה אם משקה הבא לאוכל דינו כאוכל, או כמשקה, הוא מחלוקת תנאים. שכך שנינו: **המחליק בענבים** [נחתום המחליק פני ככרותיו בענבים, שסוחט המשקה על הככר], **לא הקשר**.

רבי יהודה אומר: הקשר [האוכל והענבים],

מאי לאו בהא קמפלגי, מר [תנא קמא] **סבר, משקה הבא לאכל, אכל הוא**, ולכן יש למשקה שסוחט מהענבים, שם אוכל, שהרי סוחטם לתוך אוכל (על הככרות).

וימר [רבי יהודה] **סבר, לאו אכל הוא** - משקה זה, יש לו שם משקה, אף שסוחטם לתוך אוכל.

דחייה (א) להצעה: כברייטא נחלקו על משקה הבא לאיבוד (שהמשקה שסוחט על הככרות, נשרף ומתכלה באפייתם), אם דינו כמשקה

אמר רב פפא: דכלי עלמא משקה הבא לאכל - לצורך אוכל, כגון שסחטן לצורך הפת, **לאו אכל הוא**, אלא משקה הוא,

והכא [וכאן, לגבי ענבים שסחטם על ככרות] **במשקה הבא לאיבוד קמפלגי, מר** (רבי יהודה) **סבר, משקה הוא**. ומר (ותנא קמא) **סבר, לאו משקה הוא** - ולכן כיון שכאן מתחילה נסחטו הענבים על דעת שילכו לאיבוד, שהאש שורף ומייבש את המשקה, על כן אין לו שם משקה.

[ברייטא שנחלקו בדין משקה העומד לאיבוד:] **ובפלגתא דהני תנאי, דתניא המפצע בזיתים**

- מכה בזיתים כדי שיהיו רכין, **בַּיָּדִים מְסַבּוֹת** - בסתם ידים, שדינם כטמאות, **הַכָּשֶׁר**, שנוח לו בשמן שנוטף עליהם, שמתוך כך הם מרבים טעם.

אבל אם מכה את הזיתים **לְסַפְתָּן בְּמַלַח** - להטבילם במלח, שמתוך שהן קשין אין המלח נדבק בהן, ומפצעם לרככך מבחוץ מעט, **לֹא הַכָּשֶׁר**. דלא מכוין למשקה שלהם שיצא.

ואם מכה בזיתים **לִידַע אִם הִגִּיעוּ זֵיתָיו לְמֶסֶק**, **אִם לֹא** - שבודק אם הגיע הזמן ללקוט את הזיתים מהעץ, ובודק אם שומנו נוח לצאת, מיהו, המשקה אזיל לאיבוד, **לֹא הַכָּשֶׁר**.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַכָּשֶׁר.

מֵאִי לֹא בָּהָא קָמְפְּלִגִּי, דְּמָר סָבַר, מְשָׁקָה הָעוֹמֵד לְאִבּוֹד, מְשָׁקָה הוּא. וּמָר סָבַר, לֹא מְשָׁקָה הוּא,

דחייא (ב) להצעה: כברייתא נחלקו על משקה העומד לצחצחו, אם דינו כמשקה

אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵה דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: הִנֵּי תַנְאִי [דמפצע] בְּמְשָׁקָה הָעוֹמֵד לְאִבּוֹד פְּלִיגִי,

וְהִנֵּה תַנְאִי [דמחליק ענבים לאו בעומד לאיבוד פליגי, דלאו לאיבוד אזל שהרי לצחצח האוכל נתנו, והרי מצחצחו, אלא] בְּמְשָׁקָה הָעוֹמֵד לְצַחֲצָחוּ קָמְפְּלִגִּי.

מאמר בשם רב: מותר לסחוט לתוך אוכל. סחיטת דג להוציא ציר (אפילו לתוך משקה) אינה 'סוחט'

אָמַר רַבִּי זִירָא אָמַר רַב חִיָּיא בְּרַ אֵשִׁי אָמַר רַב: סוֹחֵט אָדָם אֶשְׁכּוֹל שֶׁל עֲנָבִים לְתוֹךְ הַקֶּדְרָה, אָבָל לֹא לְתוֹךְ הַקְּעָרָה,

וְדָג לְצִירוֹ [סחיטת דג להוציא צירו (רוטב היוצא מהדג)] אֶפִּילוּ לְתוֹךְ הַקְּעָרָה שִׁישׁ בִּה מְשָׁקִים, מותר, שאין לזה שם משקה, אלא שם אוכל.

שאלה: יש ששנו מאמר זה בשם שמואל [להתיר לסחוט דג לצירו], ולשיטתם קשה שהרי שמואל אמר שלכתחילה אסור לסחוט שלקות [שדינם כדג לצירו]

יְתֵב רַב דִּימִי וְקָאָמַר לֵהּ לְהָא שְׁמַעְתָּא,

אָמַר לֵהּ אֲבִי לְרַב דִּימִי: אֲתוֹן מְשָׁמָה דְּרַב מִתְּנִיתוֹן, וְלֹא קִשְׁיָא לְכוּ.

אָנֹן, מְשָׁמָה דְּשְׁמוּאֵל מִתְּנִינִן לֵהּ, וְקִשְׁיָא לָן,

מִי אָמַר שְׁמוּאֵל דָּג לְצִירוֹ אֶפִּילוּ לְתוֹךְ הַקְּעָרָה,

וְהֵאֲתַמְר, כְּבָשִׁים [ירק חי כבוש בין וחומץ] שְׁסָחֲטָן, אָמַר רַב: לְגוּפָן (לצורך גוף הכבשים, שאינו צריך את המים, אלא שרוצה שבכבשים לא יהיו מים), מִתֵּר. לְמִימֵיהֶן (לצורך המים הבלועים בהם), פְּטוּר אָבָל אֶסוּר. וּשְׁלָקוֹת (ירקות מבושלים) בֵּין לְגוּפָן בֵּין לְמִימֵיהֶן מִתֵּר [שאין זה משקה אלא אוכל].

ושְׁמוּאֵל אָמַר: אֶחָד כְּבָשִׁים וְאֶחָד שְׁלָקוֹת, לְגוּפָן [אם לאכול הכבשים סוחטן ממשקה הצף עליהן והנבלע בהן מותר לכתחילה, דלא מפרק הוא, הואיל ולא למשקה הוא צריך] מִתֵּר.

לְמִימֵיהֶן, פְּטוּר שאין זה מפרק, שאין המשקה הזה יוצא מן הכבשים שלא גדל בתוכן,

אָבֵל אָסוּר, אטו זיתים וענבים, והא שלקות דומיא דדג לצירן הוא, ולא שרי ליה שמואל לכתחילה.

תשובה: אכן מאמר זה להתיר סחיטת דג לצירו נאמרה בשם רב ולא בשם שמואל

אמר לה: הָאֱלֹהִים עֵינֵי רָאוּ וְלֹא זָר [שמאמר זה נשנה בשם רב] כָּלוּ כְּלִיתִי בְּחֻקֵּי וָגו', מִפְּמָה דְרַבִּי יִרְמְיָה שָׁמַע לִי - שמעתי זאת מפיו של רבי ירמיה, וְרַבִּי יִרְמְיָה מְרַבִּי זִירָא, וְרַבִּי זִירָא מְרַב חֲזִיא בַר אֲשִׁי, וְרַב חֲזִיא בַר אֲשִׁי מְרַב.

רב: כבשים, למימיהם, פטור אבל אסור. שלקות, מותר

גופא, כבשים שִׁסְחָטוּן, אמר רב: לגופן, מֵתָר. לְמִימֵיהֶן, פֶּטוּר אָבֵל אָסוּר. וְשִׁלְקוֹת, בֵּין לְגוֹפֶן, בֵּין לְמִימֵיהֶן, מֵתָר.

שמואל: בין כבשים ובין שלקות, למימיהם פטור אבל אסור

ושמואל אמר: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה, לְגוֹפֶן, מֵתָר. לְמִימֵיהֶן, פֶּטוּר אָבֵל אָסוּר.

רבי יוחנן: בין כבשים ובין שלקות, למימיהם חייב חטאת

רבי יוחנן אמר: אֶחָד כְּבָשִׁים וְאֶחָד שִׁלְקוֹת, לְגוֹפֶן, מֵתָר. לְמִימֵיהֶן, חֵיב חֲטָאת.

שאלה על ג' הדעות, מברייטא שמבואר בה שמוותר לסחוט כבשים [ומשמע שאף למימיהם מותר]

מתיבי, סוֹחֲטִין כְּבָשִׁים בְּשֶׁבֶת לְצֶרֶךְ הַשְּׁבֵת, אָבֵל לֹא לְמוֹצָאֵי שְׁבֵת,

וְזִיתִים וְעֲנָבִים לֹא יִסְחֹט. וְאִם סָחַט, חֵיב חֲטָאת.

קָשְׁיָא לְרַב, קָשְׁיָא לְשִׁמּוּאֵל, קָשְׁיָא לְרַבִּי יוֹחָנָן?

[עונה הגמרא:] רַב מְתַרְץ לְטַעְמָה, שִׁמּוּאֵל מְתַרְץ לְטַעְמָה, רַבִּי יוֹחָנָן מְתַרְץ לְטַעְמָה.

ישוב הברייטא לפי רב: הברייטא לא מתירה לסחוט כבשים אלא לגופם ולא למימיהם

רַב מְתַרְץ לְטַעְמָה, סוֹחֲטִין כְּבָשִׁים בְּשֶׁבֶת לְצֶרֶךְ הַשְּׁבֵת, אָבֵל לֹא לְמוֹצָאֵי שְׁבֵת,

בְּמָה דְּכָרִים וְאֻמּוּרִים לְגוֹפֶן. אָבֵל לְמִימֵיהֶן, פֶּטוּר אָבֵל אָסוּר.

וְשִׁלְקוֹת, בֵּין לְגוֹפֶן בֵּין לְמִימֵיהֶן, מֵתָר.

וְזִיתִים וְעֲנָבִים, לֹא יִסְחֹט. וְאִם סָחָטוּן, חֵיב חֲטָאת.

ישוב הברייטא לפי שמואל: הברייטא לא מתירה לסחוט כבשים ושלקות אלא לגופם ולא למימיהם

שִׁמּוּאֵל מְתַרְץ לְטַעְמָה, סוֹחֲטִין כְּבָשִׁים בְּשֶׁבֶת לְצֶרֶךְ הַשְּׁבֵת, הוּא הָדִין לְשִׁלְקוֹת,

בְּמָה דְּכָרִים וְאֻמּוּרִים, לְגוֹפֶן, אָבֵל לְמִימֵיהֶן פֶּטוּר אָבֵל אָסוּר. וְזִיתִים וְעֲנָבִים לֹא יִסְחֹט, וְאִם סָחַט

חֵיב חֲטָאת.

ישוב הברייטא לפי רבי יוחנן: הברייטא לא מתירה לסחוט כבשים אלא לגופם ולא למימיהם

רַבִּי יוֹחָנָן מְתַרְץ לְטַעְמָה, סוֹחֲטִין כְּבָשִׁים לְצֶרֶךְ הַשְּׁבֵת אָבֵל לֹא לְמוֹצָאֵי שְׁבֵת, אֶחָד כְּבָשִׁים וְאֶחָד

שְׁלֵקוֹת, בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִים לְגֹפֶן אָבֵל לְמִימֵהֶן לֹא יִסְחֹט, וְאִם סָחֹט נַעֲשֶׂה כְּמִי שֶׁסָּחֹט זֵיתִים וְעֲנָבִים וְחִיָּב חֲטָא.

רק סחיטת זיתים וענבים היא מהתורה. עד מפי עד לעדות לעגונה

אָמַר רַב חֲזִיָּא בַּר אֲשִׁי אָמַר רַב: דְּבַר תּוֹרָה אֵינוֹ חִיָּב אֶלָּא עַל דְּרִיסַת זֵיתִים וְעֲנָבִים בְּלָבָד, וְכֵן תְּנִי דְּבִי מְנַשֶּׁה דְּבַר תּוֹרָה אֵינוֹ חִיָּב אֶלָּא עַל דְּרִיסַת זֵיתִים וְעֲנָבִים בְּלָבָד, שְׁאִין הַדְּרוֹךְ לְדִרוֹךְ שְׁאֵר פִּירוֹת, וְאִין זֶה מִלֹּאכָה.

וְאִין עַד מִפִּי עַד כְּשֶׁר [עמוד ב] אֶלָּא לְעֵדוֹת אִשָּׁה בְּלָבָד - לְהַעֲדִיד לֹאשָׁה 'מֵת בַּעֲלִיד', דֹּאקִילוּ בַּה רַבָּנָן מִשּׁוּם עֵיגוּנָא, וְכֹל דְּמִקְדָּשׁ אֲדַעְתָּא דְּרַבָּנָן מִקְדָּשׁ, וְאַפְקוּעֵי רַבָּנָן לְקֹדֶשֶׁין מִינֵיהּ:

אם 'עד מפי עד' נאמן לעדות בכור

אֲבַעְיָא לְהוּ, עַד מִפִּי עַד לְעֵדוֹת בְּכוֹר מַהוּ - יִשְׂרָאֵל נִתֵּן 'בְּכוֹר' לְכַהֵן שֶׁלֶם בְּלֹא מוֹם, וְאִירַע לְכַהֵן בּוֹ מוֹם, כִּיּוֹן שֶׁנִּחְשְׁדוּ כַּהֲנִים לְהַטִּיל מוֹם בְּבִכּוֹר, וְאִין נֶאֱמַן לומר מוֹם זֶה נָפַל בּוֹ מֵאִילִיו, צָרִיךְ לְהַבִּיא עֵדִים. הַגְמָרָא מִסְתַּפַּקֶּת אִם גַּם עַד מִפִּי עַד נֶאֱמַן בּוֹזֵה.

רב (אמי) [אתי] אסר. ורב אסי שרי.

אָמַר לָהּ רַב אָמִי לְרַב אָסִי: וְהָאֵתָא דְּבִי מְנַשֶּׁה אֵין עַד מִפִּי עַד כְּשֶׁר אֶלָּא לְעֵדוֹת אִשָּׁה בְּלָבָד? עוֹנָה הַגְמָרָא: אִימָא, אֵין עַד מִפְּנֵי עַד כְּשֶׁר אֵלָּא לְעֵדוֹת שְׁהָאִשָּׁה כְּשֶׁרָה לָהּ בְּלָבָד, וְאִשָּׁה כְּשֶׁרָה לְעֵדוֹת עַל בְּכוֹר, וְכֵן עַד מִפִּי עַד כְּשֶׁר לְעֵדוֹת זֶה.

רב ימר אכשר עד מפי עד לבכור,

קרי עלה מרימר: ימר שרי בכרא.

והלכתא, עד מפי עד כשר לבכור.

חֲלוֹת דְּבִשׁ שֶׁרֶסֶק מִעֶרֶב שַׁבַּת וַיֵּצְאוּ מִעֲצָמָן, אֲסוּרִין. וְרַבִּי אֲלִיעֶזֶר מֵתִיר.

כרייתא שמבואר בה, שאם ריסק זיתים וענבים מערב שבת, המשקין שיוצאים מעצמם אסורים

כִּי אֵתָא רַב הוֹשְׁעִיא מְנַהֲרֵדְעָא אֵתָא וְאֵתִי מְתַנִּיתָא בִּידָהּ, זֵיתִים וְעֲנָבִים שֶׁרֶסֶק מִעֶרֶב שַׁבַּת וַיֵּצְאוּ מִעֲצָמָן אֲסוּרִין. וְרַבִּי אֲלִיעֶזֶר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן מֵתִירִין.

אָמַר רַב יוֹסֵף: גִּבְרָא יִתִּירָא אֵתָא לְאֲשְׁמוּעִינָן, וְהָרִי דְּבַר זֶה שֶׁנִּינוּ בְּמִשְׁנָה, בְּשֵׁם רַבִּי אֲלִיעֶזֶר שֶׁאִם רִיֶּסֶק חֲלוֹת דְּבִשׁ, הַמִּשְׁקִין הַיּוֹצְאִים מִעֲצָמָם מוֹתֵרִים, וְכִי בֹא לְלַמְדָּנוּ שֶׁגַם רַבִּי שְׁמַעוֹן סוֹבֵר כְּרַבִּי אֲלִיעֶזֶר.

אָמַר לָהּ אֲבִי: טוֹבָא קָא מְשַׁמַּע לָן - הִרְבָּה הַשְׁמִיעַ לָנוּ רַב יוֹסֵף, דְּאֵי מִמְּתַנִּיתִין הָיָה אֲמִינָא - שֶׁאִם מִהַמִּשְׁנָה, הֵייתִי אוֹמֵר הָתָם הוּא דְּמַעֲקָרָא אֶכְלָא וְלִבְסוֹף אֶכְלָא - שֶׁם, לִגְבֵי חֲלוֹת דְּבִשׁ, בְּתַחֲלִילָה הוּא אוֹכֵל, וְלִבְסוֹף הוּא אוֹכֵל, שֶׁהָרִי גַם כְּשֶׁהִדְבֵּשׁ זֶה מִהַחֲלוֹת, יֵשׁ לוֹ שֵׁם אוֹכֵל, אָבֵל הָקָא - כֹּאֵן לִגְבֵי זֵיתִים וְעֲנָבִים, דְּמַעֲקָרָא אֶכְלָא וְלִבְסוֹף מְשַׁקָּה - שֶׁבְּתַחֲלִילָה הֵם אוֹכֵל

ולבסוף הם משקה, **אִמָּא לָא** - הייתי אומר, שאף אם ריסקם מבעוד יום, משקים היוצאים מהם אסורים, **קָא מְשַׁמַּע לָךְ**, שכיון שריסקם מבעוד יום הם מותרים

משנה

אין בישול אחר בישול

כָּל שֶׁבָּא בְּחֻמֵּין [כלומר שנתבשל] **מֵעֶרֶב שֶׁבֶת, שׁוֹרִין אוֹתוֹ בְּחֻמֵּין** [כדי שיהא רך] **בְּשֶׁבֶת**, שאין בישול אחר בישול.

דבר שעדיין לא התבשל, מותר להדicho, [שהדחה אינה מבשלת] חוץ מדגים מלוחים וכדומה שהדחתם היא גמר מלאכתם

וְכָל שֶׁלֹא בָּא בְּחֻמֵּין מֵעֶרֶב שֶׁבֶת [כגון בשר יבש, שאוכלים אותו חי על ידי הדחק], **מְדִיחִין אוֹתוֹ בְּחֻמֵּין בְּשֶׁבֶת**, [ולא אמרין זהו בישוליה], אבל לשרותו אסור.

חוץ מן המליח הישן (דג מליח של שנה שעברה), **(וְדָגִים מְלִיחִין קְטַנִּים)**, **וְקוֹלִיִּים הָאֶסְפָּנִין** (שם דג שאוכלין אותו מחמת מלחו על ידי הדחה בחמין), **שֶׁהִדְחָתָן זֶה הִיא גְמֵר מְלֹאכְתָּן**, ולכן אפילו להדיחם אסור.

גמרא

מבררת הגמרא: **כְּגוֹן מָאִי** - איזה דוגמא יש למאכל שהתבשל כבר וחוזרים ושוורים אותו בחמין.

אָמַר רַב סָפְרָא: כְּגוֹן תַּרְנַגּוּלָתָא דְרַבִּי אֲבָא, שהיה מבשלה ושורה אותה ימים רבים בחמין שתהיה רכה וקרוב להיות כדבר נוזלי, ואוכלה לרפואה.

וְאָמַר רַב סָפְרָא: זִמְנָא חָדָא אֶקְלָעִית לְהֵתָם - פעם אחת נקלעתי לשם (לארץ ישראל), **וְאִוְכַלֵּן מִנָּה** - והאכילוני מתרנגולת זה, **וְאִי לֹא רַבִּי אֲבָא דְאַשְׁקִיין חֲמָא בַר תַּלְתָּא טְרַפִּי** - ואם לא שרבי אבא השקה אותי יין בן שלש שנים, **אֶתְנַסִּי** - הייתי נאנס להקיא מחמת מיאוס.

רַבִּי יוֹחָנָן רִינָק מְכוּתָח דְּבִבְלָאִי - רבי יוחנן שהיה מארץ ישראל היה רוקק מכותח הבבלי כשזוכרו, שהוא מאכל שבני בבל היו רגילים בו (והוא עשוי מחלב חמוץ, ולחם מעופש, וטובלים בו את הלחם) שהיה מאוס בעיניו.

אָמַר רַב יוֹסֵף: וְלִירֹק אֲנִי מֵתַרְנַגּוּלָתָא דְרַבִּי אֲבָא, שהיה קשה בעיניו שנמאסין בני בבל על בני ארץ ישראל, ולכן אמר אנו גם כן יש לנו לרוק מתרנגולתיה דר' אבא שהם אוכלים.

וְעוֹד, שְׁכוּתָח הַבְּבִלִי אינו מאוס בעיני בני ארץ ישראל, **שֶׁהִי אָמַר רַב גִּזְא: זִמְנָא חָדָא אֶקְלָעִית לְהֵתָם** - פעם אחת נקלעתי לשם, **וְעַבְדִּית כּוּתָח דְּבִבְלָאִי, שְׁאִילוּ מִנָּה כָּל בְּרִיחֵי מֵעֶרְבָא** - וביקשו ממני כל החולים של מערבא לאכול מכותח זה, הרי שאינו מאוס כל כך בעיני שאר בני ארץ ישראל.

כל שלא בא בחמין וכו'.

הדיח קוליים מאי?

אמר רב יוסף: הדיח, חייב חטאת דהוי בישול.

אמר מר ברה דרבנא: אף אנו נמי תנינא, חוץ ממליח ישן וקוליס האספנין שהדחתן זו היא גמר מלאכתו, שמע מנה.

יתב רבי חייא בר אבא ורבי אסי קמיה דרבי יוחנן, וייתיב רבי יוחנן וקא מנמנמ - ורבי יוחנן היה יושב ומתנמנמ.

שאלה א' ששאל רבי חייא בר אבא: מפני מה עופות שבכל שמנים יותר משל ארץ

אמר לה רבי חייא בר אבא לרבי אסי: מפני מה עופות שבכל שמנים [יותר משל ארץ ישראל].

תשובת רבי אסי: בארץ ישראל יש שמנים מהם

אמר לה רבי אסי: כללך [תלך לך] למדבר עזה [שהיא מארץ ישראל], ואראך [עופות] שמנים מהן.

שאלה ב': מפני מה מועדים שבכל שמחים יותר מארץ ישראל

הוסיף רבי חייא בר אבא ושאל: מפני מה מועדים שבכל שמחים, שהם רגילים לשמוח במועדים יותר מארץ ישראל.

תשובת רבי אסי: מפני שהם עניים

אמר לו רבי אסי: מפני שהן עניים, וכל השנה אין להם שמחה במאכל ומשתה, ואין להם מרגוע ממלאכה, לפיכך במועדים כל שמחתם.

שאלה ג': מפני מה תלמידי חכמים שבכל לובשים בגדים נאים ומקושטים, בשונה מהתלמידי חכמים שבארץ ישראל

הוסיף רבי חייא בר אבא ושאל: מפני מה תלמידי חכמים שבכל מצוינין - מציינין עצמן בלבושים נאים ומקושטין.

תשובת רבי אסי: מפני שאינם בני תורה כל כך

אמר לו רבי אסי: לפי שאינן בני תורה כל כך, שאת התלמידי חכמים שבארץ ישראל מכבדים מחמת תורתם, והם שאינם בני תורה כל כך מכבדים אותם מחמת לבושיהן, שנראין חשובים.

שאלה ד': מפני מה גוים מזוהמים

הוסיף רבי חייא בר אבא ושאל: מפני מה גוים מזוהמים?

תשובת רבי אסי: מפני שאוכלים שקצים ורמשים

אמר לו רבי אסי: מפני שאוכלין שקצים ורמשים.

רבי יוחנן חולק על הרבנים ואומר טעם אחר לד' שאלות אלו

אתער בהו רבי יוחנן - התעורר רבי יוחנן והעיר בדבריהם,

אמר להו: דרדקי - בחורים שלא הגיעו לסברא: לא כף אַמְרִיתִי לָכֶם, על פי הפסוק 'אמר לחכמה אחתי את', אם ברור לך הדבר באחותך שהיא אסורה לך, אַמְרִהוּ. ואם לאו, לא תאמרהו, ודברים אלו שאמרתם אינם ברורים אצלכם כל הצורך.

אמרו לה: וְלִימָא לָן מָר - ויאמר לנו רבינו: איזה מהן.

הטעם שהעופות שבכל שמנים, מפני שלא גלו

אמר להם רבי יוחנן: מַפְנֵי מָה עוֹפוֹת שֶׁבְּכָל שְׁמֵנִים, מַפְנֵי שְׁלֹא גָלוּ העופות, כמו אותן של ארץ ישראל,

שֶׁנֶּאֱמַר 'שֹׁאֵנָן מוֹאֵב מְעוֹנָיו וְשִׁקְטָהּ הוּא אֶל שְׁמֵרָיו וּבְגוּלָהּ לֹא הָלַךְ עַל כֵּן עֲמַד טַעְמוּ בּו', כלומר מי שלא הלך בגולה טעמו נשאר, ומשמע שהגולים מפגיין טעמן ושמנן.

וְהָכָא מְגַלֵּן דְּגָלוּ - ומניין לנו שהעופות של כאן, של ארץ ישראל גלו?

דְּתִנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חֲמִשִּׁים וְשָׁתִים שָׁנָה לֹא עָבַר אִישׁ בִּיהוּדָה, מִשְׁגָּלוּ בִּימֵי צְדָקִיָּה לִשְׁבַּעִים שָׁנֹת גָּלוּת, וי"ח שנים לפני סוף השבעים עלו (בימי כורש) לייסד את הבית,

שֶׁנֶּאֱמַר 'עַל הָהָרִים אֲשֶׁר כְּבִי וְנָהִי וְגו' מֵעוֹף הַשָּׁמַיִם וְעַד בְּהֵמָה נִדְּדוּ הָלָכוּ', בְּהֵמָה בְּגִימְטְרִיא חֲמִשִּׁין וְתִרְמִין הָיוּ, הרי מבואר בפסוק שגם עוף השמים והבהמות נדדו והלכו בגלות, עד בהמ"ה - כלומר עד נ"ב שנה, ואחר כך חזרו.

[כל הדגים חזרו מהגלות, חוץ מקוליים האיספנין]

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כֵּלָּן חָזְרוּ - כל הבהמות והעופות ואף הדגים (שגם הם נדדו) חזרו, חוץ מקולֵּי־הָאִסְפַּנִּין,

דְּאָמַר רַב: הֵנִי מְדַרְי דְּכָבֵל מְהֻדְרֵי מִיָּא לְעֵין עֵיטָם - בנהר פרת שבבל, יש מדרונות וסילונוֹת מים למטה מן הקרקע, ודרך אותן סילונוֹת המים חוזרים למעין עין עיטם שהוא מקום ארץ ישראל, וחוזרין ונובעין במעיינות ארץ ישראל (הדגים לא חוזרים דרך נהר פרת עצמו, שדרך זו שלמטה מן הקרקע נוחה יותר לזה), והדגים חזרו דרך אותן סילונוֹת,

וְהָאֵי - ודג זה (קוליים האספנין), כִּיּוֹן דְּלֹא שְׁרִיר שְׁדִירָה - כיון ששדרתו אינה קשה, לֹא מְצִי סֵלָק - הוא לא הצליח לעלות.

הטעם שמועדים שבכל שמחים, מפני שלא היו בקללה שנאמרה על המועדים שבארץ ישראל

עוד ביאר להם רבי יוחנן: מַפְנֵי מָה מוֹעֲדִים שֶׁבְּכָל שְׁמֵחִים?

מַפְנֵי שְׁלֹא הָיוּ בְּאוֹתָהּ קָלָלָה, דְּכָתִיב 'וְהִשְׁבַּחְתִּי כָל מְשׁוֹשָׁה חֲגָה חֻדְשָׁה וְשַׁבָּתָהּ וְכָל מוֹעֲדָה',

וְכָתִיב 'חֻדְשֵׁיכֶם וּמוֹעֲדֵיכֶם שֶׁנֶּאֱמַר נִפְשִׁי הָיוּ עָלַי לְטָרַח'.

מֵאֵי 'הָיוּ עָלַי לְטָרַח'?

אמר רבי אלעזר: אמר הקדוש ברוך הוא, לא דין לישראל שחוטאין לפני, אלא שמטריחין אותי לידע איזו גזרה קשה אביא עליהן.

אמר רבי יצחק: אין לך כל רגל ורגל שלא באתה בולשת (חיל המלך) לצפורי, ואמר רבי חנינא: אין לך כל רגל ורגל שלא בא לטבריה אגמון וקמטון (שלטון בלשון לעז) ובעל זמורה, לבוז ולהטיל עליהם עול, ולא שמתכוונין לבטלן משמחת הרגל, אבל הקללה גרמה לכך.

הטעם שתלמידי חכמים שבבל מצויינים, מפני שאינם במקומם, ולכן הם מתהדרים בלבושיהם כדי שייכבדו

עוד ביאר להם רבי יוחנן: מפני מה תלמידי חכמים שבבבל מצינין? לפי שאינן בני מקומן - שאינן במקומם, שמארץ ישראל גלו לשם, והגולה מציין עצמו במלבושים שיהא חשוב.

דאמרי אינשי, במתא שמאי - בעירי איני צריך להתכבד, אלא בשמי שאני ניכר בו. אבל בלא מתא - כשאיני נמצא בעיר שלי, תותבאי - כבודי תלוי בשמלתי.

הגמרא מביאה ראייה לדברי רבי יוחנן, שהטעם שהתלמידי חכמים שבבל מצויינים בלבושיהם, אין זה בגלל שאינם בני תורה כפי שביאר רב אסי, (אלא לפי שאינן במקומן), שכך נאמר בפסוק: 'הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל', תני רב יוסף: אלו תלמידי חכמים שבבבל, שעושין ציצין ופרחים לתורה, כלומר: בני יעקב שיבאו לבבל ישרישו ויעשו ציצין ופרחים לתורה. הרי שהם בני תורה.

מפני מה גוים מזדמין, שלא עמדו על הר סיני, שבשעה

יום חמישי ט אב תש"פ

שבת דף קמו

הטעם שגוים מזוהמים, מפני שלא היו בהר סיני ולא פסקה מהם זוהמת הנחש

עוד ביאר להם רבי יוחנן: מפני מה גוים מזוהמין,

מפני שלא עמדו על הר סיני, שבשעה (דף קמו) שבא נחש על חוה - כשנתן לה עצה לאכול מן העץ בא עליה, דכתיב (בראשית ג) הנחש השיאני לשון נשואין, ובזה הטיל בה זוהמא,

ישאל שעמדו על הר סיני, פסקה זהמתן.

עובדי כוכבים שלא עמדו על הר סיני, לא פסקה זהמתן.

אמר לה רב אחא ברה דרבא לרב אשי: גרים שלא היו על הר סיני, מאי - מהיכן פסקה מהם הזוהמא.

אמר לה רב אשי: אף על גב דאינהו לא הוו - אף על גב שהם לא היו, מזליהו הוו - המזל שלהם היה, דכתיב 'את אשר ישנו פה עמנו עמד היום לפני ה' אלהינו, ואת אשר איננו פה' וגו', הרי שגם אלו שאיננו פה עמנו, מזלם היה בהר סיני, וכל שעמדו על הר סיני נתקדשו ונטהרו ונתרפאו מכל מום, ואף עורים ופסחים שהיו בישראל.

[דעה החולקת: הזוהמא פסקה מישראל, כבר אצל יעקב אבינו]

ופליגא דרבי אבא בר כהנא - מה שאמר רבי יוחנן שלא פסקה זוהמא עד שבאו להר סיני, היא דלא כדעת רבי אבא בר כהנא, דאמר רבי אבא בר כהנא: עד שלשה דורות לא פסקה זוהמא מאבותינו,

אברהם הוליד את ישמעאל,

יצחק הוליד את עשו,

יעקב הוליד שנים עשר שבטים שלא היה בהן שום דפי.

משנה

היתר פתיחת חבית בדרך קלקול (שובר החבית, ולא מתכוון לעשות פתח יפה)

שובר אדם את החבית [מליאה גרוגרות] בסכין או בסיף, לאכול הימנה גרוגרות, שהוא 'מקלקל', ואין במקלקל שום איסור בשבת.

(ואף ששינוי שיש איסור דרבנן במקלקל, אין זה אלא במלאכה שעושה דרך קלקול, אבל בסתירת כלי, כיון שאין סתירה בכלים, אין בקלקול שום איסור, שהוא קלקול סתם, ולא מלאכה בדרך קלקול. ויש אומרים שיש סתירה 'גמורה' בכלים, וכאן במשנה מדובר בחבית רעועה, שבכלי כזה אין סותר).

ובלבד שלא יתכנן לעשות כלי - לנקוב את החבית יפה בפתח נאה, שהוא 'מתקן כלי'.

אם מותר לעשות חור בפקק של החבית

[דעה א':] ואין נוקבין מגופה של חבית - בפה החבית יש 'מגופה' - כעין פקק, ואסור לעשות נקב ב'מגופה', מפני שהוא 'מתקן מנא', אלא נוטל את כל ה'מגופה'. דברי רבי יהודה.

[דעה ב':] וחקמים מתירין, שאין דרך פתח לחבית בכך.

ולא יקבנה מצדה, בגמרא מפרש לה.

נתינת שיעור לסתום את הנקב, הוא ממרח

ואם היתה [החבית] נוקבה, לא יתן עליה שיעור מפני שהוא ממרח, ויש בזה משום מלאכת 'ממחק'.

אמר רבי יהודה: מעשה בא לפני רבן יוחנן בן זכאי בערב (מקום בגליל ששמו 'ערב'), ואמר: חוששני לו מחטאת [שמא מירח השעוה לדובקה בדופני הכלי סביב הנקב, וכאמור הממרח עובר על מלאכת ממחק].

גמרא

משנתינו היא כדעת רבי נחמיה שאין כלי ניטל אלא לתשמישו המיוחד לו, ומדובר שמטלטל את הסייף לתשמישו - לחתוך בו את הגרוגרות (שהם מקובצות יחד בעיגול), ולכן מותר לו לטלטלו לשבור בו את החבית

אמר רבי אושעיא: לא שנו [שמותר לטלטל סייף (כדי לשבור את החבית) ואינו מוקצה], אלא דרוסות - שהגרוגרות דרוסות בעיגול (הרבה תאנים מיובשות דבוקות יחד, ונעשה מהם כעין 'עיגול' של תאנים), וחותכים מה'עיגול' בקרדום או בסייף, ואגב שמטלטל את הסייף לחתוך את הגרוגרות, מטלטל אותו גם לשבירת החבית.

אבל מפרדות - גרוגרות שאינם מחוברות יחד, אלא מפורדות זו מזו (שאינן צריך לחתכם), לא יטלטל את הסייף לשבור את החבית, כיון שהסייף לא מיועד בעיקרו לשבירת חביות (אלא לחיתוך גרוגרות), ומשנתינו דעת רבי נחמיה היא, שסובר אין כלי ניטל אלא לתשמיש המיוחד לו.

שאלה: כברייתא מבואר שמותר לטלטל את הסייף, אף שמטלטלו רק לצורך שבירת החבית (ולא לתשמישו המיוחד לא)

שואלת הגמרא: ומפרדות לא?

מתיבי רבי שמעון בן גמליאל אומר: מביא אדם את החבית של יין, ומתיז ראשה בסייף, ומניחה לפני האורחים בשבת, ואינו חושש, ואף על גב שהיין לא עומד לחיתוך.

תשובה: ברייתא זו, היא דעת רבנן, שכלי ניטל אף שלא לצורך תשמישו

עונה הגמרא: הריא [ברייתא זו, דעת] רבנן היא, שחולקים על רבי נחמיה, וסוברים שהכלים ניטלים גם שלא לצורך תשמישם המיוחד להם. מתניתין, רבי נחמיה היא [כמבואר].

ביאור הטעם שהעמידו את המשנה כרבי נחמיה

מבררת הגמרא: ומאי דחקה דרבי אושעיא לאוקומי מתניתין - ומה הדוחק של רבי אושעיא להעמיד את המשנה כרבי נחמיה, ובדרוסות (שהסייף ניטל לצורכם), לוקמה [שיעמיד את המשנה] במפרדות, ורבנן?

מבאר הגמרא: אמר רבא: מתניתין קשיתה [היה לרבי אושעיא קושיא במשנה], מאי אריא דתני גרוגרות - במה מדברת המשנה ששנתה דין פתיחת חבית לגבי גרוגרות, לתני - שהמשנה תבאר דין זה לגבי חבית של פירות,

אלא שמע מנה בדרוסות - המשנה דיברה דווקא בחבית של גרוגרות כי רק בהם שייך דין זה שכאשר הם דרוסות לוקח את הסייף לצורכם, ואזי מותר לטלטלה לצורך שבירת החבית, וממילא מוכח שהמשנה מדברת דוקא בדרוסות.

סתירה בין ברייתות אם מותר לטלטל סכין כדי להפקיע ולחתוך. יישוב הסתירה: הדבר תלוי בדעת רבנן ורבי נחמיה

תניא חדא, חותלות של גרוגרות ושל תמרים (סלים מכפות תמרים, ונותנים בתוכם תמרים רעים להתבשל), אם הכסוי קשור בחבל - מתיר את קשירת החבל, ומפקיע, וחותך. (ואין בזה סותר, שהחותלות הוא כלי גרוע, וסתירתו מותרת)

ותניא אידך, מתיר, אבל לא מפקיע לא סותר שרשרות החבל בכלי, ולא חותך, דאין כלי ניטל אלא לצורך תשמישו, וסכין אינו עשוי לכך:

לא קשיא, הא רבנן, הא רבי נחמיה,

דתניא, רבי נחמיה אומר אפלו תרוד ואפלו טלית ואפלו סכין אין נטלין אלא לצורך תשמישן.

ספק אם מותר לפתוח חבית על ידי נקיבת רומח בדפנות החבית (האם מתכוון בזה לפתח, והרי הוא עושה כלי)

בעו מנה מרב שש: מהו למברז חביתא בברטא - האם מותר לתחוב רומח בדפנות חבית כדי לנקבו בשבתא,

צדדי הספק: האם לפתחא קמכוין, ואסיר.

או דילמא, לעין יפה קמכוין ושירי - אין כונתו לעשות פתח, שהרי אם כן היה עושה פתח נאה ועגול, אלא כונתו רק שיהיה חור גדול בחבית, שיוכל לשפוך בשפע.

אמר לה: לפתחא קא מכוין, ואסיר.

הצעת ראייה מברייטא להחרי

מיתבי, רבן שמעון בן גמליאל אומר: מביא אדם חבית של יין ומתיז ראשה בסוף, הרי שבפתיחת פתח בסייף וכדומה, אנו אומרים שכונתו שיוכלו לשפוך בשפע, ואין כוונתו לעשיית פתח?

דחיית הראיה: בהתזת ראש החבית ודאי אינו מתכוון לפתח נאה, אלא לעשות חור גדול, שהרי חותך למטה מהמגופה, ולכן מותר. ואין להוכיח מכאן לעשיית נקב בחבית

התם [שם, המתזז ראש החבית בסייף] וְדַאי לְעֵין יָפָה קִמְכוּיָן, שהרי מרחיב את פה החבית, וחותך למטה ממגופתה. אבל הָכָא [כאן, לגבי התוחב רומח] אִם אֵיתָא דְלְעֵין יָפָה קִמְכוּיָן, לְפִתְחָהּ מִפְתָּח - יטול את המגופה, ומכך שאינו לוקח את המגופה, אלא עושה נקב בחבית, מוכח שכונתו לפתח חדש, ואסור.

אין נוקבין מגופה וכו' דברי רבי יהודה וחכמים מתירים. ולא יקבנה מצידה.

רב הונא: מחלוקת בעשיית נקב למעלה בראש המגופה. אבל בצד המגופה לפי כולם אסור

אָמַר רַב הוּנָא: מַחְלָקָת [רבי יהודה וחכמים, על נקיבת מגופה] לְמַעְלָה בְּרֹאשׁ הַמַּגּוּפָה, שְׁבֻזָּה רַבְנָן מְתִירִים כִּיּוֹן שְׁאִין זֶה הַדֶּרֶךְ לַעֲשׂוֹת שֵׁם פִּתְחָה, אֲלֵא נֹטֵל כָּל הַמַּגּוּפָה:

אָבֵל מִן הַצֵּד שֶׁל הַמַּגּוּפָה דְּבָרֵי הַכָּל אָסוּר, שֶׁלִּפְעָמִים עוֹשִׂים נֶקֶב בְּצֵד הַמַּגּוּפָה מִשּׁוּם פִּתְחָה, שְׁאִינוּ רֹצִים לַפְתּוּחָהּ לַמַּעְלָה שֶׁלֹּא יִפּוֹל עֵפֶר אוֹ פְּסוּלָתָא בֵּינָן.

וְהֵינּוּ דִּקְתָּנֵי לֹא יִקְבְּנָה מִצֵּדָה, הֵינּוּ בְּצֵד הַמַּגּוּפָה, וְהוּא אָסוּר לְכוּלֵי עֲלָמָא.

רב חסדא: בראש המגופה לפי כולם מותר. והמחלוקת היא מן הצד

וְרַב חֲסֵדָא אָמַר: מַחְלָקָת מִן הַצֵּד, שֶׁל הַמַּגּוּפָה, שְׁבֻזָּה רַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר, מִשּׁוּם שִׁישׁ שֶׁעוֹשִׂים זֹאת לַפִּתְחָה.

אָבֵל עַל גִּבָּהּ דְּבָרֵי הַכָּל מִתֵּר,

וְהָא דִּקְתָּנֵי לֹא יִקְבְּנָה מִצֵּדָה, הֵתָם בְּגוּפָה דְּחִבִּית, שׁוּזָה לְכוּלֵי עֲלָמָא אָסוּר.

מחלוקת אם מותר להוסיף על נקב קיים, ולכולי עלמא נקב שנסתם מותר לפותחו

תָּנּוּ רַבָּנָן, אֵין נֹקְבִין נֶקֶב חֲדָשׁ [בכלי] בְּשִׁבְתָּ.

[דעה א':] וְאִם בָּא לְהוֹסִיף [על נקב קיים] מוֹסִיף.

[דעה ב':] וְיֵשׁ אוֹמְרִים אֵין מוֹסִיפִין,

וְשׁוּיָן, שְׁנוֹקְבִין נֶקֶב יֶשֶׁן שֶׁנִּסְתָּם, לְכַתְּחָלָה, שְׁכַאשֵׁר חוּזֵר וּפּוֹתַח לֹא כְּעוֹשֶׂה פִּתְחָה הוּא, שְׁהָרִי עֲשׂוּי וְעוֹמֵד, וְסִתְיֵמְתוּ לֹא כְּלוּם.

בירוד: מדוע לתנא קמא מותר להוסיף על נקב קיים

מִבְּרֵית הַגְּמְרָא: וְתִנָּא קָמָא - מִדּוּעַ תִּנָּא קָמָא מִתִּיר לְהוֹסִיף עַל פִּתְחָה חֲדָשׁ, מֵאִי שְׁנָא מִנְּקֵב חֲדָשׁ דְּלֹא, דְּקָא מִתְקַן פִּתְחָה - שְׁהָרִי מִתְקַן בִּזָּה פִּתְחָה,

אוֹסוּפִי נִמְי קָא מִתְקַן פִּתְחָה - וְהָרִי כַאשֵׁר מוֹסִיף עַל הַפִּתְחָה, הָרִי הוּא מִרְחִיבּוֹ וּמִתְקַן אֶת הַפִּתְחָה, וְיֵשׁ בִּזָּה מִשּׁוּם גִּמְרָא מִלֵּאכָה.

ביאור: היות ופתח זה שעושה בכלי הרי הוא עשוי רק להוציא ולא להכניס, אינו בכלל 'פתח'. אלא שרבנן גזרו שלא לעשותו. ועל הוספת פתח כזה, לא גזרו

אמר רבה: דבר תורה כל פתח שאינו עשוי להכניס ולהוציא אינו פתח, ונמצא שמהתורה מותר לעשות פתח זה בכלי, שהוא מיועד רק להוציא ולא להכניס,

ורבנן הוא דגזור - וחכמים גזרו שלא לעשות פתח כזה, משום פתח שעושים בלול של תרנגולים, שאף שאינו מיועד להכניס לשם או להוציא משם את התרנגולים, מכל מקום אסור לעשות זאת מפני דעביד לעיולי אורא ולאפוקי הכלא - שהוא מיועד להכניס אויר, ולהוציא הבל וסרחון, שלא ימותו התרנגולים, וכיון שיש פתחים שנראה שאינם מיועדים להכניס ולהוציא, ובאמת הם מיועדים לכך, אסרו חכמים כל פתח,

ואם בא להוסיף, מוסיף - וכיון שפתיחת פתחים כאלו הם רק מטעם גזירה דרבנן, לא גזרו חכמים בהוספה על פתח קיים, שהרי אוסופי ודאי כלול של תרנגולים לא אתי לאוסופי - ודאי שאדם לא יבוא להוסיף על פתח שבלול של תרנגולים, [עמוד ב] משום רחשא - שלא יכנס בו שרץ, כגון נמייה וחולדה שממיתים את התרנגולים. וזהו טעמו של תנא קמא שמותר להוסיף על פתח קיים.

[ביאור דעת האוסרים להוסיף על הפתח:] ויש אומרים, אין מוסיפים [על פתח קיים], זמנין דלא תקנה מעקרא - מפני שלפעמים אדם מוסיף על לול של תרנגולים, באופן שהוא לא עשה את החור מתחילתו מספיק גדול, כדי להוציא הבל ולהכניס בו אויר, ואתי לארוחי בה - והוא יבוא להרחיבו, ולכן גזרו חכמים בכל פתח אף שאינו עשוי להכניס ולהוציא, שאסור להוסיף ולהרחיב את החור.

[הלכה, שאסור להוסיף על הפתח:] דרש רב נחמן משום רבי יוחנן: הלכה כיש אומרים.

שנינו בברייתא: ושוין שנוקבין נקב ישן לכתחלה.

ההיתר לנקוב נקב ישן, הוא כשסתמו את החור סתימה חלשה (לשמר). אבל אם סתמוהו חזק (לחזק), אסור לפותחו

אמר רב יהודה אמר שמואל: לא שנו [שנוקבין] אלא במקום העשוי לשמר - במקום שסתימה זו לא נעשית אלא לשמור ריח היין שלא יצא ויתקלקל, וכיון שלא עושים סתימה זו - סתימה חזקה, אין זה כלום, ועל כן מותר לפותחה.

אבל לחזק - אם סתם את החור כדי לחזק את הכלי, שלא יצא יינו, אסור לפתוח סתימה זו, שהואיל וסתימה חזקה היא, אם חוזר ופתוח אותה, הרי זה כפותח לכתחלה.

איזה סתימה היא בכלל 'לשמר' ואיזה בכלל 'לחזק'

מבררת הגמרא: היכי דמי לשמר, היכי דמי לחזק?

[דעה א':] אמר רב חסדא: למעלה מן היין - סתימה שעושה בחבית מעל גובה היין, זהו לשמר, כיון שאין כובד היין נשען עליו, סותמו בסתימה חלשה.

אבל למטה מן היין - סתימה שעושה בחבית במקום שיש יין, זהו לחזק,

[דעה ב':] רבא אמר: למטה מן היין נמי, זהו לשמר, שאין כל כובד היין נשען על נקב זה. והיכי דמי לחזק, כגון שנקבה למטה מן השמרים, אצל שוליו, שכל כובד היין נשען שם, זהו לחזק.

[ראיה לדעה ב':] אמר לה אביי לרבא: תניא דמסייע לך - יש ברייתא שמסייעת לדברך שרק סתימה חזקה ממש - נחשבת סתימה, (וממילא פתיחתה היא 'תיקון'). שכך שנינו: בית שפתחו סתום, יש לו ארבע אמות, שהפתח נקרא עדיין פתוח, ולכן מקבל בעל בית זה - ד' אמות בחצר, (שחצר שיש כמה בתים פתוחים לה, מתחלקת לבתים לפי פתחיהם, על כל פתח מקבל בעל הבית ד' אמות כנגד פתחו, ואת שאר החצר חולקים בשוה).

אבל אם פרץ את פצימיו - הוריד את הקנים שבפתח (המזוזה והמשקוף), ואחר כך סתמו, אינו נקרא פתח, וממילא אין לו ארבע אמות.

בית שפתחו סתום והמת בתוכו, אינו מטמא כל סביביו, שהפתח נקרא עדיין פתוח. [ורק במקום סתום, אמרו חכמים שדינו כ'קבר' ומטמא סביביו ארבע אמות, (והוא גזירה דרבנן שמא יאהיל על הקבר, ולא יבחין בזה)].

אבל אם פרץ את פצימיו, אינו נקרא פתח, וממילא הוא מטמא את כל סביביו, כדין 'קבר' שמטמא סביביו ארבע אמות, (והוא גזירה דרבנן שמא יאהיל על הקבר, ולא יבחין בזה).

חיתוך קנה (כעין קש), אסור, משום מחתך. אם חתכו והכניסו בנקב החבית, והוא נפל, מותר להחזירו. אם חתכו ועדיין לא הכניסו, נחלקו אם מותר להכניסו בשבת (שמא יבוא לחותכו בשבת עצמה)

גבבתא - לתקוע קנה חלול בנקב החבית, שיצא היין דרך הקנה, רב, אסר. ושמואל, שרי. והגמרא מבארת באיזה אופן מחלוקתם:

[אופן א':] מחתך לכתחלה דכולי עלמא לא פליגי דאסור - אם הוא חותך את הקנה לתקנה למדת הנקב, לפי כולם אסור, שהוא בכלל מלאכת מחתך.

[אופן ב':] אהדורי - להחזירה, אם הכניס את הקנה מבעוד יום, והיא נפלה, דכולי עלמא לא פליגי דשרי - לפי כולם מותר, שאין עושה בזה שום מלאכה.

[אופן ג':] כי פליגי - לא נחלקו אלא באופן, דחתיכה ולא מתקנא - שחתך את הקנה מבעוד יום, אלא שלא נתנה בנקב לדעת אם הוא חתוך במידה הנכונה,

מאן דאסר [רב שאסר, סובר] גזרינן דילמא אתי למחתך לכתחלה - גוזרים שלא יכניס את הקנה בשבת, שמא יבוא לחתוך בשבת, ומאן דשרי לא גזרינן - ומי שמתיר סובר שלא גוזרים זאת.

[תליית מחלוקת זו במחלוקת תנאים]

כתנאי, אין חותכין שפופרת ביום טוב, ואין צריך לומר בשבת.

נפלה, אין מחזירין אותה בשבת, ואין צריך לומר ביום טוב.

ורבי יאשיה מיקל.

ויש להבין בברייתא זו: **רבי יאשיה אהיא** - על מה הולכים דברי רבי יאשיה, **אלימא ארישא** - אם תאמר על הרישא, שרבי יאשיה מתיר לחתוך ולתקן את השפופרת, יקשה על כך: **הא קמתקן קנא** - הרי מתקן כלי,

אלא צריך לבאר שדבריו נאמרו **אסיפא** - על הסיפא שאם השפופרת נפלה, מחזירים אותה ביום טוב, אמנם גם על ביאור זה קשה, שהרי: **תנא קמא נמי משרא קשרי** - גם תנא קמא מתיר להחזיר שפופרת שנפל,

אלא הביאור הוא שבאופן **דחתיכה ולא מתקנא** - שחתך את השפופרת מבעוד יום, אלא שלא תיקנה והכניסה למקומה, **איכא ביניהו** - בזה נחלקו תנא קמא ורבי יאשיה, **מר** (תנא קמא) **סבר גזרינן** - גוזרים שמא יבוא גם לחתוך את השפופרת בשבת, ולכן אסור להכניסה בשבת (גם באופן שחתכה מבעוד יום). **ומר** (ורבי יאשיה) **סבר לא גזרינן**, ולכן כל שחתכה מבעוד יום, מותר להכניסה בשבת.

דרש רב שישא בריה דרב אידי משמה דרבי יוחנן: הלכה כרבי יאשיה [שמותר להכניסה אם חתכה מבעוד יום].

שנינו במשנה: **ואם היתה נקובה וכו'** לא יתן עליה שעוה מפני שהוא ממרח.

שמן עבה, אם מותר למורחו, או שגזרו בו משום ממרח

משחא - שמן עב (לא נוזלי אלא עבה וסמיך),

[דעה א': **רב אסר** למרחו.

[דעה ב': **ושמואל שרי**.

מאן דאסר רב שאסר, סובר שאף שאינו סמיך ממש כמו שעוה, ואין זה ממרח ממש, מכל מקום **גזרינן** בשמן עבה **משום שעוה**.

ומאן דשרי - ושמואל שמתיר סובר: **לא גזרינן** משום שעוה.

[גירסא אחרת בדעת רב] **אמר לה רב שמואל בר בר חנה לרב יוסף: בפרוש אמרת לן משמיה דרב: משחא (שמן) שרי**.

אסור להניח עלה של הדס בנקב חבית, שישמש כמריב (שהיין יזוב דרכו)

אמר טבית רישבא אמר שמואל: האי טרפא דאסא - להניח עלה של הדס בנקב החבית בצורה של מריב כדי לשפוך דרכו יין, **אסור**.

מאי טעמא?

רב יימר מדפתי אמר: גזרה משום מריב [שמא יכין מריב ממש, שהוא כלי].

רב אשי אמר: גזרה שמא יקטם [העלה מן הענף, והרי זה מתקן כלי].

מאי בינייהו?

איכא בינייהו, דקטים ומנחי - שמונחים לפניו עלים תלושים מענפיהם, שלפי מי שאומר שהחשש הוא שמא יקטום, באופן זה לא שייך לחשוש בזה, שהרי יש לפניו הרבה עלים תלושים.

טלטול בדים (שיושבים עליהם) ברשות הרבים, כשמטלטלם דרך מלבוש

בי סדיא - לבדין שעשויים לקפלן תחתיו ולשבת עליהם כמו כרית, רב אסר [להביאו דרך מלבוש דרך רשות הרבים כשהוא מעוטף בו]. ושמואל שרי.

[א. ברכים:] ברכין [שהדרך להתחמם בהם] דכלי עלמא לא פליגי דשרי - כולם מודים שמותר לטלטלם כך, שהרי הדרך להתעטף בהם, והרי זה כמלבוש.

[ב. בקשים:] בקשין, דכולי עלמא לא פליגי דאסיר.

[ג. בממוצעים, לא רכים ולא קשים:] כי פליגי במצעי, מאן דאסר [רב שאסר] סובר מחזי כמשוי - הרי זה נראה כמשוי. ומאן דשרי [ושמואל שהתיר] סובר, לא מחזי כמשוי - אין זה נראה כמשוי.

דחיית הדברים: גם רב סובר שמותר לטלטל בי סדיא, ורק חשבו שהוא אוסר [שהמעשה היה שרב לא רצה לשבת על לבדים שהביאום בדרך מלבוש, וחשבו שהוא מפני שרב אוסר להביאם]

והא דרב לאו כפרוש אתמר, אלא מכללא אתמר [ורב לא אמר דבר זה בפירוש, אלא היא נלמדה מתוך מעשה שהיה],

דרב אקלע לההוא אתרא דלא הוה לה רוחא - רב הגיע למקום אחד שלא היה בבית למקום מושבם של תלמידים, נפק יתב בכרמלית - יצא רב וישב בכרמלית, איתו לה בי סדיא - הביאו לו לבדים כאלו (התעטפו בהם והביאום דרך מלבוש), לא יתב - ולא ישב עליהם.

מאן דחזא - מי שראה זאת סבר, משום דבי סדיא אסיר - משום שאסור להביא לבדים כאלו,

ולא היא [ולא זאת היתה הסיבה, אלא] דרב אכרוזי מכריז: בי סדיא שרי - מותר להביא לבדים אלו בדרך מלבוש,

ומשום כבוד רבותינו לא ישב עליו - והטעם שרב לא ישב על הלבדים שהובאו עבורו, לא היה זה אלא מפני שהביאו לבדים רק עבורו, והיה שם עוד חכמים שלהם לא היה דבר לישוב עליו, והם ישבו על גבי קרקע, ולכן גם רב ישב על הקרקע.

ומאן נינהו - ומי הם 'רבותינו', שרב חשש לכבודם, ובגלל שלהם לא היה על מה לשבת, ישב גם הוא על הקרקע, רב כהנא, ורב אסי, שהם היו תלמידים חברים לרב.

משנה

מותר להניח תבשיל בבור (ולא חוששים שיבוא להשוות גומות)

נותנין תבשיל לתוך הבור [שאין בו מים], בשביל שיהא שמור - שלא יסריח מחמת החום, (בגמרא מבואר שהחידוש בזה הוא שלא חוששים שיבוא להשוות גומות).

מותר להניח כלי עם מים בתוך מים, כדי שהמים שבכלי לא יתחממו. וכן מותר לתת צונן בחמה (ולא חוששין שמא יבוא להטמין ברמץ)

ואת [וכן מותר לתת את] המים היפים ברעים - כלי מלא מים (ראויים לשתייה), לתוך מקוה מים (שאינם ראויים לשתייה), בשביל שיצננו - להשתמר שיהיו צוננים ולא חמים.

(בגמרא מבואר שבדין זה אין חידוש, אלא הובא דין זה אגב הדין הבא שבו יש חידוש).

ואת [וכן מותר לתת את] הצונן בחמה - בשמש, בשביל שיחמו.

(בגמרא מבואר שהחידוש בדין זה הוא שלא חוששים שמא יבוא להטמין ברמץ, שהוא אפר עם גחלים, ויעבור על מלאכת מבשל).

אף שבדרך כלל חוששים שמא יסחוט, באדם שנרטבו בגדיו, הותרו לו ללכת בהם, עד שיגיע למקום המשתמר, ושם ישטח את הבגדים (שלא כנגד העם) כדי לייבשם

מי שנשטרו כלי [בגדיו] בשבת בדרך במים, מהלך בהן, ואינו חושש - שבאופן זה לא גזרו שמא יסחוט.

הגיע לחצר התיצונה [הסמוכה למבוא העיר, בתוך העיר, שהוא מקום משתמר], שוטהן בחמה [ליבשן], אבל לא כנגד העם [כדי שלא יחשדוהו שכיבסם בשבת].

גמרא

שנינו במשנה, נותנין תבשיל לתוך הבור,

שואלת הגמרא: פשיטא,

עונה הגמרא: מהו דתימא נגזר משום אשוויי גמות [הייתי אומר שאוסרים זאת שמא יבוא להשוות גומות שבקרקע הבור, שיהיו שוין, להושיב הקדרה],

קא משמע לן - לכן הוצרכה המשנה להשמיענו, שלא חוששים בזה שיבוא להשוות גומות.

◆ ◆ ◆

שנינו במשנה: ואת המים היפים ברעים.

שואלת הגמרא: פשיטא.

עונה הגמרא: סיפא אצטריקא לה, ואת הצונן בחמה.

שואלת הגמרא: הא נמי פשיטא?

עונה הגמרא: מהו דתימא נגזור - הייתי אומר שנגזור ונאסור להניח את הצונן בחמה, דילמא אתי לאטמוני ברמץ - שמא יבוא להטמין באפר מעורב עם גחלים, ויעבור בזה על מלאכת מבשל, קא משמע לן שלא גזרו בזה.

דבר שאסרו משום מראית עין, אם אסור בחדרי חדרים

שנינו במשנה: מי שנשירו כליו במים וכו'. הגיע לחצר החיצונה שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם.

אמר רב יהודה אמר רב: כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין, אפילו בחדרי חדרים [שאין רואים אותו שם, ואין בזה מראית עין] אסור.

שואלת על כך הגמרא ממשנתנו: תנן, שוטחן בחמה, אבל לא כנגד העם, משמע שאף שהוא אסור משום מראית עין, לא אסרוהו אלא כנגד העם, אבל בחדרי חדרים מותר.

עונה הגמרא: תנאי היא, דתנאי: שוטחן בחמה, אבל לא כנגד העם. רבי אלעזר ורבי שמעון אוסרין אפילו שלא כנגד העם. הרי שנחלקו התנאים אם דבר שגזרו משום מראית עין, מותר בחדרי חדרים.

אמר רב הונא:

(א) לעיל נה, ט (תוספות)
(ב) ק"ל היחלוק וכן קר
(ג) ד, ויחמך מגילת דני;
(ד) ק"ל בנינו משיח, ו' יחל
(ה) תפלוה, ו' לעיל קט.
(ו) ק"ל טובה, ט (ע"י חוס'
חולין, ג'
חוס' פטרה ב' ד"ה תפלוה
יבדקו, ו' (תפלין חמין)
(ז) תפלין חמין וס' תפלין
הר"ם יחלוק בפרד של
תפלין חמין וס' תפלין
בבביל וס' יעבדו תפלין,
ט (ע"ל ק"ל מטר דבא),
ט (ע"ל ק"ל מטר דבא), ו' (ע"י
חוס' פטרה ב' ד"ה תפלוה)
תוספות לעיל קט. ד"ה חמין
וחוס' חמין וס' תפלין
ע"ל.

המנער מ'זינען פאר ר"ח מן חייב חטאת וכן משמע אלץ צויערן מן העפר דעפירש צוקונט **דוויצא** במלכות מקובלות איידי

ול שכליו דהיינו כיבוס וליבון
הוי דומיא דכומתא דרב יוסף
ס אין נראה שיהא שייך ליבון א:
ייריין צמי שנשרו כליו בדרך שאז

ב' א מיר פ"י מהלכות שנה
הלכה יח סמג לאוין סה
טוש"ע אור"ח סימן שז סעיף
א:
ב' א מיר פ"ט שם הל'
יט סמג שם טור ש"ק

וְהַיְנוּנוּ יִהְיֶה אֵלֶּיךָ שֶׁדָּרְשׁוּ שֶׁל מוֹרֵי צִדְקָה חַיִּים
חֲמָתָא וְלֹא חֲנוּנִי בְּלִבְךָ אִמְרוּ אֵלַי כֹּל אֶדֶם
אֵלַי שֶׁדָּרְשׁוּ שֶׁל חֲנוּנִי לְצִדְקָה כִּי ׀וְהִרְטִנְנִי
צִיָּאֵרִין בְּסוֹדְדִין ׀ שֶׁעַל כִּתְפִיו וְלֹא רִטְנִין
לְבִבְךָ אִמְרוּ אֵלַי כֹּל אֶדֶם אֵלֶּיךָ שֶׁדָּרְשׁוּ שֶׁל
רִטְנִין לְצִדְקָה בִּכְךָ אִל״ל יְהוּדָה מַעֲשֵׂה בְּחוֹרְקוּס
בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי אֱלִיעִזֵּר בֶּן הַחוֹרְקוּס שֶׁצִּיָּאֵר
בְּסוֹדְדִין שֶׁעַל כִּתְפִיו שִׁבְתָּ אֵלַי שְׂנִימָא
כְּרוּכָה לוֹ בַּצִּמְעוֹן וְכֻשְׁבָּא הִרְבֵּה לִפְנֵי
חֲכָמִים אִמְרוּ יִאֲפִילוּ אֵין נִימָא כְּרוּכָה לוֹ
בַּצִּמְעוֹן דְּרֵשׁ רַב נַחֲמֵן בֶּר רַב חִסְדָּא שֶׁמִּשְׁמֵיהּ
דְּרַב אֲבָהוּ הִלְכָּה אֵלֶּיךָ שֶׁאֵין נִימָא כְּרוּכָה
לוֹ בַּצִּמְעוֹתָיו וְעוֹלָם אִיִּקְעֵל לְבִי אִמֵּי בֶר
הַיְנוּ כְּעוֹ מִיָּה מְהוּ לַעֲשׂוֹת מְרֻב חֲשִׁבָּה
אִמְרוּ לְהוּי אִמֵּי בֶר אִמֵּי׀ יְהוּדָה לַעֲשׂוֹת
מְרֻב כֻּשְׁבָּא מִיָּה מְרֻב אִמֵּי רַב אִיִּס׀
בְּבִלְיִיתָ ר׳ יִרְמְיָה הוּהוּ יִתִּיב קְמוּה דְר׳ יִזְרָא
אֵלֶּי הִיב מֵאֵי אִל״ל אֲסוּר הוּבִי מֵאֵי אִל״ל אֲסוּר
אִמְרוּ בֶר לְבָנֵיהֶם ׀ אֲסוּר לֹא כִלְלָת בִּידֵךְ כִּי
אֲדִיעָתָא דְּבִנְפִי ׀ אֲסוּר לֹא כִלְלָתָא שֶׁרִי בִּי
הָא דִּרְבִּי שִׁישָׁא בְּרִיה דְּרַב אִידִי מִתְנַהֵג בְּסִדְרֵינוּ
הוּבִי בִּי אֲתֵּא בֶר דִּימִי אֲמֵר עֲמֵם אַחַת עֵל
לְשֹׁרֶה הָדוּ שֶׁנִּי שְׁנֵי טָלִיתוֹ מוֹנַחִין עַל
כִּתְפָיו אֲמֵר לִפְנֵינוּ וְהוֹשֵׁעַ בֶּן יִזְרוּחַ בֶּן חֲמִישׁ

[illegible][illegible]

וכו' מקורה שהרחם ואין
חומר: (ג) ד"ה מקטמין וכו'
אלוהים לעשר בני אדם
בפישור: (ד) תוס' ד"ה אף
מי מערה חסין בהמין
שהחומר וכו' ונפ' ח' שרית
והא דקאמר דיעבד אין אמי
והד"ה:

דווחו ליבנותה. עיין לעיל דף
קמ"א ע"א רש"י ד"ה מצפנים
וה"ע:

חספס. נ"ב פי' אפילו מקופל.
 ח"ס רטון ר"ל הרגים.
 ערוך ורמזים: [ב] שם כל
 אדמא דלעטס. נ"ב פי'
 הרמזים שלא יקראו או שלא
 יתלכלכו. [ג] רש"י ד"ה
 כסוי כבליהא ומחזיקי אומן.
 נ"ב אבל הרמזים כחב אפילו
 צידו או על חספס.

חטאת. מִי הַמִּנְעֵר כִּדְרֵכֶיךָ
הַנְּהִינִי מִעֶפֶר, וּבְדִגְרִיסִין
הָתָם מִנְּהַר אַחַת לְבָשִׁים
[יִזְם], אִם יֵשׁ אִבְךָ כְּבֹלָד
חָדָשׁ שְׁחוּר [נִאָּ] וְשָׁחוּר
וּמִקְמִיד עֲלָיו, אוֹ אִם יֵשׁ
עָלָיו דֶּבֶר טִיטוּן, אוֹסֵר רַב
הוֹנֵא לִנְעוּר. אֲבָל אִם הוּא
[נִאָּ] [הִיָּה] בְּגַד יֵשׁ אוֹ
לֶבֶן אוֹ אֲדָמָה וְלֹא קְמִיד
עָלָיוּ שָׂרִי, וְכֵן הִלְכָּה.
וְהוּא שְׂרָאָה עוֹלָא לְרַבְנָא
דְּהוּוּ נִפְצִי גְלִימֵיהוּ דְּאִמָּר

א. וכן נמי היוצא וצורוין לו בסדריו מעות חייב חטאא
 ב. אדם. והנכון להיות כרוך בצוארו, או יומה מרובה
 שאל יומה מרובה לו על אצבעו. עולא איקלע לבי אסי
 אלעזר אסור. כך קבלנו מרבותינו שיש בידם קבלה כ

אמר ליה דקדק רבי מאיר עד כאן שלשל לא הוישען בן יוחי הוה אלהי הוישען בן כפאסא דבזבול א"חייב ר' עקבא טאלא חטא בן דקדק ר' אתא ר' שמואל בר רב יודנה אמר נ' קעש' מערה ובמי טבריא ונחספס אפילו קעש' אבכל עשרה בן ארם מסתמינן באלוסי' אבב' ומביא אורן ברן סבין ומשמשי' אבב' אין יורדי' "לקורדימא" ואין עושי' אפקטיוז ורנלי עשרה חסדי' וזו שפרקא דיו רגלי' מהו דבריה ואם תרפא תרפא: גמ' תרתי' מיה מי טבריא חמא אף מי מערה חמא

[illegible][illegible]

יום שישי י אב תש"פ

שבת דף קמז

ניעור טלית מעפר, הוא מלאכת מלכן

אמר רב הונא: (דף קמז) המניער טליתו מן העפר בשבת חייב חטאת, שהוא מלאכת מלכן. [בחדשה:] ולא אמרן, אלא בחדתי, אבל בעתיקי לית לן בה. [בשחורה:] ולא אמרן אלא באכמי שהאבק מקלקל מראיתה, וקפיד עליה, אבל בחורי וסמקי לית לן בה. [במקפיד:] והוא דקפד עליהו ללובשן עד שינערם.

מעשה ברב יהודה שביאר שמה שהחכמים ניערו גלימתם בשבת מאבק, מפני שאינם מקפידים אם יש עליה אבק

עולא אקלע לפמבדיתא, תזא רבנן דקא מנפצי גלימיהו - ראה את החכמים שמנערים גלימתם (שהיתה שחורה) מאבק. אמר: קמחללין רבנן שבתא.

אמר להו רב יהודה: נפוצו לה באפה - תנערו את הבגד בפני עולא, אנו לא קפדינן מדי - לא איכפת לן אם יש עליה אבק, הלכך לאו ליבון הוא.

מעשה ברב יוסף שאמר שכיון שלא מקפידים מותר לנער בגד מטל

אביי הוה קאי קמה דרב יוסף - אביי היה עומד לפני רב יוסף. אמר לה רב יוסף: הב לי כמתאי - תן לי כובעי, [תזא דאכא] טלא עליה - ראה אביי שיש עליה טל, הוה קמחסס למתבה לה - נמנע אביי מלתת לו את הכובע מפני שהיה עליו טל, וצריך לנער את הטל מעל הכובע. אמר לה רב יוסף: נפוצ שדי, תנער ותזרוק מעליה את הטל, אנו לא קפדינן מדי - אנו לא מקפידים כלל בטל, וכיון שאיננו מקפידים אין זה בכלל מלאכת ליבון.

היוצא בטלית מקופלת על כתיפו

אמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן: היוצא בטלית מקפלת מנחת לו על כתפו בשבת - לאחר שנתנה על ראשו, הגביה שיפוליה על כתפיו, חייב חטאת, שאין זה דרך מלבוש. תנאי נמי הכי, סוחרי כסות היוצאים בטליתות מקפלות ומנחות על כתפן בשבת, חייבין חטאת, ולא סוחרי כסות בלבד אמרו אלא כל אדם, אלא שדרךן של מוכרין לצאת כך. וחנוני היוצא במעות הצוררין לו בסדינו, חייב חטאת, ולא חנוני בלבד אמרו, אלא כל אדם, אלא שדרךו של חנוני לצאת כך.

מותר לצאת בסודר על הכתף (ואף שאין חוט מהסודר כרוך על אצבעו)

וְהִרְטִינִין (הקרויים כך על שם מקום) יוֹצְאִין בְּסוּדְרִין שֶׁעַל כֶּתֶף, וְלֹא רִטְנִין בְּלִבָּד אָמְרוּ אֵלָּא כָּל אָדָם, אֵלָּא שְׁדַרְכָּן שֶׁל רִטְנִין לִצְאָת בֶּכֶךְ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בַּהוֹרְקָנוֹס בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקָנוֹס שִׁנְיָא בְּסוּדָר שֶׁעַל כֶּתֶפוֹ בְּשִׁבְתָּ, אֵלָּא שְׁנִימָא (חוט יוצא מהסודר) כְּרוּכָה לוֹ בְּאַצְבָּעוֹ, שְׁלֵא יִפּוֹל מִכְתָּפוֹ, וְכִשְׁבָּא הִדְבֵּר לְפָנֵי חֲכָמִים, אָמְרוּ: אִפְּלוּ אֵין נִימָא כְּרוּכָה לוֹ בְּאַצְבָּעוֹ.

דָּרַשׁ רַב נַחֲמָן בַּר רַב חֲסָדָא מִשְׁמַה דְּרַב חֲסָדָא: הֲלָכָה, אִף עַל פִּי שְׁאִין נִימָא כְּרוּכָה לוֹ בְּאַצְבָּעוֹתָיו.

אם מותר לעשות מבגדיו 'מרוזב' (שמקפל בגדו ומחזיק אותו על ידי חוטים), או שיש בזה משום תיקון כלי

עוֹלָא אֶקְלַע לְבִי אָסִי בַּר הִינִי, בָּעוּ מִנָּה מַהוּ לַעֲשׂוֹת מְרוֹזָב בְּשִׁבְתָּ?

אָמַר לָהּ: הִכִּי אָמַר רַבִּי אֱלֵעִי, אָסוּר לַעֲשׂוֹת מְרוֹזָב בְּשִׁבְתָּ.

מַאי מְרוֹזָב?

אָמַר רַבִּי זִירָא: כִּיסֵּי בְּבִלְיָתָא - שֶׁמִּסְלָקִין בְּגִדֵיהֶם מִן הָאָרֶץ כִּשְׁהֵן אֲרוּכִין, וּמִקְפֵּל אוֹתוֹ כִּלְפֵי מַעֲלָה, וּמְחִזְקִין אוֹתוֹן עַל יְדֵי חוּטִין, וְהֵינּוּ כִּמִּין כִּיס וְכִמוֹ מְרוֹזָב.

מִבִּיאתָ הַגְּמָרָא מַעֲשֶׂה בַּעֲנִיִּין זֶה: רַבִּי יִרְמְיָה הָוָה יָתֵב קָמָה דְּרַבִּי זִירָא, וְקִיפֵל חִלּוּקוֹ מֵאוּפֹן מִסּוּיִים, אָמַר לָהּ רַבִּי יִרְמְיָה לְרַבִּי זִירָא: הִכִּי מַאי - הָאֵם מוֹתֵר לַעֲשׂוֹת כֵּךְ בְּשִׁבְתָּ.

אָמַר לָהּ אָסוּר, מִשּׁוּם תְּקוּנֵי מִנָּא.

חָזַר רַבִּי זִירָא וְקִיפֵל אֶת הַבֶּגֶד בְּאוּפֹן אַחֵר, וּשְׁאַל: וְהִכִּי מַאי - מַה הַדִּין בְּאוּפֹן זֶה,

אָמַר לָהּ רַבִּי יִרְמְיָה: אָסוּר.

אָמַר רַב פֶּפְא: נְקוּט הָאֵי כָּלְלָא בִידֶךְ - תִּתְּפוּס כָּלל זֶה בִידֶךְ, כָּל אֲדַעְתָּא לְכַנּוּפִי - כָּל אוּפֹן שֶׁמִּקְפֵּל אֶת בִּגְדוֹ עַל דַּעַת לְאִסּוּף אֶת הַחֵלֶק שֶׁמִּקְפֵּל שִׁיחִיהָ מִתּוֹקֵן כֵּךְ תִּמִּיד, אָסוּר.

כָּל דְּלֶהֱתַנְאוּת - כָּל שְׁעוּשָׁה כֵּן רַק לְנוֹי לְפִי שְׁעָה, שְׂרִי, כִּי הָא דְּרַב שִׁישָׁא בְּרַה דְּרַב אִידִי מִתְּנָאָה בְּסִדְנֵי הָוָה - בְּיוֹם חוּל אַחֵר שֶׁנִּתְעַטֵּף הִיָּה מִתְּקֵנוֹ עַל גּוּפוֹ וּמֵיִשְׁבּוֹ, הָרִי שֶׁהִדְרִךְ לַעֲשׂוֹת כֵּן לְקַפֵּל אֶת הַבֶּגֶד וְאַחֵר כֵּךְ לְפּוֹתָחוֹ, וְכִיוֹן שֶׁכֵּן הוּא מוֹתֵר, וְהוּא הַדִּין לְשִׁבְתָּ, שְׁאִין זֶה בְּכָלל תִּיקוּן מִנָּא.

הלובש טלית שצידיה על הכתפיים, האם יש בזה משום 'הוצאה' שאינו דרך לבישה

כִּי אֶתָּא רַב דִּימִי אָמַר פַּעַם אַחַת יָצָא רַבִּי לְשָׁדָה וְהָיוּ שְׁנֵי צַדֵּי טְלִיתוֹ שְׁבִימִינוֹ וּבִשְׁמַאלוֹ מְנַחֵין עַל כֶּתֶפוֹ, אַחֲרֵי הַבֶּגֶד הָיוּ מוֹנַחִים עַל הַגּוֹף, וְרַק הַצַּדִּידִים הָיוּ עַל הַכְּתָפִיִּים (כְּמוֹ שְׁלֹבָשִׁים טְלִית שֶׁלָּנוּ).

אמר לפניו יהושע בן זרוז בן חמיו של רבי מאיר: וכי בזו לא חייב רבי מאיר חטאת, והרי אין זה דרך מלבוש אלא דרך משוי.

אמר לו רבי: דקדק רבי מאיר עד כאן, וכי באופן כזה רבי מאיר מחייב חטאת, הרי כך הדרך ללבוש את הטלית, שהרי אינה מקופלת ואחוריה נופלין למטה מכתפיו, אלא שצידיה מונחין על הכתפיים.

ואף שרבי שאל על דבריו של יהושע בן זרוז, הוא קיבל את דבריו, ולכן שלשל רבי טליתו - הורידה למטה, שלא תהיה על כתפיו.

[גירסא אחרת בשמות האמוראים והתנאים במעשה זה] כי אתא רבין אמר: לא יהושע בן זרוז הוה, אלא יהושע בן פפוסאי הוה חתנו של רבי עקיבא, שהוא אמר לרבי: וכי בזו לא חייב רבי עקיבא חטאת, ועל כך אמר לו רבי: וכי דקדק רבי עקיבא עד כאן, ואעפ"כ שלשל רבי טליתו.

[גירסא ג' בפרטי המעשה] כי אתא רב שמואל בר רב יהודה אמר: נשאל אתמר - לא אירע מעשה זה לרבי, אלא שאלו לפניו מהו לצאת בו, ובקש להתיר עד שאמרו לפניו משום ר' מאיר חייב חטאת, שרבי סבר הואיל ואינה מקופלת, שהרי אחוריה היו נופלין למטה מן כתפיו, אלא שצידיה היו מונחים על כתפיו הרי זה דרך מלבוש. אך כיון שאמרו לו שרבי מאיר או רבי עקיבא אוסרים זאת, פסק שצריך לשלשל את הטלית גם בצדדים.

משנה

איסור נשיאת מגבת רטובה בשבת לכיתו (שמא יסחוט). אבל אם רבים נושאים יחד, מותר

הרוחץ במי מערה [מקוה מקורה שהוא חם ואין חומו יוצא], ובמי טבריא, ונסתפג [ניגב את עצמו] אפלו בעשר אלונוטיאות (מגבות), שנמצא שבכל מגבת יש רק מעט מים, לא יביאם בידו, שמא ישכח ויסחט את המגבות.

אבל עשרה בני אדם מסתפגין באלונוטית אחת, פניהם ידיהם ורגליהם (והוא הדין שמנגבים במגבת את כל גופם, אלא שהמשנה נוקטת את הדבר המצוי), ומביאין אותן בידן, ואף שבכל מגבת יש הרבה מים, מכל מקום כיון שהם רבים הם מזכירים זה לזה והם לא יבואו לסחוט.

מותר לסוך שמן על הגוף, אבל אסור לשפשף בכח או להתגרד משום עובדין דחול

סקין שמן בשבת, וממשמשיין [ביד על כל הגוף להנאה], אכל לא מתעמלין [לשפשף בכח], ולא מתגרדין [במגירת, דהוי עובדא דחול].

אין יורדין לקורדימא, שמא יסחוט

אין יורדין לקורדימא שם נהר, מפני שהטיט שם שמחליק, ואם יחליק שם בגדיו ישרו במים, ויבוא לידי סחיטה.

פעולות רפואה שונות, שאסור

ואין עושין אפקטויזין - אסור לגרום להקיא, מפני שהוא דומה לרפואה.

ואין מעצבין את הקטן, לתקן וליישב עצמותיו וחוליות שדרתו כמדת צלמו, שנראה כבונה.

וְאֵין מַחֲזִירִין אֶת הַשֶּׁבֶר, עצם שנשברה, שכל רפואה אסורה בשבת משום שחיקת סמנין.
 מִי שֶׁנִּפְרָקָה יָדוֹ וְרִגְלוֹ [שיצא העצם מהפרק שלו], לֹא יִטְרַפֵּם [לא ישפשפם] בְּצוּנָן - במים
 צוננים, אֲבָל רוּחָן הוּא כְּדֹרְכוֹ, וְאִם נִתְרַפָּא נִתְרַפָּא.

גמרא

מהמשנה משמע שאיסור רחיצה בחמין בשבת הוא רק ב'רחיצה' (שנמצא בתוך המים), אבל מותר לשפוך מים חמים על כל גופו

מדייקת הגמרא: קִתְּנִי, מִי מַעְרָה דְּמִיָּא דְּמִי טְבַרְיָא [המשנה אומרת הרוחץ במי מערה ובחמי טבריא, ומשמע שהמי מערה הם כמו חמי טבריא], מָה מִי טְבַרְיָא, חֲמִין. אֵף מִי מַעְרָה, חֲמִין, והלשון שהמשנה אמרה בזה, הוא: 'הְרוּחָץ', ומכך שהמשנה לא אמרה 'רוחץ אדם', משמע: דִּיעָבֵד, אֵין. לְכַתְּחִלָּה, לֹא - שאם הוא רחץ (והסתפג לא יביא את המגבת), אבל לכתחילה אסור לרוחץ בחמין,

ומכך שלא אמרה המשנה 'השוטף עצמו', אלא 'הרוחץ', מְכַלֵּל [מכך משמע] [עמוד ב] דְּלִהֲשַׁתֵּף [לשפוך מים על] כָּל גּוּפוֹ, אֲפִילוֹ לְכַתְּחִלָּה שְׁפִיר דְּמִי, שרק רחיצה בחמין, שרוחץ וטובל בתוכם אסור, אבל לשפוך מים על גופו שאין זה דרך רחיצה, מותרת לכתחילה, אפילו בחמין.

דעה זו היא דעת רבי שמעון שמתיר לשפוך חמים על גופו (אבל רבי מאיר ורבי יהודה אוסרים זאת)

מבירת הגמרא: מִנִּי - מי הוא התנא הסובר כן, שמותר לשפוך מים חמים על כל גופו בשבת.

מבארת הגמרא: דעת רבי שְׁמַעוֹן הִיא,

דִּתְנִיא: לֹא יִשְׁתַּף אָדָם בֵּין בְּחֲמִין בֵּין בְּצוּנָן, דְּבִרִּי רַבִּי מֵאִיר.

רַבִּי שְׁמַעוֹן מְתִיר [להשתטף בין בחמין בין בצונן].

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּחֲמִין, אֲסוּר. בְּצוּנָן, מְתִיר.

שנינו במשנה: וְנִסְתַּפַּג אָפִילוֹ בְּעֶשֶׂר אֲלַנְטִיּוֹת.

מבארת הגמרא: רִישָׁא [מה שמבואר בתחילת המשנה שאדם שהסתפג אפילו בעשר מגבות, אסור לו להביאם], רְבוּתָא קָא מְשַׁמֵּעַ לָן [השמיעה לנו בזה המשנה חידוש].

וְסִיפָא, [מה שמבואר בסוף המשנה שעשרה אנשים שהתנגבו במגבת אחת, מותר להם להביאה] רְבוּתָא קָא מְשַׁמֵּעַ לָן.

רִישָׁא, רְבוּתָא קָא מְשַׁמֵּעַ לָן, דְּאֲפִילוֹ הֵנִי דְּלֹא נִפְיִשִּׁי בְּהוּ מִיָּא - שאפילו עשרה מגבות אלו, שאין בהם הרבה מים, שהרי כשאדם אחד מתנגב בעשרה מגבות יש בכל מגבת רק מעט מים, כִּיּוֹן דְּחֵד הוּא - כיון שאדם אחד הוא, אֲתִי - חוששים שיבוא לִיְדֵי סְחִיטָה,

וְסִיפָא, רְבוּתָא קָא מְשַׁמַּע לָן, אֶפִּילוּ הֵי דְנִפְיִשִּׁי בְּהוּ מִיָּא - אֶפִּילוּ מִגַּבְתָּ זֶה שִׁישׁ בַּהּ הִרְבָּה מִיָּם, שֶׁהֵרִי עֶשְׂרֵה אֲנָשִׁים הִתְנַגְּבוּ בָּהּ, כִּיּוֹן דְּרַבִּים נִינְהוּ, מְדַכְרִי אֶהְדְּדִי - כִּיּוֹן שֶׁהֵם רַבִּים, הֵם מְזַכְרִים זֶה לָזֶה, וְלֹא חוֹשְׁשִׁים שֶׁהֵם יִבְאוּ לִידֵי סַחִיטָה.

בריייתא שמבואר בה מחלוקת בנידון משנתינו, אם מותר ליחיד להביא מגבת

[דעה א':] תָּנוּ רַבָּנָן, מְסַתְּפָג אָדָם בְּאַלוֹנְטִיָּת, וּמְנִיחָהּ בַּחֲלוּן [הסמוכה לכותל המרחץ], וְלֹא יְבִיאָהּ לְבֵיתוֹ, וְלֹא יִמְסְרָנָהּ לְאֹלֵלְרִין [בלנים], מִפְּנֵי שֶׁחֲשׂוּדִים עַל אוֹתוֹ דָּכָר - עַל סַחִיטָה.

[דעה ב':] רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: מְסַתְּפָג בְּאַלוֹנְטִיָּת אַחַת, וּמְבִיאָהּ בְּיָדוֹ לְתוֹךְ בֵּיתוֹ.

אביי שואל כפי מי ההלכה, ורב יוסף מביא ד' שיטות שמותר להביא את המגבת שהתנגב בה לביתו (ולא חששו בזה שמא יסחוט)

אָמַר לֵה אַבְיִי לְרַב יוֹסֵף: הֲלִכְתָּא מָאִי?

אָמַר לֵה רַב יוֹסֵף: הָא רַבִּי שְׁמַעוֹן, הָא רַבִּי, הָא שְׁמוּאֵל, הָא רַבִּי יוֹחָנָן, שְׁכַל אֵלוּ מִתִּירִין.

[א':] רַבִּי שְׁמַעוֹן הָא דְאָמַרְן,

[ב':] רַבִּי, דְּתִנְיָא אָמַר רַבִּי: כְּשֶׁהֵינּוּ לְמַדִּין תּוֹרָה אֶצֶל רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּתִקְוָע, הֵינּוּ מַעֲלִין שְׁמָן וְאַלוֹנְטִיָּת מִחֲצָר לִגְג, וּמִגְג לְקֶרֶף [שלדעת רבי שמעון מותר לטלטל מגג לחצר ולקרפף, אף אם הם של אנשים שונים, ואין צריך בזה עירוב חצירות] עַד שֶׁהֵינּוּ מְגִיעִין אֶצֶל מַעֲיָן וְשֶׁהֵינּוּ רוֹחֲצִין בּוֹ, וּמִסְתַּמָּא לֹא הִיוּ מְנִיחִים אֶת הָאֲלוֹנְטִיָּת עַל הַמַּעֲיָן בַּמָּקוֹם הַפָּקֵר.

[ג':] שְׁמוּאֵל, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל מְסַתְּפָג אָדָם בְּאַלוֹנְטִיָּת וּמְבִיאָהּ בְּיָדוֹ לְתוֹךְ בֵּיתוֹ.

[ד':] רַבִּי יוֹחָנָן, דְּאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אֲבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֲלִכְהָ מְסַתְּפָג אָדָם בְּאַלוֹנְטִיָּת וּמְבִיאָהּ בְּיָדוֹ לְתוֹךְ בֵּיתוֹ.

שואלת הגמרא: וּמִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָכִי, וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֲלִכְהָ כְּסֶתֶם מְשֻׁנָּה. וְתָנּוּ: וְנִסְתַּפְּג אֶפִּילוּ בְּעֶשֶׂר אֲלֻנְטִיּוֹת לֹא יְבִיאֵם בְּיָדוֹ?

עונה הגמרא: הָהוּא כֶּכֶן חֲכִינְאִי מִתְּנִי לֵה - רַבִּי יוֹחָנָן אֶת מִשְׁנַתּוֹ בְּשֵׁם 'בֶּן חֲכִינְאִי', וְלִשְׁטַתּוֹ אֵין זֶה סֶתֶם מְשֻׁנָּה.

הבאת מגבות לבית המרחץ בדרך מלבוש

אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אֲבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הָאוֹלֵלְרִין [בלנים] מְבִיאִין בְּלָרִי נָשִׁים לְבֵי בְנֵי [סדינים שהנשים מסתפגין בהם לבית המרחץ] בְּדֶרֶךְ מַלְבוּשׁ, וּבִלְבָד שִׁיתַּכְסָּה בָּהֶן רֹאשָׁן וְרַגְלָן.

סודר, צריך לקושרו למטה מהכתפיים, שלא יפול

סְכִנְיָתָא - סוּדָר גָּדוֹל שֶׁרָאשׁוֹ עֲטוּף בּוֹ, וְתִלּוּי לוֹ בֵּין כְּתָפָיו, צָרִיךְ לְקָשֶׁר שְׁנֵי רִאשֵׁיהָ [זה בזה] לְמִטָּה, שֶׁלֹּא תִפּוֹל מֵרָאשׁוֹ.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אֲבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: צָרִיךְ לְקוֹשְׁרָהּ לְמִטָּה מִכְּתָפֶיהָ.

אמר להו רבא לבני מחוזה: כי מעבריתו מאני לבני חילא - כשתביאו בגדים לבני החיל דרך רשות הרבים, שרביבו בהו - תשלשלו את הבגדים, למטה מכתפיים, שלא יהיו שוליהם מונחים בכתפיהם, אלא משוכים למטה, שיהא נראה לבוש.

שנינו במשנה: סכין וממשמשין.

האופן המותר לסוך בשמן ולממשמש בנוף

תנו רבנן, סכין וממשמשין בבני מעים בשבת, ובלבד שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול,

מבררת הגמרא: היכי עבד?

מבארת הגמרא: [דעה א':] רבי חמא בר חנינא אמר: סך, ואחר כך ממשמש, [שבחול ממשמש ואחר כך סך, ולכן כשהופך את הסדר הרי זה שינוי מחול].

[דעה ב':] רבי יוחנן אמר: סך וממשמש בבת אחת, שרק אופן זה הוא שינוי מחול.

שנינו במשנה: אבל לא מתעמלין.

איסור עמידה בשבת בקרקע שמרפאה

אמר רבי חיא בר אבא אמר רבי יוחנן: אסור לעמוד בקרקעיתה של דיומסת [שם נהר שמימיו מלוחים], מפני שמעמלת [מחממת] ומרפא על ידי הטיט המלוח שבקרקעית הנהר.

[הימים שדיומסת מועילה:] אמר רבי יהודה אמר רב: כל ימיה של דיומסת [הימים שדיומסת מועילה לרפואה] עשרים ואחד יום, ועצרת מן המניין.

[ספק, האם הם מועילים עד שבועות, או משבועות] אבעיא להו, עצרת בתחלה להאי גיסא או להאי גיסא [לצד זה או לצד זה, האם הכ"א יום מתחילים בשבועות, או נגמרים בשבועות]?

[הצעת פשיטת הספק:] תא שמע, דאמר שמואל: בלהו שקיני [כל המשקים שמועילים לרפואה] מדבחה ועד עצרתא מעלו הם מועילים מהפסח ועד השבועות. הרי שגם דיומסת מועילה עד שבועות.

[דחיית ההצעה] הגמרא דוחה את הראיה: דילמא התם הוא דכמה דקרי עלמא מעלי [אולי, שם במשקים לרפואה, הם עוזרים עד שבועות, שכל כמה שהעולם קר יותר, התרופות מועילות יותר], אבל הכא משום הבלא הוא כיון דחמים עלמא טפי מעלי [אבל כאן, בדיומסת, רפואתה משום הבל וחום, וכיון שהעולם חם, זה מועיל יותר].

עשרת השבטים היו בעלי הנאה, ולא עסקו בתורה ויצאו לתרבות רעה

אמר רבי חלבו: חמרא דפרוגיתא [יין של שם מדינה שיינה משובח], ומיא דדיומסת, קפחו עשרת השבטים מישראל, [שהיו בעלי הנאה, ועוסקים בכך, ולא היו עוסקים בתורה, ויצאו לתרבות רעה].

מעשה ברבי אלעזר בן ערך שנמשך אחרי היין והרחיצה ושכח תלמודו

רבי אלעזר בן ערך אקלע להתם [לפורגיתא ודיומסית], אמשיך בתריהו [אחר היין והרחיצה], אעקר תלמודה - נעקר תלמודו ושכחו.

כי הדר אתא [כאשר בא וחזר מאותו מקום], קם למקרי בספרא [קם לקרוא בספר] בעא למקרי 'החדש הזה לכם', אמר: החרש היה לכם.

בעו רבנן רחמי עליה - ביקשו החכמים רחמים עליו, והדר תלמודה - וחזר תלמודו.

[ממעשה שהיה אצל רבי אלעזר בן ערך נמצינו למדים על הזהירות מלהימשך אחרי הנאות, וכן שכאשר לא ישב רבי אלעזר בן ערך בין החכמים נמשך אחר ההנאות ושכח תלמודו, וכשחזר לבין החכמים הם התפללו עליו, והתורה חזרה אליו:] והיינו דתנן רבי נהוראי אומר: הוי גלה למקום תורה - אם תלמיד חכם אתה, אל תשב אלא במקום תלמיד חכם חברך,

ואל תאמר שהיא תבא אחריך - אל תאמר תלמידים הם, יבואו אלי, ודי לי בכך, למה אהיה גולה.

שחבריך יקמוה בידך - שתהא רגיל אצלם, וכשתשנה מסכת אחת והם אחרת - תשמענה, ותהא סדורה בפיך ואל תשתכח הימנה,

ואל בינתך אל תשען [לומר חכם גדול אני, וזכרן, וכשאחזור פרק זה או מסכת זו לא תשתכח חברתה ממני]

[גירסא אחרת בשם התנא שאמר משנה זו: תנא, לא רבי נהוראי שמו, אלא רבי נחמיה שמו. ואמרי לה, רבי אלעזר בן ערך שמו. ולמה נקרא שמו רבי נהוראי, שמנהיר עיני חכמים בהלכה.]

שנינו במשנה: אבל לא מתגרין.

תנו רבנן, אין גוררין במגררת בשבת, משום עובדא דחול.

רבן שמעון בן גמליאל אומר: אם היו רגליו מלכלכות בטיט ובצואה, גורר כדרכו, ואינו חושש.

רב שמואל בר יהודה עבדא לה אמה מגררתא דכספא - עשתה לו אמו מגררת של כסף לשבת, שבמגררת מיוחדת אין עובדא דחול.

שנינו במשנה: אין יורדין לקורימא וכו'.

מאי טעמא?

משום פיקא - טיט של אותו נהר מחליק, ובגדי האדם נישורין במים כשהוא נופל, ואתי לידי סחיטה.

שנינו במשנה: ואין עושין אפקטויזין בשבת.

אסור לגרום להקאה [בסם], אבל ביד מותר

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: לא שנו [שאסור לגרום להקאה] אלא [אם עושה זאת] בסם [שהרי זה דומה לרפואה, וגזירה משום שחיקת סמנין], אבל ביד - להכניס יד לתוך גרונו עד שיקיא מותר.

אסור לגרום להקאה אפילו בחול

תניא, רבי נחמיה אומר: אף בחול אסור [לעשות פעולות כדי להקיא], מפני הפסד אכלין שבמעיו, ומתוך כך הוא רעב וחוזר ואוכל.

שנינו במשנה ואין מעצבין את הקטן.

מותר ללפף את הקטן כדי שיתיישבו אבריו

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: לפופי ינוקא בשבת - ללפף ולעטוף את הקטן כדי שיתיישבו אבריו ולא יתעקם [שפיר דמי].

שואלת הגמרא: והאנן תנן אין מעצבין?

עונה הגמרא: ה"תם [שם], מה שהמשנה אוסרת, מדובר [בחמרי שדרה - בחוליות של שדרה שנתפרקה אחת מהן, דמחזי - שדבר זה נראה כבונה].

(ואין מדובר כאן ביום הלידה, אלא לאחר זמן, שהרי שנינו לעיל, שביום הלידה מותר לעשות זאת).

שנינו במשנה: ואין מחזירין את השבר.

אמר רבי חנא בגדתא אמר שמואל:

מהדורה זו מת"יחדת בהגשת דברי הגמרא
באופן שהלומד מקבל באופן ברור את
ה"צורתא דשמעתתא", נושאי הסוגיא,
השיטות והראיות.
בסיום הלימוד הסוגיא ברורה לפני הלומד,
מסוכמת במוחו ובליבו.
הביאור ערוך באופן שהלומד "לומד" את
הסוגיא ובכך קונה קנין בדף.
הכותרות לפני כל נושא והקיטוע לכל
סוגיא מהווים תוספת בהירות כמאמר
הז"ל "ליתן רווח בין פרשה לפרשה".
מעלות אלו יחד עם חדשנות ההגשה
והאותיות המאירות הם האבן השואבת
ללומדים חדשים גם ישנים לחיבור העמוק
עם מהדורה זו.

להנצחת המהדורה, מסכת או חוברת 0533129507
a0533129507@gmail.com

בס"ד

ניתן לשמוע שיעור 7 דפים [בשיעור אחד]

במס' 036171111 - קול הלשון

ולחקיש * 70 - 700

9771565598004

30

22/07/2020

א' אב תש"פ

גמרא ופירושה